

009

საქართველოს იკლიოთეკა

ISSN 1512-0880

№3 (36) 2009

საქართველოს

ბიბლიოთეკა

რედაქციის მისამართი:
თბილისი, 380007 გუდიაშვილის ქ.7
საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკა
ტელ.: 36-09-51

ქურნალის რედაქცია:
ადექსანდრე ღორია
- მთავარი რედაქტორი
გურამ თაყნიაშვიდი
- მთავარი რედაქტორის
მოადგილე, პასუხისმგებელი მდივანი
გუდნარა სჭურუა
- სამეცნიერო-მეთოდური და
კორექტორ-კოორდინატორის
რედაქტორ-კოორდინატორი

ინსანარმო „ალი“
დამფუძნებლები: საქართველოს
პარლამენტის იდია ქავჭავაძის
სახელობის ეროვნული
ბიბლიოთეკა; საქართველოს
საბიბლიოთეკო ასოციაცია.

საქართველოს ბიბლიოთეკა № 3 (36) - 09
შინაარსი

ბიბლიოთეკა სკოლის მმართველობით სისტემაში	4
კვირეული - 2009	
ლონისძიების ფორმას მკითხველი ირჩევს	6
ენათმეცნიერული ძიებანი	
ინგა ლუტიძე - თურქეთში ეთნიკურ ქართველთა ენის შენარჩუნების სოციოლინგვისტურ ასპექტთა შესახებ	16
წიგნის ისტორია	
ლია სიხარულიძე - ხელნაწერი წიგნის აღდგენა-რესტავრაციის ასპექტები	18
ბიბლიოთეკების ისტორია	
მაია მიქაბერიძე - ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ბიბლიოთეკა-წიგნსაცავი საქართველოს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში	21
კორესპონდენციები	
ნინო ყაულაშვილი - თანამშრომლობის კეთილი მარცვალი	24
ციცინო ჯინჯიხაძე - საბჭოური ტიპის წიგნსაცავიდან თანამედროვე სტანდარტების ბიბლიოთეკამდე	26
მოგონებები	
იური სიხარულიძე - დაუვინყარი შეხვედრები	28
იუბილე	
ქეთევან ნიკურაძე - ირაკლი აბაშიძე-100	33
რეცენზიები	
გურამ თაყნიაშვილი 1. ნაშრომი მეზობელი ქვეყნის ისტორიის შესახებ	35
2. პოეტისა და მუსიკოსის პირველი კრებული	36
ქეთევან კენკეაშვილი - სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკებისათვის	37
ინფორმაციები	
სავტორო ცხრილების ახალი გამოცემა	38
ახალი ტექნოლოგიების დასაუფლებლად	38
გამომცემლობა „დიოგენეს“ ინიციატივით	39
საბიბლიოთეკო დოკუმენტების აღწერილობის წესების ახალი გამოცემა	40
წიგნის მოყვარულთა ხალისიანი დღეები	40
მოსაზრება	
ალექსანდრე ლორია - გვჭირდება თუ არა აბზაცი?	41
ქრონიკა	
საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრების ქრონიკა: მოვლენები, ფაქტები	42
ნეკროლოგი	
კეთილად მოსაგონარი	43

БИБЛИОТЕКА ГРУЗИИ, №3 (36) -09

Содержание

Библиотека в управленческой системе школы	4
Неделя библиотеки – 2009	
Форму мероприятия выбирает читатель	6
Языковедческие изыскания	
Инга Гутидзе – О социолингвистических аспектах сохранения языка этнических грузин, живущих в Турции	16
История книги	
Лия Сихарулидзе – Восстановление и реставрация рукописной книги	18
История библиотек	
Майя Микаберидзе – Книгохранилище Общества по распространению грамотности среди Грузии в Национальной библиотеке Грузии	21
Корреспонденция	
Нино Каулашвили – Доброе зерно сотрудничества	24
Цицино Джинджихадзе – От книгохранилища советского типа до библиотеки по современным стандартам	26
Воспоминания	
Юрий Сихарулидзе – Незабываемые встречи	28
Юбилей	
Кетеван Никурадзе – Ираклий Абашидзе – 100	33
Рецензии	
Гурам Такнишвили – 1. Книга об истории соседней страны	35
2. Первый сборник поэта и музыканта	36
Кетеван Кенкебашвили – Руководство для школьных библиотек	37
Информация	
Новое издание авторских таблиц	38
Для овладения новых технологий	38
По инициативе издательства "Диогене"	39
Новое издание правил описания библиотечных документов	40
Радостные дни для любителей книги	40
Мнения	
Александр Лория – Нужны ли абзацы?	41
Хроника	
Хроника библиотечной жизни Грузии: события, факты	42
Некролог	
По доброй памяти	43

Georgian Library, 3 (36) - 09

Table of content

The Role of a Library in School Governance	4
Library Week 2009	
It Is the User to Choose an Event Form	6
Linguistic Explorations	
Inga Gutidze – Some Sociolinguistic Aspects of Language Retention Among the Ethnic Georgians in Turkey	16
Book History	
Lia Sikharulidze – Restoring the Manuscript: Aspects of Restoration	18
History of Libraries	
Maia Mikaberidze – The Book Depository of the Society for Dissemination of Literacy Among Georgians at the National Parliamentary Library of Georgia	21
Correspondence	
Nino Kaulashvili – Sowing the Good Seed of Collaboration	24
Tsitsino Jinjikhadze – From the Soviet-Type Book Depository to the Modern Library	26
Recollections	
Iuri Sikharulidze – Unforgettable Encounters	28
Anniversary	
Ketevan Nikuradze – The Centennial of Irakli Abashidze	33
Reviews	
Guram Takniashvili – 1. The Work on the History of the Neighbouring Country	35
2. The First Collection of Works by the Poet and Musician	36
Ketevan Kenkebashvili – The Manual for School Libraries	37
Information	
Author Indices Republished	38
Discovering New Technologies	38
The Initiative by Diogene Publishing	39
Manual of Library Document Description Republished	40
Joyful Days for Book Lovers	40
Opinion	
Aleksandre Loria – Do We Need Paragraph Indentation?	41
Chronicle	
The Chronicle of the Georgian Library Life: Events, Facts	42
Obituary	
Kindly Remembered	43

ბიბლიოთეკა სკოლის მმართველობით სისტემაში

ყოველ დროსა და ყოველ ვითარებაში სკოლასთან ყოველთვის იყო პატარა თუ დიდი ბიბლიოთეკა ამ სკოლისა და დრო-ჟამის შესაფერისი. ამჟამად სკოლა წარმოუდგენელია ბიბლიოთეკის გარეშე, მაგარმ სხვაა, თუ როგორია ის, რას წარმოადგენს, რამდენად შეეფერება თანამედროვე მოთხოვნილებას. განვითარებულ, ცივილიზებულ ქვეყანაში დღეს სკოლის ბიბლიოთეკა, ტრადიციულთან ერთად, სრულიად ახლებურ მეთოდებს იყენებს; სრულიად სხვაგვარია მისდამი როგორც საზოგადოების, აქედან გამომდინარე, სკოლის ხელმძღვანელობის დამოკიდებულებაც.

სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად აფასებენ და მზრუნველობენ სკოლის ბიბლიოთეკაზე, სხვადასხვაგვარია მიდგომები ამ დანებსებულების მიმართ, სხვადასხვაგვარია მათთან ურთიერთობა. რამდენადაც შეიძლება, ერთიანი, სამართლიანი და საყოველთაოდ მისაღები რომ იყოს სკოლის ბიბლიოთეკის საქმიანობის მიმართ დამოკიდებულება, საბიბლიოთეკო ასოციაციებისა და ორგანიზაციების საერთაშორისო ფედერაციამ („იფლა“) მოამზადა და მეცნიერების, განათლებისა და კულტურის („იუნესკო“) საერთაშორისო ორგანიზაციის ეგიდით 2000 წელს გამოაქვეყნა საყოველთაო სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკებისათვის, რომელიც ქართულად წელს ითარგმნა და საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის მიერ გამოიცა.*

„სახელმძღვანელოში“ განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სასკოლო ბიბლიოთეკებისადმი ხელმძღვანელობისა და პედაგოგების დამოკიდებულებას. ნათლადაა მოცემული, თუ რა დიდ როლს თამაშობს ბიბლიოთეკა სასწავლო-აღმზრდელობით პროცესში და რაოდენ დიდ ყურადღებას მოითხოვს ის, რომ სწავლების დონის ამაღლების მძლავრ ფაქტორად იქცეს.

იფლა-იუნესკოს რეკომენდაციებში აშკარად ჩანს, რა დიდი წილი საკითხებისა მოდის სკოლის ხელმძღვანელობასა და პედაგოგებზე. ასეთი საკითხებია განხილული პარაგრაფებში: სახელმძღვანელო პრინციპები - კონცეფცია; მონიტორინგი და შეფასება; სასკოლო ბიბლიოთეკის დაფინანსება და ბიუჯეტი; მატერიალუ-

რი რესურსები; სასკოლო ბიბლიოთეკის შტატი; თანამშრომლობა მასწავლებლებსა და სკოლის ბიბლიოთეკის გამგეს შორის; პროგრამები; სკოლის დირექტორი და სკოლის ბიბლიოთეკა; მასწავლებლები და ბიბლიოთეკა.

„სახელმძღვანელოში“ მოცემული დებულებები, მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები სრულებითაც არ განეკუთვნება განყენებულ, თეორიულ-მეთოდურ სფეროს, ის შემუშავებულია ცხოვრებაში არსებული, რეალური მაგალითების განზოგადების საფუძველზე; ამიტომაც, რასაც იფლა-იუნესკო გვთავაზობს, ეს ყოველივე მოწინავე ქვეყნებში აპრობირებული და დანერგულია. ამ შემთხვევაში ხდება მხოლოდ გამოცდილების განზოგადება და მისი დანერგვის შემოთავაზება, რაც შეეხება ძირითად პრინციპებს, ისინი „ყალიბდება სკოლის გლობალური მოთხოვნილებების და გადამწყვეტილებების შესაბამისად“... ეს პრინციპები განსაზღვრავენ, თუ როდის, სად, ვის მიერ და ვისთვის უნდა იქნეს გამოყენებული ბიბლიოთეკის პოტენციალი. ამ პოტენციალის სრულად გამოყენება შესაძლებელი იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სკოლის ბიბლიოთეკის საქმის წარმართვაში „მონაწილეობას მიიღებს მთელი სასკოლო საზოგადოება“. ძირითადი პრინციპები შემუშავებული უნდა იქნეს „არა მხოლოდ სკოლის ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელის მიერ, არამედ პედაგოგიური კოლექტივის და ხელმძღვანელობის მონაწილეობით“.

ხელმძღვანელობა სისტემატურად უნდა ახორციელებდეს სკოლის ბიბლიოთეკის მუშაობის მონიტორინგს, „წელიწადში ერთხელ უნდა შეფასდეს ბიბლიოთეკის მუშაობა გეგმის ყოველ სემინტში“... მონესრიგებული ბიუჯეტი ბიბლიოთეკის გეგმიური მუშაობის საწინდარია, რაზედაც სკოლის ხელმძღვანელისაგან განსაკუთრებული ყურადღების მიქცევაა საჭირო.

იფლა-იუნესკო განსაკუთრებული ყურადღების მიპყრობას მოითხოვს საკადრო პოლიტიკაზე. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ამ მხრივ საქართველოს სკოლების მდგომარეობა მეტისმეტად სავალალოა. აქ თავიდან ბოლომდე აბსოლუტურ ვოლუნტარიზმთან გვაქვს საქმე. ამდენად, ბევ-

რი რამ დამოკიდებულია სკოლის ხელმძღვანელზე - მის პროფესიონალიზმზე, გამოცდილებასა, ერუდიციასა და წიგნიერების დონეზე. ცხადია, როდესაც ბიბლიოთეკის მიმართ გულგრილი, შეუფერებელი დამოკიდებულებაა, ასეთ დროს დიდი მზრუნველობით არც მოეკიდებიან კადრების საქმეს. თუ სკოლის ხელმძღვანელმა არ იცის, რას წარმოადგენს დღეს ბიბლიოთეკა, როგორია მისი მისია და სტატუსი, რა ამოცანებსა და მიზნებს უნდა ისახავდეს ის, რა ადგილი უნდა ეჭიროს სასწავლო-აღმზრდელობით პროცესში, ცხადია, არც ბიბლიოთეკაზე იზრუნებს და არც მისი კადრის შერჩევისათვის გამოიღებს თავს, ძველი ტრადიციები და მეთოდები სავსებით დააკმაყოფილებს და საქმეს თვითდინებაზე მიუშვებს.

ამგვარი დამოკიდებულება საკმაოდ გავრცელებულია ჩვენში. საქმე კი სულ სხვას მოითხოვს. რა და როგორ უნდა მოვიქცეთ, სავსებით კონკრეტულადაა განსაზღვრული დასახელებული საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ.

სკოლის ბიბლიოთეკისათვის შესაფერისი კანდიდატის დანიშვნა უდავოდ საპასუხისმგებლო საქმეა. საერთაშორისო მოთხოვნების გათვალისწინებით, „ბიბლიოთეკარს უნდა ჰქონდეს პროფესიული განათლება და შესაბამისი კვალიფიკაცია, ამასთანავე, იცოდეს პედაგოგიკის თეორია და მეთოდიკა“. თუ სიტუაცია მოითხოვს, ბიბლიოთეკარად შედარებით გამოუცდელი, მაგრამ პერსპექტიული ახალგაზრდა დაინიშნოს, ხელმძღვანელმა გადაუდებლად უნდა იზრუნოს შესაბამისი კურსებითა და სტაჟირებით მის კვალიფიკაციასა და პროფესიულ დაოსტატებაზე.

ბიბლიოთეკარი ითვლება პედაგოგიური კოლექტივის სრულუფლებიან წევრად; უფლება აქვს მონაწილეობდეს საერთო საქმეში და ესწრებოდეს ყველა თათბირს. სწორედ ამიტომაცაა საჭირო, გააჩნდეს მას კვალიფიკაციის მაღალი დონე.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სკოლის დირექტორის მიერ ბიბლიოთეკის საქმის ხელმძღვანელობას, მართვასა და მუშაობაზე კვალიფიციურ ზედამხედველობას, მისდამი გულისხმიერ დამოკიდებულებასა და კონტროლს. „სახელმძღვანელოს“ მითითებით, „სასურველია არსებობდეს სასკოლო ბიბლიოთეკის განვითარების სპეციალური პროგრამები ადგილობრივ და სახელმწიფო დონეზე“.

„დირექტორი - სკოლის სასწავლო პროცესის ხელმძღვანელი და სასწავლო გეგმის ბაზის და შესრულების მთავარი პირი - კარგად უნდა ერკვეოდეს სასკოლო ბიბლიოთეკის მნიშვნელობაში და ხელი შეუწყოს მის განვითარებას... დირექტორი ასევე უზრუნველყოფს მასწავლებლების და ბიბ-

ლიოთეკის მუშაკების ურთიერთთანამშრომლობას. ის უნდა იყოს გარანტი სასწავლო პროცესში, სასწავლო გეგმის მომზადებაში, პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლებაში, პროგრამების და მოსწავლეთა მოსწრების შეფასებაში ბიბლიოთეკარების მონაწილეობისა. სკოლის მუშაობის შეფასებისას სკოლის დირექტორმა უნდა გაითვალისწინოს, ხაზი გაუსვას ბიბლიოთეკის მუშაობას, მის მნიშვნელობას დადგენილი სტანდარტების შესრულების საქმეში“.

სკოლის ბიბლიოთეკა სკოლის საქმიანობის თითქმის ყოველ სფეროში იღებს მონაწილეობას, თვით მარკეტინგის განხორციელებაშიც კი. იფლა-იუნესკოს მითითებით, „სასკოლო ბიბლიოთეკას უნდა ჰქონდეს მარკეტინგის პოლიტიკის ამსახველი დოკუმენტი. ის უნდა შედგეს სკოლის ადმინისტრაციასა და მასწავლებლებთან ერთად“.

როგორც ვხედავთ, სკოლას, მის ადმინისტრაციას საკმაოდ დიდი მოვალეობა აკისრია ბიბლიოთეკის წინაშე. ბიბლიოთეკარი კი არ უნდა სთხოვდეს ხელმძღვანელს, გააკეთოს ესა თუ ის, რაც ევალება, არამედ კატეგორიულად მოითხოვდეს ამას მისგან. თავისთავად იგულისხმება, რომ ეკონომიური პირობები არ იძლევა საშუალებას, ბოლომდე შესრულდეს ყველა რეკომენდაცია და მითითება, ეს გასაგებია და საპატიოც, მაგრამ ადმინისტრაციას არ ეპატიება, არ გააკეთოს ის, რაც მის შესაძლებლობაშია, და, უპირველეს ყოვლისა, არ დაუთმოს სათანადო ყურადღება და არ ეცადოს, შეუქმნას საჭირო პირობები ბიბლიოთეკას ნორმალური მუშაობისათვის.

სკოლის ბიბლიოთეკარებს მეტი აქტივობა და მცდელობა მართებთ, მოახდინონ თავიანთი უფლებების რეალიზაცია, მათი პრესტიჟისათვის შესაფერისი დამოკიდებულების გამოხატვა და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება. ამისათვის არ უნდა იყოს საჭირო არც მანიფესტაციები და არც აქციები, რაც მოსალოდნელია შეჭირვებული საზოგადოებისაგან და არც დასაძრახია.

* საბიბლიოთეკო ასოციაციებისა და ორგანიზაციების საერთაშორისო ფედერაცია. სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკებისათვის. - თბ.: საქ. საბიბლიოთეკო ასოციაცია, 2009. -48 გვ.

საბიბლიოთეკო კვირეული – 2009

ლონისძიების ფორმას მკითხველი ირჩევს

მასობრივ ღონისძიებებს საქართველოს ყველა ტიპისა და უწყების ბიბლიოთეკა ატარებს. ღონისძიებათა ორგანიზატორები მაქსიმალურად ცდილობენ მკითხველთა ძირითადი ჯგუფების ინტერესი გაითვალისწინონ; ღონისძიებებს მკითხველები წარმართავენ, ისინი კითხულობენ პოეზიის ნიმუშებს, იხილავენ ნაწარმოებებს, აფასებენ, აკეთებენ დასკვნებს. ბიბლიოთეკებისათვის მასობრივ

ნამდევ უცნობმა ღონისძიებებამ (მცხეთა, თბილისი, ქუთაისი): „ნატურის ხე“, „მკითხველი ასრულებს ბიბლიოთეკარის როლს“, „ჩემი საყვარელი მწერალი“, საჯარო სკოლების პრაქტიკაში ტარდება ე.წ. „ინტეგრირებული გაკვეთილები“; წიგნების პრეზენტაციებს ხელმძღვანელობენ საშუალო და უფროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეები.

მიმდინარე წლის კვირეულის პროგრამით მრავალფეროვანი ღონისძიებები ჩატარდა ქუთაისის საქალაქო ბიბლიოთეკების ქსელში (სამეცნიერო ბიბლიოთეკის დირექტორი მ. გვაზავა); № 8 საბავშვო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ლიტერატურულ-მხატვრული კომპოზიცია დევიზით: „კვდება სრულიად საქართველოსთვის, მამულზე ფიქრით ახლა ვინც კვდება“, ასეთი ღონისძიება ხელს უწყობს მკითხველებში პატრიოტული გრძნობის გაღვივებას და სამართლიანობის გრძნობის დამკვიდრებას. ღონისძიებაში მონაწილე ბავშვებმა გამართეს ვიქტორინა: შეკითხვები და მათი პასუხები შეეხებოდა საზოგადოების განვითარების ყველა სფეროს. ღონისძიებას ესწრებოდნენ სამეცნიერო ბიბლიოთეკისა და ქუთაისის ა. წერეთლის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის პროფესორ-მასწავლებლები. ლიტერატურულ-მხატვრულ კომპოზიციაში მონაწილეობდნენ ქუთაისის 33-ე და 44-ე საჯარო სკოლის მოსწავლეები: გ. გაჩეჩილაძე, მ. აგიაშვილი, გ. მხეიძე, მ. იობაძე და სხვები. №5 სა-

ვი ღონისძიებები კარგი საშუალებაა საზოგადოებასთან ურთიერთობის, მასთან დაახლოებისა და საინფორმაციო-ბიბლიოგრაფიული ინტერესების დაკმაყოფილებისა. ბიბლიოთეკების დიდმა ნაწილმა შეინარჩუნა ტრადიციული ფორმები, რომელთა ეფექტურობა მრავალწლიანმა გამოცდილებამ დაადასტურა; ამასთან, ისინი აქტიურად ეძებენ სიახლეს; ბევრ შემთხვევაში ასეთ სიახლეებს მკითხველები კარნახობენ.

კვირეულის პროგრამით მრავალი საინტერესო ღონისძიებას ატარებენ საჯარო და სასკოლო ბიბლიოთეკები. 2009 წელს საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციას ოფიციალურად არ გაუხსნია კვირეული თბილისში შექმნილი ვითარების გამო, უმადლესი და საშუალო სასწავლებლების ბიბლიოთეკები ძველებურად ატარებენ ღონისძიებებს. საბავშვო ბიბლიოთეკებში ფეხი მოიკიდა ბევრმა მა-

ბავშვო ბიბლიოთეკაში (გამგე თ. ნარჩემაშვილი) ჩატარდა ლიტერატურული დილა „უნიგნოდ თვალთახედვის ისარი მოკლეა“, დაასახელეს მათთვის საყვარელი მწერლები და წიგნები, განიხილეს მ. დოჩანაშვილის მოთხრობა „კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა“. ნორჩმა დეკლამატორებმა: ე. მიქაძემ, ვ. ჭილაშვილმა, ლ. დანგაძემ, ნ. ფხაკაძემ, მ. ხურციძემ და სხვებმა წაიკითხეს წიგნის შესახებ დანერგილი ლექსები. მე-20 საქალაქო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა საგაზაფხულო ღონისძიება „ჩემი ქუთაისი“. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ 24-ე და 5-ე საჯარო სკოლის მოსწავლეები. ღონისძიებაზე წარმოდგენილი იყო მონტაჟი ქუთაისის დაარსებისა და მისი ისტორიული წარსულის შესახებ. ღონისძიებას ალამაზებდა სიმღერები და ცეკვები. ბიბლიოთეკის მკითხველმა მ. მოსევილიმა ვრცლად ილაპარაკა ქუთაისში ცისფერყანწელების მოღვაწეობის შესახებ.

მე-18 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე გ. ზურაბიანი) გაიმართა პოეტ ნ. მამარდაშვილის 70 წლისთავთან დაკავშირებული საიუბილეო საღამო. ღონისძიებაზე ისაუბრეს პოეტის შემოქმედების შესახებ. ხაზი გაესვა იმ გარემოებას, რომ ქართველი კაცისათვის წიგნიერებისადმი სწრაფვა იყო და არის ბუნებრივი მოთხოვნილება. სიკეთისა და სიყვარულის შთამბეჭდავი სტრიქონების განხილვა ცხადყო პოეტი ქალის პატრიოტულ სულსა და შემართებას. მე-7 და მე-19 საქალაქო ბიბლიოთეკებმა (გამგეები ქ. ჩახუნაშვილი და მ.წიტიანი) გაიმართეს ერთობლივი ღონისძიება თემაზე „წიგნი და თანამედროვე ახალგაზრდობა“. მკითხველი საზოგადოება ინფორმირებული იყო საქართველოში წიგნიერების დაბალი დონის შესახებ, რაც ახსნეს კომპიუტერიზაციის პროცესებით. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ მე-2 საჯარო სკოლის მოსწავლეები, პოეტი ზ. ებანოიძე, რომელმაც ვრცლად ილაპარაკა წიგნისა და კითხვის შესახებ. პოეტი შეეცადა აეხსნა კითხვადობის დაბალი დონის მიზეზები, ყურადღება გაამახვილა თანამედროვე ქართული მწერლობის შესახებ. მე-2 საჯარო სკოლის წარჩინებულმა მოსწავლეებმა ნ. ტყეშელაშვილმა და მ. ბაკურაძემ ვრცლად ისაუბრეს წიგნის როლისა და ადგილის შესახებ სასწავლო პროცესში. კომპიუტერიზაციის უარყოფით მხარეებზე ისაუბრა მკითხველმა ზ. ჭითანავამ. მან ხაზი გაუსვა სკოლის, ბიბლიოთეკისა და ოჯახის ერთობლივი მუშაობის აუცილებლობაზე მოზარდთა წიგნიერების დონის ამაღლების საქმეში. ზ. ჭითანავამ საგანგებოდ მიმოიხილა ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის დირექტორის ს. ჯანაშიას სტატია „რას კითხულობენ მოსწავლეები“ (ყურნა-

ლი „მასწავლებელი“, № 1, 2009). მ.მაჭავარიანის წიგნისადმი მიძღვნილი ლექსი წაიკითხა მე-3 კლასელმა ნ. ახალაძემ. მშობელთა სახელით სიტყვით გამოვიდა ს. კიკვაძე. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ სამეცნიერო ბიბლიოთეკის თანამშრომლები ნ. ლომთაძე და ი. გვენეტაძე. ღონისძიების შესახებ ვრცელი ინფორმაცია შეადგინა პედაგოგმა მ. უკლებამ.

მე-3 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე მ. ძნელაძე) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო თემაზე „შენი დვრიტა ვარ, მამულ-დედულო“, ღონისძიება მიეძღვნა შ. ნიშნიანის დაბადებიდან 80 წლისთავს. პოეტის ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა: მ. სვანიძემ, ნ. გაბუნია, ნ. ლორთქიფანიძემ და სხვებმა. პოეტის ლექსებზე დანერგილი სიმღერები შესრულა მომღერალმა დ. შალიკაშვილმა. სიყვარულის თემაზე დანერგილი ლექსები წაიკითხეს ქ. ჩუბინიძემ და ნ. სირბილაძემ.

მე-13 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე ბ. უჩაძე, ბიბლიოთეკარები ლ. ნარჩემაშვილი, დ. თოფურია) გაიმართა ლიტერატურული საღამო „ლექსად თქმული ქართლის ცხოვრება“. ესწრებოდნენ პოეტები: ნ. გასვიანი და ც. ყურაშვილი, ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის დირექტორი მ. გვაზავა, ამავე ბიბლიოთეკის თანამშრომლები. ღონისძიება გაშუქებული იყო ტელეკომპანიების „რიონისა“ და „ინგატივის“ მიერ. ბიბლიოთეკის გამგემ დამსწრეთ წარუდგინა ბიბლიოთეკაში მოქმედი ლიტერატურული სალონის „მომავლის მწიგნობარის“ წევრები: მ. და ს. ბურჯალიანები, გ. ფოფხაძე. თ. ხანძთაძე, ლ. დანელია, ქ. ჩიხლაძე, ი. ამბროლაძე, ო. თაბუკაშვილი და სხვები, რომლებმაც დამსწრეთ წარუდგინეს ლიტერატურულ-მხატვრული კომპოზიცია „ქართლის ცხოვრებიდან“. მხატვრულად წაიკითხულ ტექსტებს ენაცვლებოდა ქართველ კლასიკოსთა პოეზიის ნიმუშები, მხატვრულ კითხვას თან სდევდა სიმღერები და ქორეოგრაფიული ნომრები.

№ 11 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე ნ. გეგიძე) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო „ჩვენი ქართული სიტყვა-ქარგული, სამშობლოს ფიქრი და აღ-

მაფრენა“, სიტყვა „ქება და დიდებაი ქართულისა ენისაი“ წაიკითხა მ. გიორგაძემ. ქართული ენის მნიშვნელობაზე ისაუბრეს მკითხველებმა თ. ხაჯაველიძემ და ს. გოგოლაძემ, ქართული ენის შესახებ ლექსები წაიკითხეს მ. ჩაფიძემ, მ. რობაქიძემ, ხ. ბაძგარაძემ, ვ. სულამანიძემ და სხვებმა.

ქუთაისის მე-4 საბავშვო ბიბლიოთეკაში (გამგე მ. აბზიანიძე) ჩატარდა ნორჩ ინტელექტუალთა კონკურსი. მონაწილეობდა მე-4 საჯარო სკოლის 24 პირველკლასელი, წინასწარ შედგენილი ტესტების მიხედვით მოსწავლეებს უნდა გაეცათ სწორი პასუხები იმ კითხვებზე, რომლებიც ამოღებული იყო ზღაპრებიდან და საბავშვო ჟურნალებიდან. კონკურსს ესწრებოდნენ მშობლები, პედაგოგები. ნამუშევრების შეჯამების შემდეგ გამარჯვებულებს გადაეცათ საბავშვო ჟურნალები.

№ 1 საბავშვო ბიბლიოთეკაში (გამგე ქ. სვანიძე) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო „მე კარგად ვიცი ვინა ვარ, რა ვარ“. საღამო მიეძღვნა ლადო ასათიანის შემოქმედებას. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ მე-17 საჯარო სკოლის მოსწავლეები: ს. სანებლიძე, ლ. ედიბერიძე, გ. ბაძგარაძე, ლ. გოგიბერიძე, მ. კვარაცხელია, ც. ადვიშვილი და სხვები. ღონისძიების მონაწილეებს სიტყვით მიმართეს მე-17 სკოლის პედაგოგებმა ლ. ლანჩავამ და ლ. ნაჭყებია. 22-ე საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე რ. გვენეტაძე) ლიტერატურული დილა მიეძღვნა ზ. ჭიჭინაძის შემოქმედებას. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ მე-6 ბაგა-ბაღის აღსაზრდელები: ლ. სიმსივე სულაქველიძე, ლ. ლაშქარიშვილი, რომლებმაც მხატვრული ფორმით წარმოადგინეს გ. ჭიჭინაძის საბავშვო ლექსები. ღონისძიება მუსიკალურად გააფორმეს დ. სინატაშვილი და თ. ტურაბელიძემ. პედაგოგმა გ. სულაქველიძემ პატარებს გაცნო გ. ჭიჭინაძის ცხოვრება და

შემოქმედება.

№ 1 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე მ. ტაბატაძე) გაიმართა დისპუტი თემაზე „სკოლა და ბიბლიოთეკა“. მოხსენება გააკეთა ბიბლიოთეკარმა ნ. კვასტიანმა. დისპუტში მონაწილეობას ლეზულაშვილმა სტუდენტმა, პედაგოგმა, მოსწავლეებმა, მშობლებმა. თავიანთი შეხედულებები გამოთქვეს: მ. ნერგაძემ, ნ. შალამბერიძემ, გ. ტაბატაძემ, მ. ნურეთელმა და სხვებმა. წიგნზე და სწავლაზე ლექსები წაიკითხეს ქ. გოგლიჩიძემ და თ. გურგენიძემ.

მე-14 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე დ. ბობოხიძე) გაიმართა საინტერესო ღონისძიება გ. ლეონიძისა და გ. ჯავახიშვილის ნოველების „მარიტა“ და „ემმაკის ქვა“-ში ბრბოს ფსიქოლოგიის საკითხების შესახებ. ამ თემაზე საინტერესოდ ისაუბრეს მოსწავლეებმა და სტუდენტებმა: ს. ბერიძემ, თ. ტყეშუჩავამ, თ. ჯანაძემ, ფ. გვენეტაძემ, თ. ჯანგაგაძემ და სხვებმა.

მე-17 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე ა. გოგებაშვილი) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო „წიგნი ცოდნის მდინარეა, სიმართლისკენ მიმავალი“, მოხსენება წაიკითხა ბიბლიოთეკარმა ი. მეშველიანმა. მონაწილეობდნენ სტუდენტები: თ. ლანჩავა, თ. ბენდელიანი, ლ. თუთარაშვილი, ა. ქორიძე და სხვები. ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა: ზ. ჭიჭინაძემ, გ. გოგიტიძემ, ა. კუჭუხიძემ, ნ. შალამბერიძემ, ა. სირაძემ და სხვებმა.

ა. სინაურიძის სახელობის ლიტერატურულ სახლში ღონისძიება „ა. და ნ. სინაურიძეების გახსენება“ ჩატარდა ლიტერატურული სახლის გამგემ ც. მხეიძემ. მან მიმოიხილა ა. და ნ. სინაურიძეების ბიოგრაფიები. მოგონებებით გამოვიდნენ: ნ. კუჭუხიძე, ს. ჩხობაძე, ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა: ა. და თ. გოლეითიანებმა, მ. და პ. სინაურიძეებმა, ს. ბიბილეიშვილი და სხვებმა. როგორც ცნობილია, თავის დროს ა. და ნ. სინაურიძეებმა თავიანთი სახლი და წიგნადი ფონდი 2000-ზე მეტი ეგზ, საჩუქრად დაუტოვეს ქუთაისელ ახალგაზრდებს.

ამჟამად მათ სახლში ლიტერატურული სახლი და ბიბლიოთეკა ფუნქციონირებს.

25-ე საქალაქო ბიბლიოთეკა (გამგე ც. სანდუხაძე) მუხნარის ტყე-პარკში მოაწყო აფხაზეთში დახვრეტილი მღვდლის მამა ანდრიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ მოძრავი კლუბისა და მე-16 საჯარო სკოლის მოსწავლეები: ა. ცქიფურიშვილი, თ. ბაზმანი, გ. ტყეშელაშვილი, გ. ბურჯანაძე და სხვები. ღონისძიების ძირითადი ლეიტმოტივი იყო წიგნის სიყვარული და ცოდნის დაუფლება.

მე-13 საბავშვო ბიბლიოთეკაში (გამგე შ. მეტუყე) ჩატარდა ლიტერატურული დილა „იდიდე წიგნო, ქართულო სულის ლაზათო“. მონაწილეობდნენ ქუთაისის მე-11, მე-9 და 33-ე საჯარო სკოლების მოს-

წავლეები: რ. ტოფაძე, ა. ყიფიანი, ა. ჟორჟოლაძე, ნ. კირვალიძე, ნ. მეგენიშვილი, მ. და ნ. გიორგაძეები და სხვები. გაიმართა კონცერტი ბალის აღსაზრდელების მონაწილეობით.

დედაენისადმი მიძღვნილი ღონისძიება ჩატარდა 38-ე საჯარო სკოლაში (დირექტორი გ. ჯავახაძე, მოადგილე ე. ჯიბლაძე). ღონისძიების პროგრამით ჩატარდა ღია გაკვეთილები ქართულ ენასა და მუსიკაში (პედაგოგები დ. კაკაურიძე და ლ. ბობოხიძე), ქართულ ენასა და ლიტერატურაში (პედაგოგები მ. კიკვაძე და ა. ბაბუნაშვილი), ლიტერატურულ კომპოზიციას „ამასა ენასა ლაზარე ჰქვიან“ ხელმძღვანელობდნენ პედაგოგები: ლ. მილორავა და მ. უჩაძე. მოეწყო გამოფენა „დავიცვათ ენის სინმინდე“ (პედაგოგი რ. ბაბუნაშვილი). პროფ. რ. დევდარიანმა წაიკითხა ლექცია თემაზე „ვეფხისტყაოსანი და ბიბლიური პარალელები“. ღონისძიებაზე ჩატარდა პრეზენტაცია პროექტისა „მე მიყვარს კითხვა“ (პედაგოგი ი. ჭუმბურიძე). პროექტის მიზანია თანამედროვე ქართული საზოგადოების კითხვადმი დამოკიდებულების გარკვევა. მიზნობრივმა ჯგუფებმა ჩაატარეს სოციოლოგიური გამოკითხვები წიგნისადმი დამოკიდებულების გარკვევის მიზნით. გამოკითხვა ქალაქის საზო-

გადოების სხვადასხვა ფენის წარმომადგენლები (სულ 605 რესპოდენტი). გამოკითხვის შედეგები განათავსეს ინტერნეტში. შედეგებმა ცხადყო საზოგადოების ერთი ნაწილის დამოკიდებულება წიგნისა და კითხვისადმი, კომპიუტერისადმი.

კითხვის აუცილებლობისა და წიგნის ადგილის შესახებ გამოკითხულთა დიდი ნაწილი აღნიშნავს, რომ დღევანდელ ახალგაზრდებს არ უყვართ კითხვა, რომ კითხულობენ მხოლოდ სიამოვნებისათვის. გამოკითხულთა დიდი ნაწილი იმედოვნებს, რომ წიგნს ყოველთვის ეყოლება ერთგული მკითხველი.

38-ე საჯარო სკოლაში ჩატარებული ღონისძიებების შესახებ საინტერესო მიმოხილვა გააკეთა მ. უკლებამ. ავტორი აღნიშნავს, რომ პროექტზე მუშაობისას ახალგაზრდებმა ისწავლეს ჯგუფური მუშაობა, სხვა კუთხით დაინახეს წიგნი, ბიბლიოთეკა, განათლების პრაქტიკული ღირებულება.

№ 10 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე ნ. კახიანი) მოეწყო ლიტერატურული სპექტაკლი: „ესე ამბავი არგნისა“. მონაწილეობდნენ გეგუთის № 1 საჯარო სკოლა (ორგანიზატორი ე. გიგიაძე), გეგუთის 45-ე ფილიალი (გამგე რ. კვაჭაძე, სკოლის ბიბლიოთეკის გამგე ლ. მაჩალაძე). სპექტაკლის სცენარის ავტორი იყო ლია ხოტივარი (გეგუთის კულტურის სახლის დირექტორი). პირველი ნაწილი მიეძღვნა წიგნს, მის დანიშნულებას, მეორე ნაწილი - მაყვალა მრევლიშვილის შემოქმედებას. სპექტაკლი მიჰყავდათ ა. გაბუნიას და გ. ჩაკვაჭაძეს. ლექსი „ხმა კატამონთან“ წაიკითხა ნორჩმა დეკლამატორმა მ. მამისეიშვილმა. სპექტაკლის დასასრულს მაყურებლებს მიმართეს ლ. ხოტივარმა, ი. კილასონიამ, მ. კიკვიძემ, ს. სვანიძემ, ლ. გურუშიძემ, გ. მამისეიშვილმა და სხვებმა.

მე-4 საქალაქო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ლადო ასათიანისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამო. პოეტის შემოქმედება გააშუქა 23-ე საჯარო სკოლის პედაგოგმა მ. კაკაბაძემ. ტექსტი წაიკითხეს მკითხველებმა: ა. ციბაძემ, ზ. სანიკიძემ, მოგონებებით გამოვიდნენ: მ. კაკაბაძე, რ. კაპანაძე და ლ. ჟორჟოლიანი.

ეროვნული გამოცდების შესახებ თავიანთი შეხედულებები გამოთქვეს: ა. რაზმაძემ, ა. ღვინფაძემ, ნ. რუხაძემ და სხვებმა. ღონისძიებებში მონაწილეობდნენ მშობლები: თ. სულაბერიძე, ნ. ალავიძე, ნ. ხურციძე და სხვები.

მე-8 საქალაქო ბიბლიოთეკაში (გამგე ლ. ხაჭაპურიძე) ჩატარდა ლიტერატურული დიალოგი „ბრბოს საკითხი მ. ჯავახიშვილის „ემმაკის ქვასა“ და გ. ლეონიძის „ნატვრის ხის“ მიხედვით. მოხსენება წარმოადგინა პედაგოგმა ქ. ხაჭაპურიძემ. დიალოგში მონაწილეობდნენ: ქალაქის თვითმმართველობის წარმომადგენლები კ. ნემსინვერიძე, გ. თავაძე, ქალაქის მერი ნ. შამუგია, ვიცე-მერი დ.

გორდელაძე, ღონისძიება შეაჯამა მე-2 საჯარო სკოლის დირექტორმა გ. მჭავანაცემ.

მასობრივი ღონისძიებების ნაირფეროვნებითა და სიმრავლით გამოირჩევა მცხეთის რაიონის სა-ბიბლიოთეკო გაერთიანება. (მცხეთის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და სასპორტო დანესეხუ-ლებათა გაერთიანების გენერალური დირექტორი გორა ქავთარაძე, ცენტრალური ბიბლიოთეკის დირექტორი ნინო თათარაშვილი) კვირეულის პროგრამით გათვალისწინებულ ღონისძიებებში ჩაბმულია ყველა სასოფლო ბიბლიოთეკა-ფილიალი, ღონისძიებებს აკადემიურ დონეს უნარიანად ხელმძღვანელობენ და წარმართავენ ცენტრალური ბიბლიოთეკის თანამშრომლები: მეთოდური განყოფილების გამგე მანანა ზარიძე, დირექტორი ნინო თათარაშვილი, მთავარი ბიბლიოთეკარი ირინა პაპაშვილი, მომსახურების განყოფილების გამგე მაია თათარაშვილი. ბიბლიოთეკარები: ე. ჩიხლაძე, ნ. მაჩხანელი, მ. დავითიანი, ზ. დიდებაშვილი, ვ. ხუბერაშვილი.

მცხეთის ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ვალენტინობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. სიყვარულის თემაზე შექმნილი სიმღერებით ღონისძიება გააღამაზეს მუხრანის კულტურის სახლის სამხატვრო ხელმძღვანელმა მანანა ხაჩიძემ და წეროვნის № 2 საჯარო სკოლის ხელოვნების პედაგოგმა ც. გაბიტაშვილმა. პოეზიის ნიმუშებს მხატვრულად კითხულობდნენ მცხეთის № 1 საჯარო სკოლის მოსწავლეები ს. ბადაგაძე და თ. იმერლიშვილი. საკუთარი ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა გ. ლავაზიშვილმა და ზ. გვენდაძემ. საღამოზე სიტყვით გამოვიდნენ მცხეთელი მწერლები: ვ. მამუკელაშვილი, ა. დიდებაშვილი და კ. კოზმანაშვილი.

ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა აგრეთვე ვიქტორინა კონკურსი „რა ვიცით ქართული წიგნის შესახებ“. კონკურსში მონაწილეობდნენ საგურამოს ბავშვთა სააღმზრდელო სკოლის გუნდი „ცისარტყელა“, წეროვნის № 1 საჯარო სკოლა „ქარიშხალა“, წეროვნის № 2 საჯარო სკოლა „მერცხალი“ და მცხეთის № 1 საჯარო სკოლა „იმედი“. პირველი ადგილი დაიკავა № 1 საჯარო სკოლის გუნდმა „იმედი“.

ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ასევე მხატვრული კითხვის კონკურსი „მე შენ მიყვარხარ, სამშობლოვ“. მონაწილეობდა გაერთიანებაში შემავალი ყველა ბიბლიოთეკა. კონკურსის შედეგების მიხედვით პირველი ადგილი დაიკავეს მცხეთის ცენტრალური ბიბლიოთეკის მკითხველებმა ს. ბადაგაძემ და თ. იმერლიშვილმა. კონკურსში მონაწილეობდნენ მცხეთის საბავშვო, არაშენდის, ციხისძირის, ნიჩბისის, ნატახტრის, მისაქციელის, ახალუბნის, საგურამოს ბიბლიოთეკების მკითხვე-

ლები. გამარჯვებული მკითხველები დაჯილდოვდნენ სიგელებით.

წავდარაანთკარის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა თემატური საღამო „ჩემი ხატია სამშობლო!“ ღონისძიებას ესწრებოდნენ მშობლები, პედაგოგები, საკრებულოს წარმომადგენლები. ახალუბნის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა მეორე მსოფლიო ომში დაღუპული ქართველი მებრძოლების

ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო. მკითხველებმა გულსტიკივით გაიხსენეს პოეტები: მირზა გელოვანი, გიორგი ნაფეტვარიძე, სევერიან ისიანი, ვლადიმერ უბილავა. საღამო მიჰყავდათ პედაგოგ ნ. მასურაძეს და ბიბლიოთეკარს ნ. თაღიაშვილს.

თემატური საღამო „საქართველოო ლამაზო“ ჩატარდა ნატახტრის სასოფლო ბიბლიოთეკაში. ღონისძიებაში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს მკითხველებმა: ნ. გზირიშვილმა, ნ. იმერლიშვილმა, ლ. ამირიძემ, ჯ. ლარიბაშვილმა და სხვ. შეკრებილთ სიტყვით მიმართა ნატახტრის არასრული საშ. სკოლის დირექტორმა მ. ნოზაძემ.

ციხისძირის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარებული საღამო მიეძღვნა აგვისტოს ომში დაღუპულთა ხსოვნას.

სოფ. მუხრანის სასოფლო და საბავშვო ბიბლიოთეკებმა ერთობლივი ღონისძიება მიუძღვნეს იოსებ გრიშაშვილის დაბადებიდან 120-ე წლისთავს. ჩატარდა პოეზიის საღამო „თბილისი იყო ჩემი ლექსის მასწავლებელი“, პოეტის ლექსები წაიკითხეს მუხრანის საჯარო სკოლის მოსწავლეებმა: მ. ჯავახიშვილმა, ს. ნასიბაშვილმა, თ. ხაჩიაურმა, ც. მელიქიშვილმა, დ. ჩერქეზიშვილმა და სხვებმა. პოეზიის საღამოზე მხატვრული ნაწილი წარმოადგინა მუხრანის კულტურის სახლის სამხატვრო ხელმძღვანელმა მ. ხაჩიძემ.

არაშენდას სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ღონისძიება მიეძღვნა ქართული საბავშვო ლექსების კითხვას. მონაწილეობდნენ მოსწავლეები, აქტიური მკითხველები. საინტერესო ღონის-

ძიებები ჩატარდა გალანის, ქსნის, საგურამოს, ვაზიანის, ძველი ქანდის, პატარა ქანდის, წილკნის, ვარდისუბნის სასოფლო ბიბლიოთეკა-ფილიალებში. ღონისძიებაში აქტიურად იყვნენ ჩაბმულნი სკოლის მოსწავლეები, პედაგოგები, მშობლები.

მისაქციელის ბიბლიოთეკამ (ბიბლიოთეკარი თ. ბალაშვილი) შეხვედრა მოუწყო პოეტ ვ. კოზმანაშვილს. შეხვედრაში მონაწილეობდნენ მოსწავლეები: მ. ძიძიგური, ლ. ეპიტაშვილი, ლ., ოსიშვილი, ე. ნოზაძე, ნ. ბადაგიძე და სხვები.

ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა კონსტანტინე გამსახურდიას დაბადებიდან 116-ე წლისთავთან დაკავშირებული ლიტერატურული საღამო „ხელოვნება თავად უკვდავება“. ღონისძიების ორგანიზატორი იყო ცენტრალური ბიბლიოთეკის მეთოდისტი მ. დავითიანი. საღამოზე წარმოადგინეს მწერლის ბიოგრაფიის ამსახველი სურათები, ნაჩვენები იყო კადრები კინოფილმიდან „დიდოსტატის მარჯვენა“. დამსწრეთ სიტყვებით მიმართეს მწერლებმა ვ. მამუკელაშვილმა და ვ. კოზმანაშვილმა. ღონისძიებას ესწრებოდა კულტურისა და სპორტის სამსახურის გენერალური დირექტორი გ. ქავთარაძე.

მცხეთის ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა დედისადმი მიძღვნილი ღონისძიება „დედავ, დედაშვილობას“. ეს იყო თემატური საღამო, რომელიც მუსიკალურად გააფორმეს თ. წერეთელმა და ლ. პაპიაშვილმა, დედის დღესთან დაკავშირებით ღონისძიებები ჩატარდა სოფ. ერედში, ნიჩბისში, და სხვა ბიბლიოთეკა-ფილიალებში.

ნიჩბისის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა დედაენისადმი მიძღვნილი ღონისძიება „დედაენა - გზა ტაძრისაკენ“, ღონისძიების მონაწილეებმა ისაუბრეს ქართული ენის ისტორიაზე, მისი თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ.

ბებიების და შვილიშვილების ურთიერთდამოკიდებულებას მიეძღვნა სპეციალური ღონისძიება „შენ კი არ დაბერდი, ბებია გახდი“, რომელიც ჩა-

ტარდა მცხეთის საბავშვო ბიბლიოთეკაში (მთავარი სპეციალისტი მ. ქორიძე). ღონისძიებაზე მონაწილე იყვნენ ბებიები და შვილიშვილები. გამოითქვა საინტერესო მოსაზრებები მათი ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ. ბებიებსა და ბავშვებს მოუწიათ საინტერესო კითხვებზე პასუხების გაცემა. ბავშვებმა წაიკითხეს ლექსები, იმლერეს, ბებიებს მიართვეს ყვავილები.

მცხეთის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში ჩატარებული ღონისძიებები სისტემატურად შუქდება მცხეთის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და სასპორტო დაწესებულებების გაერთიანების გაზეთში „სერაფიტა“ (რედაქტორი ალექსანდრე დიდებაშვილი) და ამავე სახელწოდების ჟურნალში, რომლის პირველი ნომერი მიმდინარე წლის იანვარში გამოიცა. მცხეთაში საბიბლიოთეკო გაერთიანებისა და კულტურის კერებს კარგი ხელმძღვანელები ჰყავთ. აქ ინტენსიურად მიმდინარეობს ბიბლიოთეკის შექმნა-ესთეტიკური გარემოს შექმნა, ბიბლიოთეკართა კვალიფიკაციის ამაღლება, რაც საბოლოო ჯამში გამოიხატება მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურების ხარისხის ამაღლებაში.

წყალტუბოს საბიბლიოთეკო გაერთიანება (დირექტორი ს. სვანიძე) ყოველთვის მისაბაძი იყო მასობრივ ღონისძიებათა ნაირფეროვნებითა და ღრმად შინაარსიანი დიალოგების ორგანიზებით. ამ რეგიონში, ისევე როგორც მცხეთის რაიონში, თითოეული ბიბლიოთეკა ატარებს კომპლექსურ ღონისძიებებს, მკითხველთა ინტერესების გათვალისწინებით და მათივე აქტიური მონაწილეობით. ოფურჩხეთის სასოფლო ბიბლიოთეკაში (გამგე კ. ქორიძე) ჩატარდა ვ. დოჩანაშვილის 70-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამო. მწერლის შემოქმედებითი გზის შესახებ ისაუბრა საჯარო სკოლის მოსწავლემ ი. ძონენიძემ. მაღლაკის სასოფლო ბიბლიოთეკაში (გამგე ნ. კიკნაველიძე) სპეციალური ღონისძიება მიეძღვნა ნ. ფიროს-

მანის მხატვრულ სამყაროს. მკითხველებმა წარმოადგინეს ლიტერატურულ-მუსიკალური კომპოზიცია, რომელიც დაიდგა ლ. ასათიანის ლექსის „ფიროსმანის მეგობრებთან“ მიხედვით. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ საჯარო სკოლის პედაგოგები, აქტიური მკითხველები. გვიშტიბის საჯარო სკოლაში მოწონა ლ. ასათიანის პოეზიის საღამო. ღონისძიების ორგანიზატორები იყვნენ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი მ. შვანგირაძე და სოფელ პირველი წყალტუბოს ბიბლიოთეკების გამგეები ს. გეგუჩაძე და ე. ლიპარტელიანი. სოფელ მეორე უბანში 9 მაისს გაიხსნა სასოფლო ბიბლიოთეკის ფილიალი (გამგე მ. ტაბიძე), ამ დღეს ჩატარდა პოეზიის საღამო „ჩემი საყვარელი ლექსი“, რომელიც მიეძღვნა მუხრან მაჭავარიან-

ნის შემოქმედებას.

საჩხეურის სასოფლო ბიბლიოთეკამ (გამგე მ. მანაგაძე) საჯარო სკოლაში ჩაატარა პოეზიის საღამო - „ლექსო, არ დაიკარგები“ (სცენარი ს. სვანიძის). ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ სკოლის პედაგოგები, მოსწავლეები. ლექსები წაიკითხეს ნორჩმა მკითხველებმა: დებმა თამუნა, ირმა და რუსუდან ძნელაძეებმა, ა. ძნელაძემ, ს. მანაგაძემ, ლ. გაბადაძემ და სხვებმა. დამსწრეთ მადლობა გადაუხადა სკოლის დირექტორმა გ. ძნელაძემ. ხო-

მულის საჯარო სკოლაში ჩატარდა ღონისძიება სახელწოდებით „ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო“, ინიციატორები იყვნენ ბიბლიოთეკის გამგე მ. ცერცვაძე და პედაგოგი დ. მიქაუტაძე. მოენყო მკითხველთა ხელით დახატული ზღაპრის გმირების გამოფენა.

წყალტუბოს № 2 ბიბლიოთეკაში მოენყო ლიტერატურული კომპოზიცია „ვაჟას მთის არწივი“. ვაჟას ლექსები წაიკითხეს მოსწავლეებმა: თ. ზვიადაძემ, ა. ჩეჩელაშვილმა, თ. მეშველიანმა, ნ. ჩხრაძემ, გ. გუგუცაძემ და სხვებმა.

ღონისძიება უფრო ემოციური გახადეს № 1 ბაგაბალის აღსაზრდელებმა.

წყალტუბოს რაიონის სოფ. ფარცხანაყანების სასოფლო ბიბლიოთეკამ (გამგე ლ. ფხაკაძე), № 1 საჯარო სკოლის (დირექტორი მ. ფხაკაძე) და ლი-

ტერატურული წრის წევრებმა ჩაატარეს ერთობლივი ღონისძიება „შოთა ნიშნინიძის მონატრება“. პოეტის ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა: მ. ფხაკაძემ, მ. კაპანაძემ, შ. ფხაკაძემ, ლ. ნიქაძემ, ნ. კიკვაძემ და სხვებმა. ღონისძიების მომზადებაში მონაწილეობა მიიღო პედაგოგმა რ. კუჭუხიძემ, ღონისძიებას ესწრებოდნენ ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის დირექტორის მოადგილე რ. წაქაძე, თანამშრომელი გ. თევდორაძე.

სოფ. ოფშკვითის ბიბლიოთეკაში (გამგე ლ. ინანეიშვილი) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო „მშობელ მინაში მიდგას ფესვები“, მიეძღვნა გ. ლეონიძის შემოქმედებას, პოეტი 1962 წელს სტუმრად ეწვია ამ სოფელს, მოინახულა ნათესავის იაშა ლეონიძის ოჯახი. ღონისძიებაზე მონაწილეები იყვნენ იაშა ლეონიძის ოჯახის წევრები. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ ოფშკვითის საჯარო სკოლის დირექტორი გ. კეპულაძე, კლუბის გამგე თ. კეთილაძე, ბიბლიოთეკის აქტიური მკითხველები.

საინტერესო და შინაარსიანი ღონისძიებები გაიმართა ჭაშლეთის (გამგე ი. ქვარიანი), საყულიის (გამგე მ. კოლუაშვილი), მუხიანის (გამგე თ. ბაბუნაშვილი) ბიბლიოთეკებმა.

საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა ყონეთის (გამგე ი. იობიძე), ზარათის (გამგე მ. ახალაძე), ქვილიშორის (გამგე ხ. არჯევანიძე), სოფელ წყალტუბოს (გამგეები ქ. აბაზაძე და ლ. გურუშიძე), მექვენის (გამგე მ. ბანძელაძე), ქვიტირის (გამგე ლ. მაჭავარიანი), რიონის (გამგე ლ. გაფრინდაშვილი) სასოფლო ბიბლიოთეკა-ფილიალებში. საინტერესო იყო მექვენის ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ღონისძიება „სათნოების დღე - უხუცესთა საღამო“. დამსწრეთა მონაწილეობა დაიმსახურა სორმონის საჯარო სკოლაში გამართულმა საღამომ, რომელიც მიეძღვნა გოდერძი ჩოხელის გახსენებას. საღამოზე აჩვენეს გ. ჩოხელის ფილმი „სამოთხის გვრიტები“. საღამო შეაფასა სკოლის დირექტორმა ი. კუხიანიძემ.

კვირეულის დღეებში საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა სამტრედიის საბიბლიოთეკო გაერთიანებებში (დირექტორი ლ. დუნდუა). სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ღონისძიება მიეძღვნა ზ. გამსახურდიასა და მ. კოსტავას მოღვაწეობას. ღონისძიებას ესწრებოდა სამტრედიის მუნიციპალიტეტის გამგებელი აკაკი უჯმაჯურიძე, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახურის უფროსი მ. იანტბელიძე; კვირეულის პროგრამით ასევე შინაარსიანი ღონისძიებები გაიმართა დიდი ჯიხაიშის, კულაშის, ნაბაკევის, ჩხენიშის, ჭოგანის, საჯავახოს, ღანიშის № 1 საქალაქო ბიბლიოთეკებში.

სამტრედიის № 10 საჯარო სკოლაში (ბიბლიოთეკარი ა. კახიანი) მოენყო ღონისძიება „ჩვენ ვკითხულობთ „ვეფხისტყაოსანს“. ღონისძიებაში

მონაწილეობა მიიღო ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელმა მ. კობრიძემ. სამტრედიის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში ჩატარებულ ღონისძიებებს და რაიონის საბიბლიოთეკო ცხოვრებას სისტემატურად აშუქებს გაზეთი „სამტრედიის მაცნე“.

სიღნაღის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (დირექტორი მ. მჭედლიშვილი, სახელოვნებო და საგანმანათლებლო მომსახურების ცენტრის დირექტორი ნ. უსენაშვილი) კვირეული გაიხსნა სოფ. ვაქირში. ღონისძიების გახსნას ესწრებოდნენ დეპუტატი ნ. აბულაშვილი, საკრებულოს თავმჯდომარე კ. ლუკიაშვილი. წიგნისა და ბიბლიოთეკის დანიშნულებაზე ისაუბრეს ბიბლიოთეკარებმა ა. ალადაშვილმა, გ. ქართველიშვილმა, ც. თარალაშვილმა, გ. ბაზანდარიშვილმა და სხვებმა. ღონისძიებას ესწრებოდნენ ღვანლმოსილი ბიბლიოთეკარები: თ. სესიტაშვილი, დ. ბიჭიაშვილი, რ. დელუქსიშვილი, გ. ფათალიშვილი, ე. მაისურაძე.

წნორის ბიბლიოთეკაში (მენეჯერი ა. ალადაშვილი) ჩატარდა ზღაპრის დღე; საქობოს ბიბლიოთეკაში ჩატარდა საგანმანათლებლო-შემეცნებითი ვიქტორინა, მკითხველთა კონფერენცია თემაზე „დიდი ცხოვრების გასაღები წიგნს აბარია“, ბოდბისხევის ბიბლიოთეკამ ჩაატარა საბავშვო დილა „ჩემი საყვარელი ლექსი“; მოენყო ექსკურსია ი. ევდოშვილის სახლ-მუზეუმში. ჯუგაანის ბიბლიოთეკაში მე-4 კლასელებისათვის ჩატარდა ვიქტორინა, მოენყო პოეზიის საღამო, მოისმინეს მე-8 კლასის მოსწავლის მ. ზედელიშვილის ლექსები.

ტიბაანის ბიბლიოთეკაში ჩატარდა საგანმანათლებლო ღონისძიება. ბავშვები შეხვდნენ მე-11 კლასის წარჩინებულ მოსწავლეს გ. ბოლღაშვილს.

ძველი ანაგის ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ღონისძიება „პატარა ხელოვანი“. კვირეულის დასურვა მოენყო სოფ. მაღაროს ბიბლიოთეკაში. მკითხველები, პედაგოგები, მშობლები კმაყოფილებას გამოთქვამდნენ ბიბლიოთეკებში მოწყობილი საინტერესო ღონისძიებების ჩატარებისათვის.

კვირეულის დღეებში საინტერესო ღონისძიება ჩატარდა ასპინძის მთავარ ბიბლიოთეკაში (დირექტორი ი. ბერიძე). მკითხველთა კონფერენცია თემაზე „ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე“ მომზადებული იყო საბავშვო ბიბლიოთეკასთან ერთად. ღონისძიება მხატვრულად გააფორმეს საბავშვო ბიბლიოთეკის მკითხველებმა ს. სანდოძემ. მ. გე-

ლაშვილმა, ლ. კაპანაძემ, თ. მელიქიძემ და ფ. ივანიძემ. ხიზაბავრის სასოფლო ბიბლიოთეკაში (გამგე ფ. ისაკაძე) ჩატარდა „მესხური ფოლკლორის საღამო“, ოშორას ბიბლიოთეკაში - პოეზიის საღამო „სიყვარულს უშენებია“. მონაწილეობდნენ მოსწავლეები: მ. ბუცხრიკიძე, ნ. მეფარიძე, თ. მელიქიძე და სხვები.

მკითხველთა ინტერესების გათვალისწინებით შინაარსიანი ღონისძიებები ტარდება ქ. თბილისის საქალაქო ბიბლიოთეკების გაერთიანებაში (მთავარი ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი ც. კალმახელიძე); საქალაქო ბიბლიოთეკებში სხვადასხვა სახის ღონისძიებები წლის განმავლობაში ტარდება. უფრო მეტი ინტენსივობით ხასიათდება გაზაფხულის თვეები. თბილისის გ. გელოვანის სა-

ხელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკა (გამგე ქ. ნიკურაძე) ყოველთვის გამოირჩეოდა მასობრივი ღონისძიებების ნაირფეროვნებით. ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელობამ კარგად იცის მკითხველთა ძირითადი ჯგუფების საინფორმაციო და საბიბლიოთეკო ინტერესი და მოთხოვნილება. ძირითადი ფორმა ასეთი ღონისძიებებისა არის შეხვედრები, პრეზენტაციები, დისკუტები, დიალოგები, მიმოხილვები, რომელთა ჩატარების პროცესს თან ახლავს თვალსაჩინო მასალების წარმოდგენა.

მიმდინარე, 2009 წელს ბიბლიოთეკამ ბევრი საინტერესო ღონისძიება შესთავაზა მკითხველებს. ბიბლიოთეკამ შეხვედრა მოუწყო მკითხველი საზოგადოებისათვის ნაკლებად ცნობილ თანამედროვე პოეტებს: ეკა ჯავახიშვილს, მარიამ ნიკლაურს, ქეთევან დიდიშვილს, ნინო სადღობელაშვილს. ღონისძიებას უძღვებოდა მარიამ ნიკლაური. ღონისძიება საკუთარი სიმღერებით გაახალისა კომპოზიტორმა ნუგზარ თუშიშვილმა.,

ბიბლიოთეკის ყოფილი თანამშრომლის, პოეტ ზუმრუდ გოდერძიშვილის ხსოვნას მიეძღვნა ბიბლიოთეკართა და მკითხველთა შეხვედრა მიმდინარე წლის აპრილის თვეში. მათ გულისტკივილით გაისხენეს უდროოდ წასული ბიბლიოთეკარი და პოეტი, რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის თითოეული მასობრივი ღონისძიების ჩატარებასა და ორგანიზებაში, იგი გულწრფელად უყვარდათ მკითხველებს, ზუმრუდი ხომ მათ ზედმინუნებით იცნობდა და გულისყურით ემსახურებოდა. ამის დასტურია ერთ-ერთი მკითხველის – თოფურიას ლექსი, რომელიც მან ზუმრუდ გოდერძიშვილს მიუძღვნა. ავტორმა დარდისა და სევდის პოეტი უწოდა:

„შენა ხარ დარდის, სევდის პოეტი,
ერთი ფრთასუსტი და უჩუმარი,
მუზათა ცისფერ სამფლობელოში
მორიდებული, წყნარი სტუმარი“.

ზუმრუდ გოდერძიშვილი ნამდვილად დააკლდა მკითხველ საზოგადოებას, ბიბლიოთეკის თანამშრომლებს, ქართულ პოეზიას.

ამ ბიბლიოთეკას, მისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესებისა და ტექნიკური აღჭურვილობის შემდეგ, ნამდვილად დაუბრუნდა მკითხველი, თუმცა ის მანამდეც არ განიცდიდა მკითხველთა ნაკლებობას, ბიბლიოთეკაში მოეწყო ოთარ შალამბერიძის ახალი წიგნის „სტროფები და ორძალები“-ს პრეზენტაცია. წიგნის ღირსებაზე ისაუბრეს ქეთევან ნადირაძემ, მწერლებმა: რევაზ მიშველაძემ, ჯანსუღ ჩარკვიანმა, ნოდარ ჯალაღონიამ, ანზორ აბულაშვილმა, ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ 126-ე და 128-ე საჯარო სკოლების, მუსიკალური სასწავლებლებისა და ხელოვნების გიმნაზიის მოსწავლეები.

საინტერესო იყო მირზა გელოვანის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. ახადგაზრდობის ბიბლიოთეკას 1975 წლიდან მეგობრული ურთიერთობა აკავშირებს თიანეთის მ. გელოვანის მემორიალურ სახლ-მუზეუმთან და თიანეთის №1 საჯარო სკოლასთან. 17 მარტს ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზში თავი მოიყარა მ. გელოვანის ნიჭისა და პოეზიის თაყვანისმცემლებმა. ღონისძიებას ესწრებოდა თიანეთის მ. გელოვანის სახლ-მუზეუმის დირექტორი ც. გაბიდაური და №1 საჯარო სკოლის დირექტორი ნ. კოჭლამაზაშვილი. პოეტისადმი მიძღვნილი ლექსები წაიკითხეს მკითხველებმა, მწერლებმა, პოეტებმა: მ. ხეთაგურმა, გ. კობიაშვილმა, კ. ოთარაშვილმა, ი. ჯაჭვაძემ, ე. სალიანმა და სხვებმა. მირზას ლექსები წაიკითხა ასევე მსახიობმა ზურაბ ქაფიანიძემ.

თბილისის 55-ე საქალაქო ბიბლიოთეკა (გამგე

ლ. ჩხარტიშვილი) მჭიდროდ თანამშრომლობს თბილისის 105-ე, 179-ე, 178-ე და 180-ე საჯარო სკოლებთან, აწყობს ერთობლივ ღონისძიებებს; ბიბლიოთეკას ხშირად სტუმრობდნენ მწერლები და პოეტები: ნანა კანდელაკი, დავით მჭედლური, გივი ჭიჭინაძე, ლიდა სტვილია, გიორგი წერეთელი, ცირა ქიტიაშვილი, კარლო კობერიძე და სხვები.

ა.წ., მაისის თვეში ბიბლიოთეკაში მოეწყო ლიტერატურული საღამო, რომელიც მიეძღვნა გიორგი ლეონიძის დაბადებიდან 110-ე წლისთავს, გ. ლეონიძის ლექსები მხატვრული ოსტატობით წაიკითხეს მოსწავლეებმა: მ. საბაძემ, მ. თამარაშვილმა, გ. მაკარაშვილმა, გ. წამალაშვილმა, ნ. ქავთარაძემ და სხვებმა. საინტერესო იყო საბავშვო პოეტის მაყვალა მრეველიშვილის დაბადებიდან მე-100 წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ 105-ე საჯარო სკოლის IV კლასის მოსწავლეები თ. დუნდუა, ა. ბეგაშვილი, ა. ბოლოთაშვილი, რ. ალავექროვი, ე. გრიგორიანი და სხვები.

თბილისის 21-ე საქალაქო ბიბლიოთეკამ (გამგე

ზ. ზაქარეიშვილი) და 144-ე საჯარო სკოლამ (დირექტორი მ. კიკაჩიშვილი) ჩაატარეს ერთობლივი ღონისძიება მუხრან მაჭავარიანის დაბადებიდან მე-80 წლისთავთან დაკავშირებით. ბიბლიოთეკის მკითხველები, მოსწავლეები, პედაგოგები დიდი ინტერესით ისმენდნენ პოეტის ლექსებს, ეცნობოდნენ მისი ცხოვრებისა და შემოქმედების ამსახველ მასალებს, ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ პედაგოგები: შ. ზარდიაშვილი, მ. ტრაპაიძე, ქ. ქათამაძე და სხვები. ღონისძიებას მიეძღვნა სპეციალური კედლის გაზეთი. ისევე როგორც წინა წლებში, კვირეულის დღეებში მასობრივი ღონისძიებების ჩატარებაში გამორჩეულ ადგილს იკავებენ საჯარო ბიბლიოთეკები. მათ მდიდარი გამოცდილება გააჩნიათ ამ მიმართულებით; არანაკლებ საინტერესო ღონისძიებებს ატარებენ საქართველოს გა-

ნათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს საჯარო სკოლებისა და უმაღლესი სასწავლებლების ბიბლიოთეკები; საქართველოში ამჟამად 2500-ზე მეტი საჯარო სკოლას ითვლიან. მათი ბიბლიოთეკები კოორდინაციული მუშაობის გზით მჭიდროდ თანამშრომლობენ საჯარო ბიბლიოთეკებთან, ერთობლივად ახორციელებენ ბავშვთა საბიბლიოთეკო მომსახურებას. მასობრივი ღონისძიებები, რომლებიც საჯარო სკოლებში ტარდება, ხშირად ატარებს კომპლექსურ, ინტეგრირებულ ხასიათს.

თბილისის 182-ე საჯარო სკოლამ (დირექტორი ა. ჩხაიძე, ბიბლიოთეკის გამგე ნ. ასთავიშვილი-გოგოხია) ჩაატარა კონფერენცია თემაზე „ნიგნი ჩვენი სიყვარული“. ნიგნის შესახებ მოსწავლეებმა ნაიკითხეს ლექსები, მოხსენებები; დამსწრეთა მონონება დაიმსახურეს მოსწავლეებმა: ნ. კვიციანიძე, მ. ხეხელაშვილი, თ. თექეთმანიძე, დ. გოგოხიანი და სხვებმა. მოსწავლეებმა ნაიკითხეს გ. ლეონიძის, გ. წერეთლის, გ. გეგეჭკორის და სხვების ლექსები. მოხსენებები ნაიკითხეს ა. როსტომაიამ, თ. ლომიძემ, თ. მარკარიანიამ, დ. ნიკოლაიშვილმა, ნ. თვარუთა და სხვებმა. ღონისძიებას ესწრებოდნენ პედაგოგები, მშობლები, სტუმრები. ღონისძიების მომზადებაში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს ბიბლიოთეკის აქტივისტებმა, რომლებსაც ხელმძღვანელობს მე-11 კლ. მოსწავლე მ. ნასყიდაშვილი.

ბუნებასთან ადამიანის დამოკიდებულების შესახებ საინტერესო ღონისძიება ჩაატარა თბილისის 36-ე საჯარო სკოლის ბიბლიოთეკამ (დირექტორი ქ. მელიქიშვილი, ბიბლიოთეკის გამგე მ. გარაშვილი-ფიფია). ღონისძიება ჩატარდა სკოლის ზოოლოგიის კაბინეტში სახელწოდებით: „ჩვენ ბუნებაში ვართ, იგი ჩვენშია“. ღონისძიებას ესწრებოდნენ პედაგოგები: ლ. ნიკოლაიშვილი, მ. კიკაღვიშვილი, ქ. მელქაძე, მ. ტუბიაშვილი დ. ნიკლაური და სხვები. საინტერესო იყო მოსწავლეების: ნ. ხოსიტაშვილის, ხ. ალოევის, ლ., კვარაცხელიას, ს. ნამალიძის., ლ. რომელაშვილის და სხვათა გამოსვლები. სკოლაში მუშაობს „მნიგნობართა კლუბი“, რომელიც აქტიურ დახმარებას უწევს ბიბლიოთეკის მოსწავლეთა საბიბლიოთეკო მომსახურებაში. სკოლის საინფორმაციო ცენტრს ხელმძღვანელობს პოეტი და მწერალი ტარიელ მუმლაძე.

რუსთავის მე-9 საჯარო სკოლამ (დირექტორი ი. ქურდოვანიძე ბიბლიოთეკის გამგე მ. ოქრომჭედლიძე) კვირეულის დღეებში ჩაატარა პოეზიის საათი „ჩვენი გალაკტიონი“, მოაწყო აქცია „აჩუქეთ ნიგნი ბიბლიოთეკას“ და ვიქტორინა „რა იცით ჩვენი ქალაქის შესახებ“. ღონისძიების მომზადებაში მონაწილეობდნენ: ი. გოგნიშვილი, ე. მღებრიშვილი, კ. ნადირაძე, ნ. ქავთარაძე.

საბიბლიოთეკო კვირეულის დღეებში მკითხველ საზოგადოებასთან საინტერესო შეხვედრები გა-

მართა საქართველოს ეროვნულმა სამეცნიერო ბიბლიოთეკამ (დირექტორი ი. ღარიბაშვილი).

1 ივნისს ბავშვთა საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით ბიბლიოთეკამ მოაწყო მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლესთან ერთად საქველმოქმედო ღონისძიება. მისი მიზანი იყო, დახმარება გაენიათ მზრუნველობამოკლებული ბავშვებისათვის., ღონისძიება დააფინანსა კომპანია „მობიტელმა“. 25-28 ივნისს ეროვნულმა სამეცნიერო ბიბლიოთეკამ მონაწილეობა მიიღო ექსპოზიორჯიაში გამართულ „ნიგნის ფესტივალში“. ბიბლიოთეკაში სისტემატურად იმართება ახალი ლიტერატურისა და თემატური გამოფენები, ეწყობა შეხვედრები გამომცემლობებთან, ნიგნის გამავრცელებლებთან და ა.შ. 30 აპრილს ბიბლიოთეკარის დღესთან დაკავშირებით ბიბლიოთეკის დირექციამ საპატიო სიგელები გადასცა დამსახურებულ და ღვაწლმოსილ ბიბლიოთეკარებს.

ქვეყნის მასშტაბით საბიბლიოთეკო კვირეულის ღონისძიებები მრავალფეროვანი და საინტერესო იყო, აქ წარმოდგენილი მასალები მხოლოდ ნაწილია ბიბლიოთეკების მუშაობისა ამ კუთხით. ყოველწლიურად საბიბლიოთეკო პრაქტიკა მდიდრდება სიახლეებით, საბიბლიოთეკო დარგში მოღვაწეობენ შემოქმედებითი ნიჭით აღსავსე სპეციალისტები, რომლებიც, მიუხედავად დარგში შექმნილი მძიმე ვითარებისა, მაინც ახერხებენ საზოგადოებასთან დიალოგის ნაირფეროვანი ფორმების გამოძებნას; აქტიურად თანამშრომლობენ ადგილობრივ ხელისუფლებასთან, ინტელიგენციის წარმომადგენლებთან, საინტერესოა აღინიშნოს, რომ ღონისძიებათა აბსოლუტური უმრავლესობა ტარდება მკითხველთა დაკვეთით, მათი ინტერესების გათვალისწინებით.

მიმოხილვა მოამზადა გურამ თაყნიაშვილმა

რედაქციისაბან: მიმოხილვაში გათვალისწინებულია მხოლოდ ის კორესპონდენციები, რომლებიც ყურნალს მოაწოდეს ადგილებიდან. რამდენადაც ჩვენთვის ცნობილია, სხვა მრავალმა ბიბლიოთეკამაც ჩაატარა საბიბლიოთეკო კვირეულით გათვალისწინებული ღონისძიებები, მაგრამ იმის გამო, რომ არ მოუწოდებიათ მასალები, ყურნალს არ შეეძლო წინამდებარე მიმოხილვაში აესახა მათი მოღვაწეობა.

რედაქცია სთავაზობს ყველა ბიბლიოთეკას, ინდივიდუალურად მოგვანოდონ წერილები მათი მუშაობის შესახებ, რომლებსაც ყურნალში დაეთმოება სათანადო ადგილი.

ენათმეცნიერული კიეზანი

ინგა ლუტიე

თურქეთში ეთნიკურ ქართულთა

ენის შენარჩუნების

სოციოლინგვისტურ ასპექტთა შესახებ

გვიან შუა საუკუნეებში საქართველოს ისტორიაში მიმდინარე მთელი რიგი ისტორიული და პოლიტიკური მოვლენების შედეგად ქართველთა გარკვეული ნაწილი თურქეთის სახელმწიფოში ცხოვრობს. საუკუნეების განმავლობაში მიმდინარე მთელი რიგი პროცესების მიუხედავად, ქართული ენა ძალზე მყარი, დაურღვეველი ორგანიზმი აღმოჩნდა, რომლის მოშლა და დაავიწყება ვერც მწვავე პოლიტიკურმა ვითარებამ და ვერც დრომ ვერ მოახერხა, რადგანაც ეს იყო ქართველთა ეთნიკური ერთობისა და კულტურის უწყვეტობის განმაპირობებელი. ეთნიკურმა ქართველებმა ქართული ენა საუკუნეებში გამოატარეს და დღემდე შემოგვინახეს, როგორც ეთნოკულტურული ინფორმაციის უნიკალური წყარო.

თურქეთში მცხოვრებ ქართველთა ზუსტი რაოდენობის შესახებ ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები არ გავაჩნია. ყველაზე დიდი რაოდენობით ისინი იქ ცხოვრობენ, სადაც ქართული ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მხარეები (ტაო, კლარჯეთი, შავშეთი, ერუშეთი, კოლა, ართაანი) მდებარეობდა.

ქართულად მოსაუბრე ეთნიკურ ქართველთა დიდი ნაწილი შავშეთის რაიონში (იმერხევი) ცხოვრობს. ისინი მოსახლეობენ აგრეთვე ურბანულ და ინდუსტრიულ ადგილებში: სტამბულში, ანკარაში, ბურსაში, ინეგოლში, გოლჩუკში, ადაფაზარში, გონენში, იზმითში, ტრაპზონსა და სხვაგან.

თურქეთში მოსახლე ყველა ეთნიკური ქართველი ორენოვანია, ისინი თურქულ და ქართულ ენებზე მეტყველებენ.

ქართული ენა ყველა ეთნოსისათვის დამახასიათებელ სხვადასხვა მაიდენტიფიცირებელ მარკერებთან ერთად აქ მცხოვრებ ხალხს ერთ ეთნიკურ ერთეულად აყალიბებს, მის იდენტიფიკაციას ახდენს. მიუხედავად იმისა, რომ აქ მცხოვრებმა ქართველებმა დღევანდლამდე შეინარჩუნეს ქართული ეთნოსისათვის დამახასიათებელი ბევრი ნიშანი, ქართული ენა აქ მცხოვრები ქართველებისთვის განსაკუთრებული კულტურული კონტექსტის მატარებელია.

კითხვა ისმის: როგორ შეძლეს ეთნიკურმა ქარ-

თველებმა ქართული ენის შენარჩუნება? ქართული ხომ არავითარი ოფიციალური სტატუსით, სოციალური უპირატესობით არ სარგებლობს თურქეთში?

1. ყველაზე მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ მას იყენებს იმერხევი მცხოვრები მთელი ეთნიკური ჯგუფი. ქართული საკომუნიკაციო საშუალებაა მთელი ეთნიკური ჯგუფისათვის.

2. ქართული ენა გადაეცემოდა ბავშვებს, თაობიდან თაობას. ოჯახთა გარკვეული რაოდენობა კვლავ ასწავლის ქართულს ბავშვებს., საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ენა, რომელიც არ გადაეცემა ბავშვებს, მკვდრად მიიჩნევა. ქართულ ენას აქ ოჯახებში ფუნქციონირება არ შეუწყვეტია

3. ეთნიკურ ქართველებს არ შეცვლიათ საცხოვრებელი ადგილი. ისინი თავიანთი წინაპრების მიწა-წყალზე, ტრადიციულ ტერიტორიაზე ცხოვრობენ (თურქეთის ეს რეგიონი ადრე საქართველოს შემადგენელი ნაწილი იყო და, შესაბამისად, ეს ტერიტორია ქართველი ხალხის განსახლების არეალს წარმოადგენდა), რისი უტყუარი მოწმეც აქ არსებული ტოპონიმებია, რაც ეთნიკური ქართველების ამ რეგიონთან უეჭველი კავშირის დამადასტურებელია. აქ დღემდე შემორჩენილია ისტორიული ციხეები, ქრისტიანული არქიტექტურის უნიკალური ძეგლები, ხიდები, რომელთა სახელები ეთნიკურ ქართველთა მდიდარი ისტორიული წარსულითაა დატვირთული.

უნდა აღინიშნოს, რომ მთელ რიგ სხვა ფაქტორებთან ერთად, ენა ცოცხალია მანამ, სანამ არსებობას განაგრძობს ტოპონიმებში, მანამ, სანამ ადგილთა სახელები შემოინახავენ მას. რასაკვირველია, დღეს ადგილთა სახელები ოფიციალურად თურქულია, მაგრამ შავშეთის რაიონი ქართული ტოპონიმის მდიდარი პანორამის სამშობლოა.

ენა თავისი არსებობის კვალს სუბსტრატის ფორმით ტოვებს, განსაკუთრებით ლექსიკაში (დიმენდაალი 1989; 25; სასსე 1992:18), ქართული წარმომავლობის ტოპონიმები იმერხევის ყველა სოფელში გვხვდება (გერთული, შარაბული, სინკოთი, ჩაქველთა, დასამობი, ბრიგალარა, დავლათი, ოთკლდე, სვირევანი, ჯვარისხევი, ჩიხოსხევი, ბაზგირეთი, დიდხანი, ზიოსი, ხევწვრილი, დაბა, უბე, ჩიხორი,

თეთრაკვეთი, არდიასწმინდა, წყალსიმერი, შოლ-ტისხევი, ბზათა, წეთილეთი, ხოხლევნი, ზაქიეთი, მანხატეთი, მანატბა, აგარა, იმფხრეველი, ქოქლი-ეთი, დიობანი, ივეთი, გამეშეთი, დავითეთი, ფარ-ნუსი, დიდმერე, რიოლეთი, გოგოეთი, გომთა, ჯვარ-რები, ჩიხვტა...) იპოვება აგრეთვე დასახელებები: ცხრანყარო, ნიქარული, საჭინკე, ნავახტანგული, შინგნარევი, ხევი, სანაფოტე, ვენახძირაი, სამება-თი, წყაროთხევი, ქვიშნობები, წითელაძირი, კარ-ჩხალი, მინდიეთი, ტბათი, გაღმოურიენთი, საკრა-ვე, უწყლოფერდი, შიშველფერდი, მელისაკუნტა-ლაი, საკენჭო, ღარიპირთი, დიდფერდი, ელიანმინ-და, ნასახლევნი, ჩიჭაიყანა და სხვ. (შ. ფუტყარაძე, 2007, ცეცხლაძე, 2000).

ზემოთ ჩამოთვლილი სახელები ამოლიანებს იმ მიწასა და ხალხს, რომლის მკვიდრნიც არიან ისინი. რამდენადაც ეთნოსის ენა ეთნიკური იდენტობისა და კულტურული მემკვიდრეობის ცენტრალურ ნაწილად მიიჩნევა, ტოპონიმებით შემონახული და სიცოცხლეგაგრძელებული ენა ერთ-ერთი გზაა ეთნიკური ჯგუფისა და კულტურული მემკვიდრეობის გადასარჩენად.

4. ფლორისა და ფაუნის, მდინარეებისა და მთების აღსანიშნავად დღემდე ქართული ლექსიკური ერთეულები გამოიყენება.

5. ეთნიკური ქართველებით დასახლებული სოფლები ბევრი მითის, ლეგენდის, ზღაპრისა თუ სხვადასხვა გადმოცემის სამშობლოა, რომელიც ეთნიკური ჯგუფის ისტორიის მნიშვნელოვან მომენტებს ასახავს.

როგორც ნენსი დორიანი აღნიშნავს: „ეს გადმოცემები, რომლებიც ესოდენ განუზომელი მნიშვნელობის მატარებელი და ფუნდამენტურია ეთნოსის თვითშეგნების გამოსახატავად, უცილობლად საუკეთესო საშუალებაა მისი ბუნების, ხასიათის გადმოსაცემად, თუკი ენა, რომელზეც ეთნოსი მეტყველებდა სხვა ენითაა ჩანაცვლებული. ასევე, უმთავრესი კულტურული მნიშვნელობის - საუფლო, ღვთის სადიდებელი საგალობლების, საგმირო, გენეალოგიასთან დაკავშირებული ამბების, ეთნოსის სულიერ ღირებულებების გამომხატველი კონცეფციების გადმოცემა, რომლებიც წინაპრის ენობრივი მემკვიდრეობით არის მოღწეული, იმავე სიცხადითა და სიღრმით სხვა ენით ძალზე ძნელი ან კიდევ სულაც შეუძლებელია“ (დორიანი, 1999, გვ.32).

6. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს ეთნიკური ჯგუფის განსახლების სოფლური ბუნება, ურბანული ცენტრებიდან მოშორებით ცხოვრება. ეთნიკურ ჯგუფს, რომელიც ურბანული ცენტრებიდან მოშორებით ბინადრობს, უკეთესი საშუალება ეძლევა ენის შესანარჩუნებლად. როდესაც საზოგადოება, ეთნიკური ჯგუფი ურბანული ცენტრებისგან იზოლირებულად აღარ იქნება, მათ ენაზე გავლენას

სხვა ენა მოახდენს.

7. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც ენის შენარჩუნებას უზრუნველყოფს, ამ ენაზე მოლაპარაკეთა კონცენტრაციის ფაქტორია (ფიშმანი 1972:126; ედვარდსი 1992:50; მესტირე 1994; ბრედლი 1998:51, 54). ეთნიკური ჯგუფი კონცენტრირებული, კომპაქტურად დასახლებული მოსახლეობით უკეთ ინახავს ენას, ვიდრე იმავე რაოდენობის ჯგუფი, ოღონდ სხვადასხვა ადგილზე გაფანტული. სხვადასხვა ტერიტორიაზე გაფანტული ხალხი ამცირებს შესაძლებლობას იმ ენის მემკვიდრეობით გადაცემისა, რომელზეც საუბრობენ.

8. ეთნიკურ ქართველთა ცხოვრების წესი: ეთნიკურმა ქართველებმა შეინარჩუნეს ცხოვრების ტრადიციული წესი; მათ შეინარჩუნეს ოჯახის ტრადიციული სტრუქტურა - რომელიც აგრეთვე ენას უკეთ ინახავს. თანამედროვე ცხოვრების წესებთან ადაპტაცია, ცხოვრების წესის მოდერნიზაცია აძნელებს ეთნიკური ჯგუფის ენის შენარჩუნებას.

9. ქორწინების ფორმა: შერეული ქორწინება არ არის გავრცელებული ეთნიკურ ქართველთა შორის, შერეული ქორწინება ხშირად იმ რიგის ფაქტებთან ერთად განიხილება, რომლებიც საფრთხეს უქმნის ენას (შმიდტი 1990:15; ზეპედა, ჰილი 1991:138, 141; დიქსონი 1991:245; კამპბელი 1994:196; ბრეზინგერი 1997:276; კროუფორდი 1997:57; კანე 1997:241). ცხადია, ერთი ენობრივი ჯგუფის წევრებს შორის ქორწინებას დიდი წვლილი შეაქვს ეთნიკური ჯგუფის ენის გადარჩენის საქმეში, რასაც, რასაკვირველია, შერეული ქორწინების შემთხვევებზე ვერ ვიტყვით. ზემოთ თქმული ისე არ უნდა გავიგოთ, რომ აქ შერეული ქორწინების ფაქტები საერთოდ არ გვაქვს., კიდევ ერთხელ აღვნიშნავთ, რომ იმერხევის მკვიდრ ქართველთა შორის შერეული ქორწინება გავრცელებული არ არის. ეთნიკური ქართველი უპირატესობას ისევ ეთნიკურ ქართველზე დაქორწინებას ანიჭებს.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ცხადია, თურქეთში მცხოვრებ ეთნიკურ ქართველთა ისტორია და ენა მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან. ენა აკავშირებს მათ თავიანთ ისტორიასთან, წარსულთან, რომელიც აურაცხელი ბრძოლებისა და ომების მატიაწეა. ენა მათი კულტურაა. როგორც ფიშმანი აღნიშნავს: „კულტურის უდიდესი ნაწილი ენაშია და გამოხატულია ენით“.

განუზომელია შავშეთ-იმერხევის ეთნიკურ ქართველთათვის ტრადიციული ენის ღირებულება, რომელიც მათ მაინტეგრირებელ როლს ასრულებს, ქართულ ენას აქ სიმბოლური დატვირთვა აქვს, - ის თავისი ინტეგრაციული ფუნქციით მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეთნიკური ჯგუფის დღემდე მოღწევა-გადარჩენისა და იერ-სახის შენარჩუნებისთვის.

წიგნის ისტორია

ლია სიხარულიძე
რესტავრატორი

ხელნაწერი წიგნის აღდგენა-რესტავრაციის ასპექტები

ხელნაწერი წიგნების რესტავრაციის პროცესი იძლევა იშვიათ შესაძლებლობას, ჩავიხედოთ ხელნაწერის „ორგანიზმში“: დავინახოთ და გავარკვიოთ ხელნაწერის შექმნის ისტორია და ტექნოლოგია, რაც ზედაპირული დათვალიერებით სრულყოფილად ვერ ხერხდება. ხელნაწერების რესტავრაციისას სპეციალისტები ადგენენ, რა მეთოდებით და მასალებით იქმნებოდა ხელნაწერი წიგნი.

ხელნაწერი წიგნის შექმნის ტექნოლოგია უძველეს დროში შეიქმნა და საუკუნეების განმავლობაში სულ უფრო და უფრო ვითარდებოდა და იხვეწებოდა.

წიგნის შექმნის ხელოვნება გულისხმობდა:

1. საწერი მასალის შექმნას (ეტრატის დამუშავებას).

2. ეტრატის გადანერას.

3. ტექსტის მხატვრულად გაფორმებას: ასომთავრული ასოები, ფილიგრანული კამარები, მინიატიურები.

4. ყდის დამზადებას:

ა) ხის ფირფიტები.

ბ) ყდის შესამოსი ტყავის დამუშავება.

გ) მისი მხატვრული ორნამენტებით მოტიფრვა.

დ) ყდის შესაკრავი თასმების დამზადება.

ე) მეტალის ორნამენტული საკეტების დამზადება.

ვ) ვერცხლის ბუდეების მოჭედვა.

5. აკინძვას.

6. კაპტალის შექმნას (დანვნას ან დაგრეხვას) და ა. შ.

ძველი ხელნაწერი წიგნების რესტავრაციისას საუკუნეების სიღრმეში ვიხედებით და საშუალება გვეძლევა განვსაზღვროთ ხელნაწერი წიგნის შექმნის ისტორია: როდის შეიქმნა. რა მეთოდით, პირვანდელი სახითაა მიღწეული თუ ადრეც ჩაუტარდა რესტავრაცია, რა შეიცვალა შექმნის დროიდან ჩვენამდე, როგორი ფორმისა და სტილის კაპტალია გამოყენებული და ა. შ.

ძველი ქართული ხელნაწერები მდიდარ და საინტერესო მასალას შეიცავს წიგნის შექმნის ტექნოლოგიის განვითარების ისტორიის თვალსაზრისით.

ფართო საზოგადოებისათვის კარგადაა ცნობილი ხელნაწერების რესტავრატორების რთული

და საპატიო საქმე, მაგრამ ცოტამ თუ იცის, რა სახის სამუშაო არის ჩასატარებელი ხელახალი აკინძვისა და ყდის აღდგენა-რესტავრაციისათვის. დავასახელებთ რამდენიმეს:

1. ძველი ტყავის დეზინფექცია, დარბილება, გათხელება.

2. ხის ყდის დამუშავება.

3. აკინძვა სათანადო მეთოდით.

4. კაპტალის დაგრეხვა.

5. სარქველის აღდგენა.

6. შესაკრავების აღდგენა და სხვა.

ადრინდელი ხანიდან ეტრატის აკინძული რვეულების გასამაგრებლად ყუაზე ესმებოდა შემაკავშირებელი (წებო), დამატებით აკრავდნენ ხამტილოსაც, პრაქტიკამ აჩვენა, რომ ეტრატის რვეულების ყუაზე შემაკავშირებლის გამოყენება ყოველად დაუშვებელია, წებო კუმშავს ეტრატს, უცვლის ფორმას, ხდის ტალღისებურს, დეფორმაცია ყუიდან იწყება.

ეტრატის ხელნაწერებისათვის აუცილებელია, ყდას ახლდეს შესაკრავები, რადგან ეტრატს აქვს „ამოფუების“ თვისება. სქელი ყდა და მყარი შესაკრავები ამყოფებენ ეტრატის ფურცლებს მუდმივი, მჩატე წნეხის ქვეშ, რაც უნარჩუნებს ეტრატს სასურველ ფორმას.

ცნობილია, რომ ყდა ასრულებს ხელნაწერი წიგნის დამცავ როლს. დროთა განმავლობაში თვითონ ყდა განიცდის სხვადასხვაგვარ დაზიანებებს. გამოშრობას, ნაწილებად დაშლას, გაცვეთას, გახევას, მორყევას, გახლეჩას და სხვა. ყდის რესტავრაციისას სავალდებულოა ყველაფერი შეუნარჩუნდეს მას, რისი შესაძლებლობაც არის.

ტყავს უკეთდება დეზინფექცია, იწმინდება და შემდეგ რბილდება სპეციალური ხსნარებით და მალამოებით.

აღსადგენი ხელნაწერი იკინძება იმავე მეთოდით, როგორითაც მოაღწია მან ჩვენამდე: ჩახერხვით, ორი რვეულის ერთდროულად აკინძვით თუ თოკებზე და კაპტალზე თითო რვეულის შეკერვით.

ხელნაწერთა ყდისთვის ხშირად იყენებდნენ ხის ფიცრებს, რომლებსაც ესაჭიროებოდა სათანადო დამუშავება. აკინძული რვეულების ყდაში ჩასმის მეთოდიც სხვადასხვანაირი იყო: 1. ბლოკი თოკე-

ბით მაგრდებოდა ხის ყდაზე წინასწარ შემზადებულ ნაჩვრეტებში, რის შემდეგაც ყდა იმოსებოდა ტყავით; 2. ყდა მზადდებოდა რვეულებისაგან დამოუკიდებლად: ყდისთვის მუშავდებოდა ხის ფირფიტები, იმოსებოდა ტყავით და შემდგომ ხდებოდა აკინძული რვეულების შეკავშირება ყდასთან.

შესაკრავები ყდის მნიშვნელოვანი დეტალია. შესაკრავებიანი ხელნაწერი უფრო დიდხანს ინარჩუნებს ფორმას. განსაკუთრებით აუცილებელია სქელტანიანი ხელნაწერები იკვრებოდეს რამდენიმე შესაკრავით.

ადრინდელი ხანიდან ქართული შესაკრავები ძირითადად მზადდებოდა ცალფა ტყავისაგან და იყო ძალიან სუსტი, ჰქონდა განელვის თვისება, იოლად წყდებოდა.

ხელნაწერთა საცავებში ხელნაწერების დიდ ნაწილს არ აქვს შემორჩენილი ტყავის თასმები. გვხვდება თხელი ხელნაწერები რამდენიმე შესაკრავით და სქელი ხელნაწერები შესაკრავის გარეშე, რომლებსაც შესაკრავები არ ჰქონდათ თავიდანვე.

პრაქტიკამ გვაჩვენა, რომ ტყავის შესაკრავი თასმა უნდა იყოს ორმაგი და მყარი. ტყავის ორმაგ შესაკრავსაც შიგნით სჭირდება დამატებითი გამაგრება.

ქართულ ხელნაწერებში გვხვდება სარქველიანი ყდებიც, მათი დანიშნულება არის ხელნაწერი ფურცლების იზოლირება - დაცვა შეხებისაგან. ამას გარდა, სარქველს მხატვრული დანიშნულებაც აქვს.

სარქველი არის ქვედა ყდის გაგრძელება, რომე-

ლიც ცალკე მზადდება: სარქველი გარეთა მხრიდან იმოსება ტყავით, ტყავი იტვიფრება ორნამენტით, შემდეგ მაგრდება ქვედა ყდის კიდეზე შიგნითა მხრიდან. აგრეთვე სარქველზე სიმაგრისათვის ეფინება სქელი ქაღალდი. საბოლოოდ მზა სარქველი იფარება ფერადი ან მოჩითული ატლასით. - „დაუჯდომელი“ - ქაღალდი (1681 წ.); „წყაროსთავის სახარება“ - ეტრათი (XII საუკუნე).

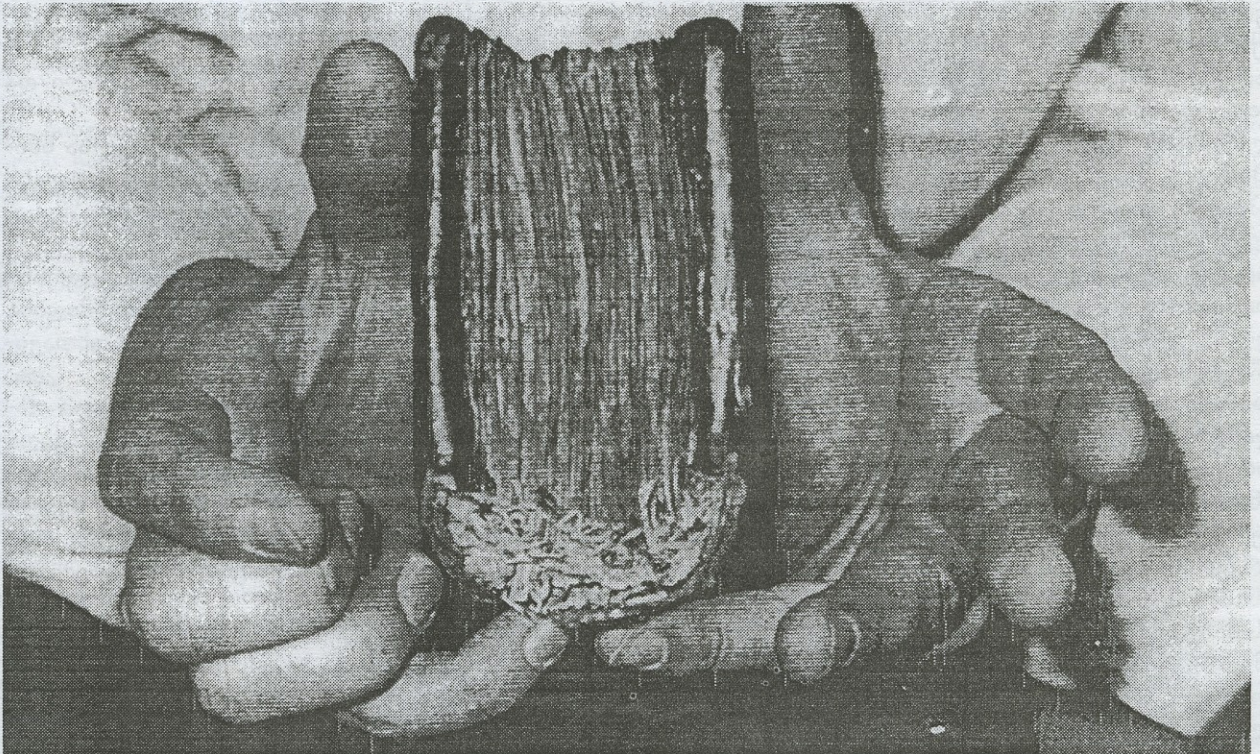
ხელნაწერთა რესტავრაცია ითვალისწინებს მთელი ამ პროცესების ზუსტ ცოდნას. ამ რთული პროცესებიდან საგანგებოდ მინდა გამოვყო ძველი ხელნაწერი წიგნის ყდის ერთ-ერთი მთავარი ელემენტი - კაპტალი.

ქართული კაპტალი წარმოადგენს ძირითადად ფერადი ძაფებისაგან ნაჭერზე მოქსოვილ ან თოკზე დაგრეხილ სქელ თასმას, რომელიც ხელნაწერის რვეულების ყუას თავსა და ბოლოში უკეთდება.

კაპტალი ხელნაწერ რვეულებს ამაგრებს ერთმანეთთან, იქმნება ე. წ. „ბლოკი“, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის ჩასმული ყდაში (ამის შემდეგ უკეთდება ყდა).

მრავალგვარია კაპტალის გამოყენების მეთოდი:

1. ამაგრებდნენ შემაკავშირებლით (წებო) აკინძული რვეულების ყუაზე თავსა და ბოლოში.
2. ჩააკერებდნენ თითოეული რვეულის კიდეზე.
3. ჩააკერებდნენ მზა ყდაზე შიგნითა მხრიდან, რაც აერთებდა ბლოკს ყდასთან.
4. ასაკინძ დაზგაზე, თოკებთან ერთად, თავსა და ბოლოში იჭიმებოდა ფერადი ძაფებისაგან დაგრეხილი კაპტალი, რომლებზეც იკინძებოდა ხელ-

ნანერის რვეულები.

ხელნაწერის ხშირი გამოყენების გამო, პირველ რიგში ცვდებოდა ხელნაწერის ყუა, ამიტომ კაპიტალის შესაქმნელად გამოიყენებოდა გამძლე მასალა: თასმა, თოკი, ეტრატი, დაგრეხილი კანაფი, ნაჭერი ფერადი ძაფებით, ტყავის ზონრები და სხვა.

თუ ძველ ხელნაწერს შემორჩებოდა კაპიტალი, მისი ყუა ნაკლებად დაზიანებული იყო.

არის შემთხვევები, როდესაც ხელნაწერის რესტავრაცია იწყება კაპიტალის აღდგენიდან, ეს ის შემთხვევაა, როდესაც რვეულების ბლოკი იკერება სქელ კაპიტალთან და თასმებთან ერთად - რესტავრაციის დასაწყისშივე. არც ისე იშვიათი შემთხვევაა, როდესაც კაპიტალი გამოიყენება რესტავრაციის ბოლოს, რაც დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა მეთოდს ვიყენებთ ამა თუ იმ ხელნაწერის აღდგენისას.

კაპიტალი ხელნაწერის შექმნის ისტორიაში გარდა იმისა, რომ ხელნაწერს უწყობდა ხელს გამყარებაში, როგორც დეკორი და მხატვრულად გაფორმების აუცილებელი, შეუცვლელი ელემენტიც იყო.

არსებობს კაპიტალის გაფორმების მრავალსახეობაც: ტყავის თასმისაგან დაგრეხილი, ნაჭერზე ამოქარგული, ფერადი ძაფებით დანვნილი, ორმაგი ან სამმაგი (იარუსიანი) ნულით, ძაფებით მოქსოვილი, ნაჭრისაგან შეკერილი და სხვა.

ხელნაწერთა საამკინძაო საქმის ხელოვნების არც ერთ ელემენტს, გარეგნული ფორმისა და გამოყენების თვალსაზრისით, ისეთი შესამჩნევი ცვლილებები არ განუცდია, როგორც კაპიტალს.

ქართულ ხელნაწერებში დადასტურებული კაპიტალები გამოირჩევა სიძველითაც, ქსოვის ტექნიკითაც და მხატვრული ფორმითაც.

უნდა გამოვყოთ კაპიტალის სამი ტიპი:

პირველ ტიპს განეკუთვნება ყველაზე ძველი კაპიტალი, რომელიც ცალკე იქმნებოდა და მასზე იკერებოდა რვეულები. ამგვარი კაპიტალები ხშირად გვხვდება ძელ ქართულ ხელნაწერებში - "მესტიის ოთხთავი" - ეტრატი (1030 წ.) „იენაშის სახარება“ - ეტრატი (XIII საუკუნე), „ათონის სახარება“ - ეტრატი (XII საუკუნე).

სამივე ხელნაწერის კაპიტალი აღდგენილ იქნა ყდაში ჩაკერილი ტყავისა და ყდის ფიცარს შუა შემორჩენილი კაპიტალის პატარა მონარჩენი ფრაგმენტის მიხედვით, რომლის ფერადი ძაფების ნატურალური ფერი ნაკლებად გახუნდა და თითქმის პირველადი სახით მოაღწია ჩვენამდე, რის გამოც შესაძლებელი გახდა მათი აღდგენა ძველი ფერების მიხედვით.

მეორე ტიპს განეკუთვნება კაპიტალი, რომელიც აკინძული ბლოკის ყუაზე (თავსა და ბოლოში) საკილოვე ნაკერით, ყოველი რვეულის შემოვლით,

ზედვე იქმნება - („ასტროლოგიული ტრაქტატი“ - ქალაქი (XI საუკუნე); „ზაზა ციცის ძე ფანასკერტელის კარაბადინი“ - ქალაქი (XII საუკუნე).

მესამე ტიპის კაპიტალი მზადდება თარგის მიხედვით, ნაჭერზე ან საგანგებოდ შემზადებულ თასმაზე. ფერადი ან რუხი ძაფებით იქსოვება ნული, რომელიც მაგრდება შემაკავშირებლით ან ჩაკერდება ყოველ რვეულში ცალ-ცალკე.

სამწუხაროდ, დროთა განმავლობაში ზოგი კაპიტალიც ცვდება და იშლება.

არსებობს როგორც ქართული, აგრეთვე ბიზანტიური, ევროპული, სომხური, რუსული, ესტონური კაპიტალები, მათ შორის არის განსხვავება ნიუანსებში: ზოგი თხელია, ზოგი საკმაოდ სქელი, განსხვავებულია ძაფების მიმართულებაც. ზოგი ძაფებისაგან ნაგრეხი კაპიტალი ქმნის ნაჭრის შთაბეჭდილებას.

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ მსოფლიო კაპიტალების კატალოგში შეტანილია ავსტრიაში, ქალაქ გრაცში დაცული ქართული ხელნაწერი (№5208-3). (იხ. ფოტო).

საუკუნეების მანძილზე დაგროვდა უმდიდრესი გამოცდილება დახვეწილ კალიგრაფიაში, მაღალი გემოვნებით მოხატვაში, მოკაზმვასა და მხატვრულად შემოსვაში. კულტურულ-ლიტერატურული მემკვიდრეობის განვითარება-შენარჩუნება, საეროდ, ეროვნულ საქმედ ითვლებოდა, რომელშიც ჩაბმული იყვნენ ყველა ფენის წარმომადგენლები, მეფეებიდან და ბატონიშვილებიდან დანწყებული - გლეხებით დამთავრებული. ხელნაწერი წიგნის შექმნის ტექნოლოგიის შესახებ ბევრ საინტერესო ინფორმაციას იძლევა ანდერძ-მინაწერები, როგორიცაა, მაგალითად:

- „ქრისტე! შეინყაულე საბა, ამისი მწერალი და იოვანე მმოსელი. ამინ“ (208რ);

- „შეიმოსა წმიდა ესე სახარება საყოველსა წმიდისა ღმრთისმშობლისასა და სავანესა სულისა წმიდისასა მეორედ, ხელითა გლახაკისა იოვანესით“ (449);

- „ღირს ვიქმენით ჩუენ, ცოდვილნი და უღირსნი მონანი და თაყვანისმცემელნი და გლეხნი წმიდისა კვირიკესნი დანერინებად წმიდასა ამის ოთხთავისა...“ (158) და სხვა.

საუკუნეების მანძილზე ოსტატთა მრავალი თაობა აგროვებდა, აღრმავებდა და ავითარებდა პროფესიულ ცოდნას. შემოქმედებითი გატაცებისა და რწმენის გარეშე ვერ შეიქმნებოდა ძველი ქართული ხელოვნების შესანიშნავი ძეგლები, რომელნიც დღესაც ინარჩუნებენ განუმეორებელ სილამაზეს.

ყველა დარგის ოსტატმა იცოდა, რომ „მშრომელი წარვალს და ნაშრომი ჰვიეს“ (17).

ბიბლიოთეკების ისტორია

მაია მიქაბერიძე

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საარქივო ფონდის განყოფილების უფროსი

ქართულთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი

საზოგადოების ბიბლიოთეკის წიგნსაცავი

საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში

იმ ფასდაუდებელ საქმეთა შორის, რომლებიც ქმნიან საზოგადოების სახელს უკავშირდება, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია ქართული წიგნსაცავ-მუზეუმის შექმნა. საბიბლიოთეკო საქმიანობის გაშლა საზოგადოების დაარსების სანყისშივე იყო გამიზნული. 1879 წელს დამტკიცებულ წესდებულებაში ცალ-ცალკე პუნქტებად არის გამოყოფილი, ერთი მხრივ, მასობრივი მომსახურების „საკითხავების“ გახსნა და, მეორე მხრივ კი, - სამნიგნობროს (წიგნსაცავ-მუზეუმის) დაარსება, „როგორც თავისთვის, ისე ხალხისთვის საკითხავად“. ამ საქმის ინიციატორი იყო ცნობილი საზოგადო მოღვაწე იონა მეუნარგია. სწორედ იონა მეუნარგიას დაევალა ორგანიზაციული საკითხების მოგვარება, რომელსაც იგი, იაკობ გოგებაშვილის თქმით, „მეგრული სიცოცხლითა და სიმარჯვით აწარმოებდა“.

იონა მეუნარგიამ ერთ წელიწადში საზოგადოებას წარმოუდგინა წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ბიბლიოთეკის წესი, რომელიც გამოქვეყნდა გაზეთ დროებაში 1880 წელს (124, 14 ივნისი). იგი ცხრა პუნქტისაგან შედგებოდა:

„§1. საზოგადოების ბიბლიოთეკა იხსნება, როგორც წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრთათვის, ისე საზოგადო საკითხავადაც.“

§2. ბიბლიოთეკა შესდგება უმეტეს ნაწილათ ქართულის წიგნებისაგან. სხვა ენაზე შედგენილ წიგნებში შექმნილი იქნებოდნენ მხოლოდ ის წიგნები, რომელთაშიც რაიმე ცნობა იქმნება საქართველოზე და კავკასიაზე.

§3. ბიბლიოთეკის შესადგენათ საზოგადოება:

ა. შეიძენს ყოველწლიურ ქართულს ხელნაწერ წიგნებს, კარტებს, გუჯრებს, ხრონოგრაფებს და სხვა ამგვარსა.

ბ. შეისყიდავს ორ-ორ ეგზემპლარს ყოველგვარ ქართულ ენაზე დაბეჭდილი წიგნებისას.

გ. თუ სადმე აღმოჩნდება შესანიშნავი და იშვიათი წიგნი, რომელსაც ვერც ფასით და ვერც შემონიშნულობით ვერ დაისაკუთრებს ბიბლიოთეკა, ეცდება გადასწეროს ამისთანა წიგნი.

და დ. მიჰმართავს თხოვნით იმ პირთა, რომელთაც აქვს ქართულის წიგნების ბიბლიოთეკა, შემოსწიროს ბიბლიოთეკას წიგნები.

§4. ბიბლიოთეკის გასამართავად და შესანახავად საზოგადოების მმართველობა არ დაზოგავს არა რაიმე ხარჯს წიგნებისა მოსაპოვებლად იმ სახით და ზო-

მით, როგორც გადასწყვეტს ცალკე ამისათვის შედგენილია კომისია:

ა. მიიღებს შემონიშნულობას ფულით და წიგნებით.

ბ. აირჩევს ბიბლიოთეკარს.

§5. ბიბლიოთეკარის ვალია:

ა. ჩასწეროს დაეთარში ყოველგვარი წიგნი, რომელიც ან სასყიდელით, ან შემონიშნულობით შემოუყვას საზოგადოებას.

ბ. ყოველგვარ წიგნის თაობაზე ჩასწეროს ამ დაეთარში ვისგან არის ნაყიდი, ან შემონიშნული ეს წიგნი.

გ. შეადგინოს კატალოგი ბიბლიოთეკისა. და

დ. დანიშნულს დროზე იყოს ბიბლიოთეკაში და მკითხველს მოთხოვნილებისამებრ მისცეს წიგნები ბიბლიოთეკაშივე საკითხავად.

§6. არავითარის სახით და არავის არ მიეცემა ბიბლიოთეკიდან წიგნი შინ წასაღებად.

§7. იმ შემთხვევაში თუ საზოგადოება დაშალა, ეს ბიბლიოთეკა უნდა გადაეცეს სხვა საზოგადოებას, უეჭველად მმართველობისაგან დამტკიცებულს იმ პირობით, რომ საუკუნოთ და სამუდამოთ დარჩეს ქალაქ თბილისში და არასოდეს კერძო პირს არ გადაეცემოდეს.

§8. ყოველ გადაცემაზე სხვათა საზოგადოებისადმი შეუცვლელად და სამუდამოთ დარჩეს §5 და 7.

§9. ბიბლიოთეკის სახალხოთ გამართვის დღე და საათი იქნება გამოცხადებული თავის დროზე გაზეთში“.

სახალხო სამკითხველოებისაგან განსხვავებით, რომელთა დანიშნულებაც მოსახლეობის ფართო ფენებში განათლების გავრცელება იყო, წიგნსაცავ-მუზეუმში ახალგაშენებულ წიგნებთან ერთად გროვდებოდა ძველნაბეჭდი ქართული წიგნები, ძველი ხელნაწერები და ისტორიული მნიშვნელობის სხვა წიგნები. ისტორიულ წიგნებთან ერთად ამ ფონდში დაცული წიგნებიც სამუზეუმო ექსპონატებად აღიქმებოდა.

ილია ჭავჭავაძე და გამგეობის სხვა წევრები გაზეთების საშუალებით უხსნიდნენ ქართულ საზოგადოებას ახალი წამოწყების მნიშვნელობას ქართული კულტურისათვის და სთხოვდნენ, რომ მონაწილეობა მიეღოთ ამ კეთილშობილურ საქმეში - ოჯახებში შემორჩენილი ძველი ხელნაწერები და წიგნები გადაეცა საზოგადოებისათვის. გაზეთ „დროების“ (1880, №129) მონიშნავეში, რომლის ავტორადაც ცნობილი ბიბლიოგრაფი თამარ მაჭავარიანი ილია ჭავჭავაძეს მიიჩნევს, ნათქვამ-

მია, რომ მანამდე ბიბლიოთეკების არარსებობის ერთ-ერთი მიზეზი წიგნების მეპატრონეთა უნდობლობა იყო. კერძო პირებს ოჯახებში შენახული ძველი წიგნების გაყიდვა ეთაკილებოდათ, განათხოვრებისაგან კი თავს იკავებდნენ, რადგან დაკარგვის ეშინოდათ. წერილის ავტორი არწმუნებდა ხალხს, რომ ახალ წიგნსაცავში საგანგებო წესები მოქმედებდა, რომლებიც წიგნებს დაიცავდა დაკარგვისაგან. იმ პირებს, რომლებსაც არ შეეძლოთ წიგნების საჩუქრად გადაცემა, სთავაზობდნენ, დროებით ეთხოვებინათ, რომ საზოგადოებას ისინი გადაენერა და გამოეცა.

გამგეობის მიერ განუვლმა პროპაგანდამ, ქმნკგ საზოგადოების მესვეურთა, განსაკუთრებით კი მისი თავმჯდომარის, ილია ჭავჭავაძის დიდმა ავტორიტეტმა თავისი ნაყოფი გამოიღო. თავის მხრივ კი, ქართული საზოგადოებაც მზად აღმოჩნდა ასეთი მონოდების მისაღებად. პირველივე წლებიდან დაიწყო წიგნსაცავის შევსება იშვიათი წიგნებითა და ხელნაწერებით. დროთა განმავლობაში ბიბლიოთეკას გადაეცა უურნალ-გაზეთებიც. პირველთა შორის, რომლებმაც

საკუთარი საოჯახო არქივიდან ფონდს გადასცეს დოკუმენტები, იყვნენ დიმიტრი ყიფიანი, ექვთიმე ხელაძე, ალექსანდრე სარაჯიშვილი, ზაქარია ჭიჭინაძე და სხვები. გარდა შემონირულობებისა, ქმნკგ საზოგადოება იძენდა კულტურულ და ისტორიული თვალსაზრისით ფასეულ როგორც ცალკეულ წიგნებს, ასევე მთელ კოლექციებს.

სხვადასხვა გზით და სხვადასხვა დროს ბიბლიოთეკის ფონდი შეივსო სამეგრელოს მთავრის - ნიკო დადიანის, დავით ჩუბინაშვილის, რაფიელ ერისთავის, დიმიტრი ბაქრაძის, ილია ჭავჭავაძისა და სხვათა კუთვნილი კოლექციებით.

ქართველ მოღვაწეთა და, საერთოდ, ქართული საზოგადოების ძალისმხევამ ის შედეგი გამოიღო, რომ ერთ მთლიანობაში შეიკრა ქართული კულტურის ისტორიის ისეთი მნიშვნელოვანი ელემენტი, როგორც წიგნთბეჭდვაა. წიგნსაცავში შევიდა XVII-XVIII საუკუნეებში გამოცემული პირველნაბეჭდი ქართული წიგნები: ქართულ-იტალიური ლექსიკონი (1629 წ.), 1705 წელს მოსკოვში დაბეჭდილი „დავითნი“, ვახტანგ მეექვსის მიერ დაარსებულ პირველ ქართულ სტამბაში დაბეჭდილი წიგნები, ერეკლე მეორის სტამბის წიგნ-

ბი და ა. შ.

წიგნსაცავის შევსებასთან ერთად, არანაკლები ძალისხმევა სჭირდებოდა დოკუმენტების მოვლა-პატრონობასა და დაცვას. გამგეობის სხდომებზე, რომლებიც პერიოდულად იმართებოდა, განიხილებოდა წიგნსაცავ-მუზეუმის დროებითი თუ მუდმივი დაბინავების, დოკუმენტების აღრიცხვის, დახარისხების, ყდებში ჩასმის, კატალოგის შედგენისა და სხვა საკითხები. შემუშავდა ქმნკგ საზოგადოების ბიბლიოთეკიდან წიგნებისა და ხელნაწერების ხმარების წესი, რომელიც 12 პუნქტისაგან შედგებოდა:

„1. ქ. შ. წერა-კითხვის საზოგადოების ბიბლიოთეკის წიგნები და ხელნაწერები ყველას შეუძლიათ მოითხოვოს და იმუშაოს სამეცნიერო აზრით, თვით საზოგადოების ბინაზედ.

2. ასეთი მუშაობისათვის დანიშნულია დრო დილის 9 საათიდან საღამოს 5-7 საათამდე.

3. წიგნები და ხელნაწერები მსურველმა უნდა მოსთხოვოს საზოგადოების მდივანს.

4. ყველა მოვალე ჯეროვანის სიფრთხილით მოეკიდოს როგორც დაბეჭდილ წიგნებს, ისე ხელნაწერებს, ხაზგასმა და შენიშვნების დასმა სასტიკად აკრძალულია.

5. სახლში წაღება წიგნებისა შეუძლიათ მხოლოდ გამგეობის წევრებს.

6. სახლში წაღება სხვასაც შეუძლიათ, გამგეობის ცალკე ნებართვით.

7. სახლში წაღება შეიძლება მხოლოდ იმ წიგნების, რომელიც ბიბლიოთეკაში ერთადერთი არ არის და არც ძნელი საშოვარია.

8. ხელნაწერისა და ძნელად მოსაპოვებელ ან ყოველად იშვიათი წიგნის სახლში წაღება აკრძალულია.

9. სახლში წაღებული და შემდეგ უკანვე დაბრუნებული წიგნი დიდი სიფრთხილით უნდა იქნეს ნახმარი სრულიად დაუზიანებლად.

10. სახლში წაღება წიგნისა შეიძლება მხოლოდ ორი თვის ვადით.

11. ამ ხნის განმავლობაში წამლები ვალდებულია წიგნი უკანვე დააბრუნოს გამგეობის პირველი მოთხოვნილებისთანავე.

12. ერთხანად 5 ტომზე მეტის წაღება არ შეიძლება“. წიგნსაცავ-მუზეუმის მთლიანი ფონდისა თუ მისი ცალკეული ნაწილების დამუშავებასა და სისტემაში მოყვანაზე, კატალოგების შედგენაზე სხვადასხვა დროს იმუშავეს დიმიტრი ბაქრაძემ, მ. ქართველიშვილმა და სხვებმა.

1887 წელს გამოვიდა წიგნსაცავის წიგნად დაბეჭდილი პირველი კატალოგი, რომელიც ნიკო მთვარელიშვილმა შეადგინა. 1905 წელს გამოცა დავით კარიჭაშვილის მიერ მომზადებული ახალი კატალოგი, ხოლო 1911 წელს - ამ კატალოგის დამატება. წიგნსაცავის კატალოგიზაციის საქმეში დიდი სამუშაო შეასრულა ექვთიმე თაყაიშვილმა, რომელმაც 1904 წელს გამოსცა წიგნსაცავის ხელნაწერების კატალოგი. 1953 წელს საქართველოს საისტორიო არქივმა მოამზადა წიგნსაცავის მთლიანი ფონდის აღწერილობა (რედ. შ. ჩხეტია, ა. იოვიძე).

ქმნკვ საზოგადოება 1927 წელს დაიხურა. საბჭოთა ხელისუფლებამ მისი ქონება გადაანაწილა სხვადასხვა უწყებაში. აქედან, ნაბეჭდი დოკუმენტები - წიგნები და ჟურნალ-გაზეთები გადაეცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს, სადაც ინახებოდა 1937 წლამდე, 1937 წელს კი ქმნკვ საზოგადოების ბიბლიოთეკის ბეჭდური კოლექცია მიეკუთვნება საქართველოს ეროვნულ ბიბლიოთეკას (მაშინ კ. მარქსის სახელობის საქართველოს სსრ სახელმწიფო რესპუბლიკური ბიბლიოთეკა).

მთავრობის ამ გადაწყვეტილებებით დაირღვა ქმნკვ საზოგადოების ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი, რომ წიგნსაცავი არ დანაწევრებულიყო - „ყოველს გადაცემაზე სხვათა საზოგადოებისადმი შეუცვლელად და სამუდამოთ დარჩეს“ (წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ბიბლიოთეკის წესდება, §8).

სამწუხაროდ, ეროვნული ბიბლიოთეკის მაშინდელი ხელმძღვანელობა კიდევ უფრო შორს წავიდა ამ თვალსაზრისით. მან მიზანშეწონილად არ ჩათვალა ქმნკვ საზოგადოების წიგნსაცავის კოლექციის სახით შენარჩუნება და თითოეული წიგნის დაცვა-შენახვის ფორმა ამ წიგნების ისტორიული თუ შინაარსობრივი ღირებულების მიხედვით შეარჩია. მიღებული წიგნსაცავის კოლექცია ბიბლიოთეკის სხვადასხვა ფონდში გადაანაწილდა, რამაც შექმნა წინაპირობები კოლექციის, ერთი მხრივ, კიდევ უფრო დაქუცმაცებისა, მეორე მხრივ კი - ცალკეული ეგზემპლარების დაკარგვისა.

ქმნკვ საზოგადოების წიგნსაცავის ბაზაზე შეიქმნა ქართული ნაბეჭდი ერთეულის საარქივო ფონდი (ე. წ. „ხელუხლებელი“ ფონდი), რომელშიც შევიდა საქართველოში ან მის ფარგლებს გარეთ დაბეჭდილი ქართული წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების თითო, საარქივო ეგზემპლარი. წიგნსაცავის დანარჩენი ბეჭდური ერთეულები გადაანაწილდა ბიბლიოთეკის საერთო ფონდსა და კაბინეტებში, მათ შორის, მხარეთმცოდნეობისა და რარიტეტის განყოფილებებში. სამწუხაროდ, წიგნების ერთი ნაწილი სარეზერვო-გაცვლით ფონდშიც მოხვდა, საიდანაც, სავარაუდოდ, ბიბლიოთეკის გარეთ აღმოჩნდა, ზოგიერთი ეგზემპლარი კი ფიზიკური დაზიანების გამო ჩამოწერეს კიდევ. ასევე არ შენარჩუნდა იმ საზოგადო მოღვაწეთა პირადი კოლექციები, რომლებმაც წიგნსაცავს შესწირეს საკუთარი ბიბლიოთეკები.

1945 წელს ბიბლიოთეკის დირექციამ მიიღო გადაწყვეტილება ილია ჭავჭავაძის პირადი ბიბლიოთეკის აღდგენის შესახებ. 1957 წელს გამოიცა ილია ჭავჭავაძის პირადი ბიბლიოთეკის კატალოგი, რომელიც შეადგინა ცნობილმა ბიბლიოგრაფმა თამარ მაჭავარიანმა. 1987 წელს კი გამოვიდა ამ კატალოგის მეორე, შევსებული გამოცემა (შემდეგ: ე. იმნაძე, გ. რამიშვილი; რედ.: კ. რამიშვილი).

1999 წლიდან, შეიძლება ითქვას, დაიწყო ქმნკვ საზოგადოების წიგნსაცავის ახალი სიცოცხლე. ფონდი „ილია საზოგადოება - საქართველოს“ ფინანსური მხარდაჭერით შემუშავდა ქმნკვ საზოგადოების ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდის აღდგენის პროექტი (იდეის

ავტორი და პროექტის დირექტორი - ლევან თაქთაქიშვილი). ფონდიდან ამოიკრიბა ქმნკვ საზოგადოების წიგნსაცავის ყველა წიგნი, ჟურნალ-გაზეთი და ერთიანი კოლექციის სახით შევიდა საქართველოში ნაბეჭდი და ელექტრონული რესურსების საარქივო ფონდში.

ამ პროექტის მიხედვით აღდგა ოთხი პირადი კოლექცია: ილია ჭავჭავაძის, დიმიტრი ბაქრაძის, დავით ჩუბინაშვილისა და იაკობ გოგებაშვილის. აქედან ი. გოგებაშვილის კოლექცია, რომლის განმასხვავებელი ნიშანიც არის 0 დახრილი ხაზის შემდეგ (0), ინახება ხელუხლებელ ფონდში, მისსავე პირად კარადაში. დანარჩენი სამი კი - იშვიათ გამოცემათა განყოფილებაში.

წიგნებს აღუდგა თავიანთი საინვენტარო ნომრები, რომლებიც დღეს მათი შენახვის შიფრის ფუნქციას ასრულებს. ქართული წიგნების ლიტერია F8, ხოლო არაქართული წიგნებისა - TS. ფონდი არ არის ფორმატულად განლაგებული. სხვადასხვა ზომის წიგნები ერთმანეთის გვერდით აწყვია, შესაბამისად, არც შენახვის შიფრებზეა მითითებული ფორმატი. თუკი ფონდში ინახება ერთი და იმავე წიგნის რამდენიმე ეგზემპლარი, მათი რაოდენობა აღინიშნება შენახვის შიფრზე დახრილი ხაზის შემდეგ მინერული ციფრით.

დოკუმენტების დაკარგვის ან ფიზიკური დაზიანების თავიდან ასაცილებლად დაწესებულია ამ დოკუმენტებით სარგებლობის განსაკუთრებული წესი, რომელიც გულისხმობს შემდეგ შეზღუდვებს:

არ შეიძლება:

1. დოკუმენტის მკითხველზე გაცემა, თუ იგივე წიგნი ინახება ეროვნული ბიბლიოთეკის სხვა ფონდებში;
2. დოკუმენტის დარბაზიდან გატანა;
3. დოკუმენტის გადაქსეროქსება.

ნებადართულია ფოტოპირის გადაღება.

ამ შეზღუდვების გათვალისწინებით, ეროვნული ბიბლიოთეკის ნებისმიერ მკითხველს ქმნკვ საზოგადოების წიგნსაცავის დოკუმენტებით სარგებლობა შეუძლია საქართველოში ნაბეჭდი და ელექტრონული რესურსების საარქივო ფონდის განყოფილებაში, ამავე საზოგადოების სახელობის დარბაზში (II კორპუსი, III სართული).

კორმისკონდენსიუმი

ნინო ყაულაშვილი

თანამშრომლობის კეთილი მარცვალი

(გამომცემლობა „დიოგენე“ და საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია)

გასაკვირველი ამაში არაფერი ყოფილა, მოულოდნელი კი იყო - გამომცემლობა „დიოგენე“, რომელიც ძირითადად სასკოლო სახელმძღვანელოებისა და საბავშვო ლიტერატურის გამოცემაზე ზრუნავს, ყოველგვარი წინაპირობის გარეშე შესთავაზა საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციას, მიეღო მონაწილეობა იმ სემინარებში, რომელსაც გამომცემელი მართავდა მთელი საქართველოს მასწავლებლებთან, და შეხვედროდნენ სკოლის ბიბლიოთეკარებს.

გამომცემლობის დირექტორმა თამარ ლებანიძემ სავსებით სამართლიანად შენიშნა, რომ ჩვენი სკოლების ბიბლიოთეკების უმეტესობა ურთულეს პირობებშია, ბიბლიოთეკებში უფრო ჭარბობს ახალდანიშნული, მოუმზადებელი, არასპეციალისტი თანამშრომლები, რომლებმაც, ფაქტობრივად, არ იციან, როგორ იმუშაონ, როგორი უნდა იყოს თანამედროვე

სკოლის ბიბლიოთეკა, რა უნდა აკეთონ, ითხოვენ დახმარებასა და ხელშეწყობას.

მიუხედავად ახალგაზრდული ასაკისა, ქალბატონი თამარი წარმატებით უძღვება თავის საქმეს, შესანიშნავად ფლობს სიტუაციას და ერკვევა პრობლემებში, გამოირჩევა ოპერატიულობითა და კომუნიკაბელურობით. ასოცი-

აციის წარმომადგენლებს შეხვედრისთანავე შესთავაზა პატარა საცნობარო ხასიათის წიგნის გამოცემა გამომცემლობის ხარჯით და დედანის წარმოდგენის ვადაც კი განსაზღვრა.

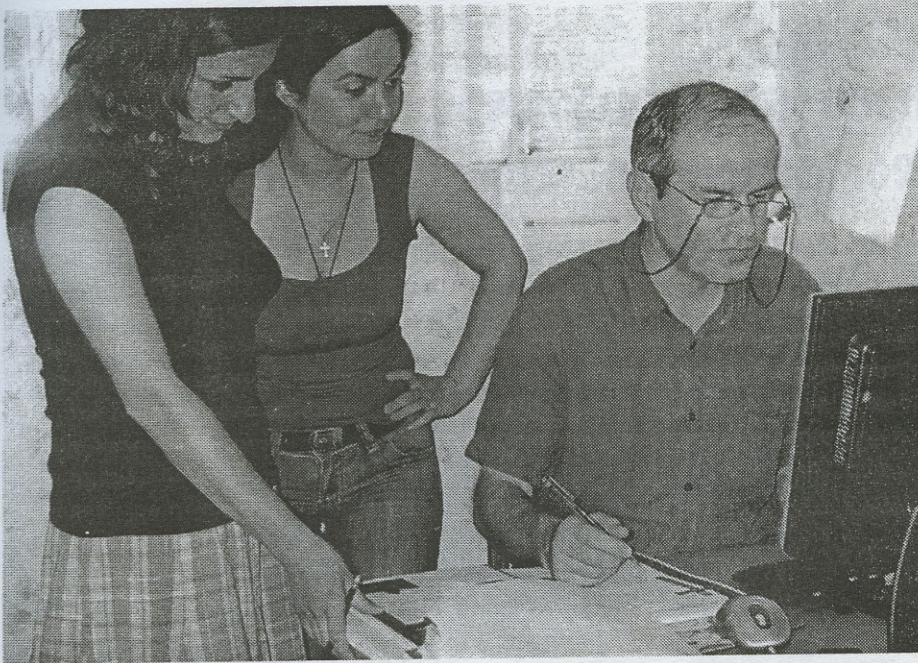
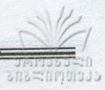
ამ საქმეს ხელი ალექსანდრე ლორიამ და გურამ თაყნიაშვილმა მოკიდეს და სულ რაღაც სამიოდე კვირაში მათი ავტორობით გამოიცა ინსტრუქციულ-მეთოდური სახელმძღვანელო - „სკოლის ბიბლიოთეკის შრომითი პროცესების ორგანიზაცია“.

გადაწყდა, შემდგარიყო ჯგუფი გამოცდილი სპეციალისტებისაგან, რომლებიც გამომცემლობის წარმომადგენლებთან ერთად თბილისისა და რეგიონების სკოლების ბიბლიოთეკარებს შეხვედებოდნენ ადგილებზე და მოკლე სემინარებს გამართავდნენ,

შეიქმნა ჯგუფები, რომლებიც თბილისსა და რეგიონებში გაემგზავრებოდნენ, არ შეიძლება არ აღინიშნოს ის მაღალი ორგანიზებულიობა, რაც ამ საქმეს ახლდა. ამას დიდად შე-

უნყო ხელი გამომცემლობის თანამშრომელთა მხარდაჭერამ, განსაკუთრებით ნინო გენგაშვილისა და ნინო მჭედლიშვილის მონდომებამ, ისინი, მიუხედავად ახალგაზრდობისა, უკვე საკმაოდ დიდ გამოცდილებას ფლობენ. ეფექტურად გაუძღვნენ მთელ ღონისძიებას, რომელიც 10 დღეს გრძელდებოდა - 3 ივნისიდან 13

ივნიის ჩათვლით.

სკოლების მუშაკებთან მეტად მნიშვნელოვანი შეხვედრები ჩატარდა. განსაკუთრებით ღირსშესანიშნავი იყო სახელმძღვანელოების ავტორების ურთიერთობა პედაგოგებთან და თავიანთი წიგნების პრეზენტაცია. პირველკლასელებისათვის „დედაენა“ წარადგინეს მისმა შემქმნელებმა: დოდო ნაზირაშვილმა, მაია ხაზიურმა და მზია ფოფხაძემ, „ბუნება“ - ლია თევზაძემ და ხათუნა ნამიჭვიშვილმა, „ხელოვნება“ - მაია მესხაშვილმა, ნინო ციციცვილმა და ნანა კუნჭულიამ; მეოთხე კლასებისათვის ინგლისური ენის სახელმძღვანელო წარადგინეს ეკა გოგილაშვილმა და ინა ბარათაშვილმა.

ბიბლიოთეკარებთან შესახვედრად გაემგზავრნენ ჩვენი ცნობილი სპეციალისტები: თამარ ბჟალავა, მაკა გეგეშიძე, გურამ თაყნიაშვილი, ალექსანდრე ლორია, გულნარა სტურუა, ინგა ფილაური, ირაკლი ღარიბაშვილი, ლალი ყაულაშვილი და ნინო ყაულაშვილი. ისინი შეხვდნენ როგორც თბილისის, ისე სხვადასხვა რეგიონის სკოლების ბიბლიოთეკარებს. კერძოდ, ეწვივნენ შემდეგ რეგიონებს: საგარეჯო, გურჯაანი, თელავი, სიღნაღი, ლაგოდეხი, ყვარელი, მცხეთა, კასპი, გორი, ქარელი, ხაშური, თეთრიწყარო, წალკა, რუსთავი, გარდაბანი, ბორჯომი, ახალციხე, ადიგენი, ხარაგაული, ზესტაფონი, თერჯოლა, ქუთაისი, ვანი, სამტრედია, აბაშა, ზუგდიდი, სენაკი, ფოთი, ლანჩხუთი, ოზურ-

გეთი, ქობულეთი, ბათუმი, ხელვაჩაური.

სკოლის ბიბლიოთეკებისადმი გულისყურის გამოჩენა იმდენად უცხოა, რომ ამან დიდი ინტერესი გამოიწვია. სასიამოვნო იყო ის ფაქტი, რომ გამომცემლობა „დიოგენეს“ მზრუნველობით მოხერხდა ბიბლიოთეკარებისათვის ა. ლორიასა და გ. თაყნიაშვილის ხსენებული წიგნი უფასოდ დარიგება. შეხვედრების დრო იმდენად მცირე იყო, რომ ამ პერიოდში რაიმე სერიოზულ ტრენინგზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია, მაგრამ იმ მოკლე სემინარებზე, რომელიც ბიბლიოთეკარებს უტარდებოდათ, ბევრი რამ გაირკვა და ახსნილ იქნა.

ძირითადად ამ მუშაობას საინფორმაციო-სარეკომენდაციო ხასიათი ჰქონდა, რის გამოც ყველგან დიდ კმაყოფილებას გამოთქვამდნენ. ბიბლიოთეკარები გაეცნენ საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის საქმიანობას, ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკას“, საკანონმდებლო დოკუმენტებს, ზოგ ინსტრუქციას და მიიღეს რჩევა-დარიგებები, მიენოდათ ბიბლიოგრაფიული მასალა საბიბლიოთეკო საქმის თემატიკაზე, გამოითქვა შენიშვნები და მოსაზრებები.

რეგიონებში ყველგან აქტივობა დიდი იყო, რასაც, სამწუხაროდ, ვერ ვიტყვით დედექალაქზე.

საბიბლიოთეკო ასოციაცია და ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ რედაქცია, რომლებიც აქტიურად იყვნენ ჩაბმული ამ საქმეში, განსაკუთრებული მადლიერებით აღნიშნავენ გამომცემლობა „დიოგენეს“ ღვაწლს როგორც, საერთოდ, - მთელი მისი საქმიანობისათვის, ისე ამ კონკრეტულ შემთხვევასთან დაკავშირებით, ესოდენ მასშტაბური შეხვედრების ორგანიზაციასა და დაფინანსებისათვის. იმედია, მათთან ჩვენი თანამშრომლობა ამაზე არ შეწყდება და შემდგომისთვის თანამშრომლობის კეთილი მარცვალი კიდევ უფრო აღმოცენდება და თავის ნაყოფს გამოიღებს.

ციცინო ჯინჯიხაძე

ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის მენეჯერი

საბჭოური ტიპის წიგნსაცავიდან თანამედროვე სტანდარტების ბიბლიოთეკამდე

„ბევრითად ვიცი, რომ ნოემბრამდის ქუთაისში ბიბლიოთეკა და საკითხავი კაბინეტი გაიხსნება. ეს საქმე უკისრია ანტონ ლორთქიფანიძეს, რომელსაც ამ მოსაზრებით საქმის დაწყებისათვის საზოგადოების სრული თანაგრძობა უნდა ეკუთვნოდეს“ - იუწყებოდა გაზეთი „დროება“ 1873 წელს.

მაშინ ვერავინ იფიქრებდა, თუ საუკუნის შემდეგ ეს პატარა „წიგნსაკითხავი“ საქართველოს ერთ-ერთ უძველეს საგანმანათლებლო-კულტურულ კერად გადაიქცეოდა. ამ კერას დღეს ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა ჰქვია.

ბიბლიოთეკამ თავისი არსებობის 135 წლის განმავლობაში მნიშვნელოვანი სახეცვლილება განიცადა. სახელოვანი წარსული და ტრადიციები იქცა სწორედ იმ ძლიერ ქვაკუთხედად, რომელმაც მისცა განვითარება ბიბლიოთეკის მომავალი სახის შექმნას.

წელიწად-წახევარია, რაც ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის ახალი ხელმძღვანელობა რეფორმებს ახორციელებს. რეფორმის მიზანი საბჭოური ტიპის წიგნსაცავიდან თანამედროვე სტანდარტების ბიბლიოთეკაზე გადასვლაა.

„ეს პრიორიტეტი არის ჩვენთვის მთავარი. შემუშავებული გვაქვს სტრატეგია, თუ როგორ განვახორციელოთ იგი რეალობაში. პირველი ნაბიჯები გადადგმულია: ბიბლიოთეკამ მიიღო იურიდიული სტატუსი, ჩამოყალიბდა სტრუქტურა. გაუქმდა ის განყოფილებები, რომელთა პრაქტიკული საქმიანობა არ იგრძნობოდა, რაც მთავარია, მოვიზიდეთ მაღალინტელექტუალური კადრები“, - აცხადებს ბიბლიოთეკის დირექტორი მერაბ გვაზავა.

დღეისათვის უკვე მონესრიგებულია როგორც სამეცნიერო, ისე ქალაქის საბიბლიოთეკო სისტემის ყველა საქალაქო და საბავშვო ფილიალის ფონდების აღრიცხვიანობა. ფონდები განმენდილია ხმარებისაგან გაცვეთილი და შინაარსობრივად მოძველებული ლიტერატურისაგან. მალე დაიწყება ძირითადი საცავის მონესრიგება, რათა საბიბლიოთეკო კატალოგებს, საინვენტარო წიგნებსა და რეალურად

არსებულ ფონდს შორის ცდომილება აღარ არსებობდეს. საბოლოოდ კი დაგეგმილია საცავის განყოფილების გაუქმება და ბიბლიოთეკის ფონდებზე, გარდა იშვიათი გამოცემებისა, მკითხველის თავისუფალი დაშვება.

ბიბლიოთეკამ ფონდებიდან ჩამონეროვებულ წიგნებს ბუკინისტური მაღაზიის თაროებზე მიუჩინა ადგილი, რომელიც ერთი წლის წინ საბავშვო ბიბლიოთეკის შენობაში გაიხსნა. სამეცნიერო დარგში დირექტორის მოადგილის რიტა წაქაძის თქმით: „მას შემდეგ, რაც ბიბლიოთეკის სტატუსი შეიცვალა და ჩვენ კერძო სამართლის არასამეწარმეო იურიდიული პირი გავხდით, წესდებით მოგვენიჭა უფლება, რომ მცირე სამეწარმეო საქმიანობა გვექონდეს. ამიტომ დირექციამ, მერიასთან შეთანხმებით, მიიღო გადაწყვეტილება, დააარსოს ბუკინისტური მაღაზია. მით უფრო, რომ ქალაქში მსგავსი მაღაზია არ არსებობს“.

საგრძნობლად დაიხვეწა ბიბლიოთეკის სტრუქტურა. გაიხსნა რამდენიმე ახალი განყოფილება და სამსახური. ძირითად წიგნად ფონდს გამოეყო და ცალკე სტრუქტურად ჩამოყალიბდა უნიკალური გამოცემებისა და უცხოური ლიტერატურის განყოფილებები.

უცხოური ლიტერატურის განყოფილებამ თავი მოუყარა და ერთ სივრცეში განათავსა გერმანული, ფრანგული, რუსული და ინგლისურენოვანი გამოცემები. მკითხველს საშუალება აქვს უშუალოდ მოძებნოს და მარტივად მიაგნოს სასურველ ლიტერატურას.

მნიშვნელოვან მოვლენად იქცა იშვიათი გამოცემების ცალკე განყოფილებად ჩამოყალიბება. ეს უნიკალური წიგნები ეროვნულ საგანძურს წარმოადგენს და მათ განსაკუთრებული მოვლა-პატრონობა სჭირდება. აქ დაცული ყველაზე უძველესი გამოცემა 1818 წლით თარიღდება. ესაა არისტოტელეს „განსჯანი ბოროტისა და კეთილისა“. აქვე ინახება 1853 წელს გამოცემული არჩილის „ცხოვრება თეიმურაზ I-ისა“; 1846 წელს ჩუბინაშვილის მიერ გამოცემული „ვეფხისტყაოსანი“, 1852 წლით დათარიღებული ტიმოთე გაბაშვილის „მიმოს-

ლვა“; 1891 წლის „ივერია“; 1894 წლის „მოამბე“; 1846-47 წლების „Кавказский календарь“; სულ 600-მდე ეგზემპლარი.

იშვიათი გამოცემების განყოფილებასთან შეიქმნა რესტავრაციის სექტორი. სექტორის თანამედროვე ტექნიკური აღჭურვილობისათვის ადგილობრივმა მერიამ მარტო წელს 5 000 ლარი გამოყო. რესტავრატორებმა სპეციალური ტრენინგები გაიარეს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში და იქ შეძენილი ცოდნით უძველეს გამოცემებს პირვანდელ სახეს უბრუნებენ.

უკვე აქტიურად მუშაობს ახლად აღდგენილი ბიბლიოთეკათმორისი აბონემენტის განყოფილება. მისი ფუნქციაა, მოიძიოს და მკითხველს მიანოდოს ის ლიტერატურა, რომელიც ადგილობრივ ფონდებში არ მოიპოვება. გარდა ამისა, ბიბლიოთეკას კონტაქტები აქვს წიგნის გამომცემლობებთან და მაღაზიებთან როგორც საქართველოში, ისე საზღვარგარეთაც. ფრანგულენოვანი ლიტერატურის სექტორს თბილისის დიუმას ცენტრმა საჩუქრად 250 დასახელების ახალი ლიტერატურა გადასცა.

თანამედროვე სტანდარტებისაკენ სვლას ქუთაისის ბიბლიოთეკა მხოლოდ ახალი განყოფილებებით არ აპირებს.

საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარების თანამედროვე მოთხოვნებიდან გამომდინარე, ბიბლიოთეკა საბიბლიოთეკო რესურსებისა და მომსახურების ახალ, ეფექტურ ფორმაზე გადავიდა. 2008 წლის იანვრიდან ელექტრონული რესურსების მართვის განყოფილებაში ელექტრონულ მონაცემთა ბაზები ამოქმედდა. მათში თავმოყრილია ჯანდაცვის, მედიცინის, ბიოლოგიის, ფიზიკის, არქეოლოგიის და სხვა სფეროების აკადემიური და პროფესიული გამოცემები. დედაქალაქის შემდეგ ქუთაისი პირველია, სადაც მსგავსი პროექტი ხორციელდება.

ბიბლიოთეკაში ფუნქციონირებს აგრეთვე საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების საინფორმაციო ელექტრონული ბაზა „კოდექსი-2005“.

გრანტის ფარგლებში ქუთაისის სამეცნიერო

ბიბლიოთეკაში შეიქმნა უსინათლო და მხედველობადაქვეითებული ადამიანებისათვის სპეციალური საბიბლიოთეკო სერვისი. მკითხველთა ამ კატეგორიის განკარგულებაშია ხმოვანი (CD — ROM) და ბრაილის შრიფტიანი წიგნები, CD პლევრები, კომპიუტერული პროგრამა „ბუ“;

ბიბლიოთეკაში მოქმედებს სამეცნიერო საბჭო, რომელშიც გაერთიანებული არიან არა მარტო ბიბლიოთეკის თანამშრომლები, არამედ ქალაქის სამეცნიერო ინტელიგენციის წარმომადგენლები. სამეცნიერო საბჭოს ფუნქციაა, განსაზღვროს ბიბლიოთეკის სამეცნიერო მუშაობის ძირითადი მიმართულებები. საბჭოს ეგიდით თვეში ერთხელ ბიბლიოთეკაში ტარდება საჯარო ლექციები. საშემოდგომოდ დაგეგმილია სამეცნიერო კონფერენციის ჩატარება.

თვეში ერთხელ, ადგილობრივი გამოცდილი კადრების საშუალებით, ტარდება სემინარები ბიბლიოთეკარებისათვის. ტრენინგებს აგრეთვე მართავენ თბილისიდან მოწვეული საბიბლიოთეკო ექსპერტები.

ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელობის უმთავრესი საზრუნავია ბიბლიოთეკის ვებგვერდის, ელექტრონული კატალოგის, ბიბლიოგრაფიულ მონაცემთა ბაზებისა და ელექტრონული ბიბლიოთეკის შექმნა. სამომავლოდ მოხდება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი საბიბლიოთეკო ფონდების ბეჭდური ვერსიებიდან ელექტრონულ ფორმატში გადაყვანა.

ბიბლიოთეკის შენობა ჩასმულია ქალაქის სარეაბილიტაციო პროექტში, რის შედეგად გაიზრდება ფართი და დარბაზებში მკითხველთათვის სასურველი გარემო შეიქმნება.

წელიწად-ნახევრის მუშაობის შედეგად, ანუ მას შემდეგ, რაც ბიბლიოთეკას სათავეში ჩაუდგინენ ბატონი მერაბ გვაზავა და ქალბატონი რიტა ნაქაძე, მოსავალი საკმაოდ უხვი და ნაყოფიერია. თუმცა, სრულყოფილებისაკენ ჯერ კიდევ გრძელი გზაა გასავლელი.

ასე რომ, რეფორმების ხანა ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში ისევ ძალაში რჩება.

მოგონებები

იური სიხარულიძე

დაუპიწყარი უხვედრები

ქართული პოეზიის მომავალი მეუფე, აჭარაში 1915 წლიდან დამკვიდრდა 1914 წელს ქუთაისს გამოცემული წიგნით.

იგი ჩოხატაურში შეიძინა მამაჩემმა - მოსე სიხარულიძემ, რომელიც იმ დროს ამ დაბის უმაღლეს-დანყებით სკოლაში სწავლობდა და დღენიადაგ ტრიალებდა მწერალ სილიბისტრო თავართქილას წიგნის მალაზიაში.

მამაჩემს ძალიან უყვარდა ლიტერატურა და გალაკტიონის ლექსებიც მრავლად იცოდა ზეპირად.

და არა მარტო ეს, არამედ მომღერალი გახლდათ, და ამ ლექსებს ზოგჯერ მელოდიებსაც უსადაგებდა.

გალაკტიონისადმი მისი დაინტერესება კიდევ უფრო გაიზარდა მას შემდეგ, რაც მამა ჩოხატაურის გიანაზიაში შევიდა. პირველი ზარი, რომელმაც ზემო გურიის გიმნაზიის გახსნა აუწყა, 1919 წლის 6 თებერვალს დაირეკა.

პირველი მასწავლებელი, ვინც ამ დღეს მიესალმა ჩოხატაურელ პირველ გიმნაზიელებს, იმ დროს უკვე საქვეყნოდ აღიარებული ია ეკალაძე (იაკობ ცინცაძე) ბრძანდებოდა.

დიდი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ახალგაზრდა გალაკტიონის ნიჭის ღირსეული დამფასებელი, მზრუნველი და მისი პოეზიის ერთ-ერთი უგულწრფელესი პროპაგანდისტიც გახლდათ.

ია ეკალაძე ჩოხატაურის გიმნაზიაში მარტოდენ ქართულ ენასა და ლიტერატურას კი არ ასწავლიდა, არამედ მის შეგირდებს ყველაფერს მამულიშვილებად ზრდიდა. იმ დროს (1919-1920 წწ.) როდესაც ი. ეკალაძე უძღვებოდა ჩოხატაურის გიმნაზიას და თავისი დიდი ინტელექტით ასე ამალღებდა დაბა ჩოხატაურის სულიერებას, დრო ვერასოდეს გახვევს ბურუსში.

საყვარელი დირექტორისა და დიდი პედაგოგის წყალობით, ბევრმა მისმა მოსწავლემ ისახელა თავი და ბოლომდე შერჩა მშობლიური მწერლობის ისეთი დიდებული წარმომადგენლების მოკრძალება და სიყვარული, როგორც არიან: იაკობ

ცურტაველი, შოთა რუსთაველი, თეიმურაზ პირველი, არჩილ მეფე, ვახტანგ მეექვსე, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ეგნატე ნინოშვილი, ჭოლა ლომთათიძე და მრავალი სხვა.

ი. ეკალაძე განსაკუთრებით დიდ სიყვარულსა და პატივისცემას ავლენდა ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლისა და ვაჟა ფშაველასადმი და თითოეული მათგანის შემოქმედება დიდი ელვარებით მიჰქონდა გიმნაზიელთა მღელვარე გულეზამდე.

გალაკტიონს ხომ სულ აღმერთებდა...

ი. ეკალაძემ მამაჩემს ისე გაუღვივა მხატვრული სიტყვისადმი სიყვარული, რომ უმაღლეს სასწავლებელში შესვლას ამ სპეციალობაზე აპირებდა.

1924 წლის აჯანყებაში მონაწილეობის გამო, ამ მიზნის განხორციელება მას აღარ მოუხერხდა, მაგრამ ის ცოდნა, რაც მან გიმნაზიასა თუ ჰუმანიტარულ ტექნიკუმში მიიღო, უხვად მოახმარა შვილების სულიერ მომწიფებას. ამის წყალობით იყო, რომ ჯერ კიდევ სკოლამდელ ასაკში ვიცნობდი ქართული ლიტერატურის კლასიკოსთა ცხოვრების ეპიზოდებს, მათ შორის გალაკტიონის ცხოვრებასა და ზოგიერთ ლექსსაც.

გალაკტიონის პირველი პარნასი ქუთაისი გახლდათ, შემდეგ კი თბილისს დამკვიდრდა, მაგრამ არც ქუთაისს ივიწყებდა და ზღვისპირეთის ქალაქებსაც ხშირად სტუმრობდა.

ეს სტუმრობა ზოგჯერ თვეობითაც გრძელდებოდა.

ასე იყო 1933 წელსაც, როდესაც ბათუმს ეწვია. ეს იყო 2 თებერვალს, დაბინავდა სასტუმრო „აჭარისტანში“ და 4 მარტამდე დაჰყო.

ეს შემთხვევა ბედნიერი აღმოჩნდა მამაჩემისთვის. ამ დროს ის მამიდასთან (მარინე სიხარულიძე) იმყოფებოდა სტუმრად და ქალაქში გავლისას გალაკტიონსაც გადაჰყვია.

სოფლად დაბრუნებულმა, ამ შეხვედრის შესახებ ოჯახსაც ხალისით უამბო. იმ დროს შვიდი წლის ვხდებოდი, წერა-კითხვა უკვე ვიცოდი და მამაჩემის წიგნებს აქეთ-იქით დავატარებდი, მათ

შორის „მნათობის“ ერთი ნომერიც (1, 1930) იყო. გადავშალე და მეშვიდე გვერდზე ანბან-ანბან „გალაკტიონ ტაბიძე“ ამოვიკითხე.

ძალიან გამიხარდა, თავს ძალა დავატანე და ვრცელი ლექსის (პოემის) სათაურიც ამოვიკითხე: „პაციფიზმი“.

ამ უცხო სიტყვამ ძალიან დამაინტერესა და იქვე წვრილი ასოებით დანერილი ტექსტის კითხვას შევეუდექი და ერთი სტრიქონი დიდის ვაივავლახით წავიკითხე. იქიდან გავიგე, რომ პაციფიზმი თურმე „მუშათა კლასის ყინვაზე გაცურების ერთი ფორმათაგანი“ ყოფილა.

წვრილი შრიფტით დანერილი ტექსტების კითხვას სწრაფად მოვეპევი - ლექსს მივეძაღე.

ეს განსხვავებული შრიფტით იყო აწყობილი და ახალბედა მკითხველისთვისაც უფრო მოსახერხებელიც:

**მინას კვლავ ეფინება
როგორც გზა და დროება,
იმპერიალისტური
ომის საშიშროება.
წამოვიდნენ ღრუბლები
მრისხანე და საზარი,
იღესება დანებად
რკინა უზარმაზარი...**

აქ შევჩერდი და ეს მონაკვეთი ისევ ანბან-ანბან ჩავიკითხე. გამოდის, რომ უცხოეთი ომს გვიპირებს და ჩვენს სასიკვდილოდ ალექსილ დანებს ამზადებს...

ეს ცუდი ამბავია! - ვთქვი ჩემთვის და ფიქრი დავიწყე. უცებ შურნალს დავხედე ყდაზე და 1930 წელი ამოვიკითხე. 1930 წელს დაბეჭდილი მგოსნის ეს წინასწარჭვრეტა ერთი წლით ადრე ხომ შეიძლებოდა დანერილიყო? ვიფიქრე, ვიფიქრე და სული მოვიტყვი.

თუ ამისთანა უბედურებას გალაკტიონმა თვალი 1929 წელს შეასწრო, დღეს ხომ 1933 წლის მარტია და არავითარი ომი არ არის-მეთქი.

შემდეგ ცას ავხედე და ისე იყო მზით გასარკული, რომ საავდრო ღრუბლის ნაფლეთიც არ ჩანდა.

გამიხარდა, რომ გალაკტიონის საშიში წინასწარმეტყველება არ ახდა.

ვინატრე მამა, მაგრამ ის სამსახურში გახლდათ და საღამომდე ვერ ვნახავდი. მშურდა მისი: - რა ბედნიერია, მას ბედმა გალაკტიონთან შეხვედრა არგუნა, ნეტავ მე რას მიქადის ბედი? ახლახან ძლივს გადავურჩი ტიფს და ვინ უწყის, როდის დამასამარებს რომელიმე ვერაგი სენი, მით უმეტეს, როდესაც ასე გამიტყდა ჯანი. იმ წელს მამამ ჩემი სკოლაში შეყვანა სცადა, მაგრამ ასაკის გამო უარი მითხრეს. არც მეორე წელს მღებულობდნენ. მაშინ იკადრა მამამ და მოწმეთა დახმარებით ერთი წელიც მომიმატეს.

სკოლაში პოეტ ილია სიხარულიძის ლექსებს გავეცანი. გალაკტიონის ლექსების შესწავლაც ძალიან მსურდა, მაგრამ კარგახანს ამ ლექსებს ვეღარ ვეღირსე.

მესამე კლასში რომ ვიყავი, მამა დამპირდა, რომ როდესაც დაწყებით სკოლას დაამთავრებ, მამიდაჩემთან წავიყვან და იქ გაავრძელებ სწავლასო.

1938 წლის ზაფხულს, როგორც წარჩინებული, ჯერ ნაბელავის პიონერთა ბანაკში (დირექტორი ტოგო კობიძე) გამგზავნეს, ხოლო მარიამობისთვის ბოლოს მამამ მამიდამისთან წამიყვანა.

მარინე მამიდა მრავლის მნახველი ქალბატონი ბრძანდებოდა (დაიბადა 1857 წელს), იმ დროს, როდესაც მე მასთან ჩავედი, 81 წლის გახლდათ, თვითონ რატომღაც - 85-ისა ვარო, - ამბობდა.

ამაყობდა იმით, რომ ბაქოში ყოფნისას თურმე არაერთგზის გამასპინძლებია დიდ ქართველ პოლიტიკურ მოღვაწეებსა თუ მწერლებს: კარლო ჩხეიძეს, ნოე ჟორდანიას, იოსებ ჯულაშვილს, ჭოლა ლომთათიძეს და სხვებს.

იცნობდა გალაკტიონსაც.

1912 წლიდან ბათუმში ცხოვრობდა და სასტუმროებს ემსახურებოდა, ამ გზით რამდენჯერმე გალაკტიონსაც შეხვედრია. ბათუმში ჩასულს, მეც მქონდა იმედი, რომ ადრე თუ გვიან არ გამწინრავდა უფალი და მეც შემახვედრებდა ამ ლეგენდარულ პოეტს. ზღვისპირეთში იმ დროს ბევრი კარგი რამე ვნახე და ჩემი ინტელექტიც საკმაოდ დავხვეწე, მაგრამ გალაკტიონს მაინც ვერ შევხვდი. 1939 წლის ბოლოს ავად გავხდი და მამამ ისევ სოფელში გადამიყვანა. იმ დროს ჩემს სოფელს უკვე ჰქონდა შვიდწლიანი სკოლა, მაგრამ ჩოხატაურის აკად. ნ. მარის საშუალო სკოლა ამჯობინა ჩემთვის და მეც იქ განვაგრძე სწავლა.

კარგი პედაგოგები არც ზღვისპირეთს აკლდა (თინათინ სიხარულიძე, ნადეჟდა ჯიბუტი, ვახტანგ სამსონია, ახმედ ტაბიძე და სხვები), მაგრამ ჩოხატაურშიც გამიმართლა ბედმა: თინათინ შალიკაშვილი, იონა ტრაპაიძე, იერემია კუჭავა, აფთონ ცინცაძე და ბევრი სხვა.

მალე თ. შალიკაშვილი (ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი) იაკობ (იაშა) ბურჭულაძემ შეცვალა.

შეცვალა და პოეზიის მორევშიც აღმოვჩნდი.

კარგი ორატორიც აღმოჩნდა ჩვენი ახალგაზრდა მასწავლებელი. ყოველი გაკვეთილი პოეზიის ზღვაში ნანაობდა. ვისი სახეები არ კიაფობდნენ ამ ზღვის კაბადონზე: აკაკი, ალექსანდრე ბლოკი, კოლაუ ნადირაძე, გრიგოლ მეგრელიშვილი („მთის ნიავი“), გალაკტიონი, სიმონ გუგუნავა და სხვ.

სამწუხაროდ, ეს სიამოვნება დიდხანს არ გაგ-

რძელებულა (მაღე ჩვენი ოქროპირი დედაქალაქ-ში გადავიდა),

ამით გულდამძიმებული, 1940 წლის არდადეგებზე ისევ ჩემს „ძველ დედას“ (ბათუმს) ვეწვიე და იქაურ მწერლებს გავეცანი.

ზღვისპირელ მწერლებს მაშინ პარმენ ლორია მეთაურობდა, იმ დროს უკვე თავისი შემოქმედების ზენიტზე მდგარ მწერალს არა თუ მხოლოდ ვიცნობდი, არამედ განებივრებულიც ვყავდი.

ის 1938 წლის შემოდგომიდან მიცნობდა, როდესაც ჩემი პირველი ლექსებით ვეწვიე. იქვე ბრძანდებოდნენ უკვე განთქმული პოეტები ნესტორ მალაზონია და პარმენ რურუაძე.

უფრო ახალგაზრდებიც ისხდნენ მოშორებით, მაგრამ იმათ ჩემთვის ყურადღება არ მოუქცევიათ.

ამის შემდეგ კვირაში ერთხელ მაინც გახლდით მწერალთა პატარა, მაგრამ მყუდრო სახლის სტუმარი.

მასპინძლები რომ არ მყვარებოდა და, მათი თანაგრძნობაც რომ არ მეგრძნო, ასეთი ხუმრობებიც ხომ არ შედგებოდა? ჩემმა კეთილმა მასპინძელმა ერთხელ „შვილობა“ შემომთავაზა და სიხარულით აღარ ვიცოდი რა მექნა.

და, აი, ახლაც პირველად „მამობილს“ მივაკითხე.

თბილი მოკითხვის შემდეგ უჯრიდან კონვერტი ამოიღო, გახსნა და მითხრა: ეს ბარათი შენმა ძვირფასმა გალაკტიონმა მომწერა და თუ გასურს, წაგიკითხავო.

სმენად ვიქეცი...

შემდეგ ქალაქის ყველა სასტუმრო მოვიარე, მაგრამ გალაკტიონი ვერსად აღმოვაჩინე...

როდესაც უკან ვბრუნდებოდი, ის მახარებდა, რომ გალაკტიონის წერილს მაინც შევაგლე ხელი. როდესაც მამაჩემს ვუთხარი ეს, ნიშნისმოგებით მიპასუხა: „შვილო, გალაკტიონთან შეხვედრა ასე იოლი ნუ გგონია. თუ კვლავ ისე ისწავლი, როგორც აქამდე და ღირსეული კაცი გახდები, გალაკტიონთან შეხვედრაც არ აგცდებოა.“

„ღირსეული კაცობისა“ რა მოგახსენოთ, მაგრამ გალაკტიონს კი ნამდვილად შემახვედრა უფალმა.

1944 წლის მარტი იდგა. უკვე მეთაე კლასის მოსწავლე გახლდით. ამ დროს დედაქალაქიდან ჩოხატაურს ასეთი ცნობა მივიღე: „ნიკო ბერძენიშვილი და გალაკტიონ ტაბიძე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრებად აირჩიესო.“

გავიხარეთ, მაგრამ რა გავიხარეთ!

ნ. ბერძენიშვილი მამაჩემის მასწავლებელი გახლდათ ჩოხატაურის უმაღლეს-დანყოფით სკოლაში და მისი გულითადი მოყვასი იყო. ძალიან უყვარდა გალაკტიონი, რომელსაც ბათუმში პირადადაც გაეცნო.

მამა ფოსტის ძველი მუშაკი გახლდათ და მაშინვე დეპეშებიც დანერა. მათ ჩემი სახელიც მიანერა და ფოსტისკენ გააქანა. ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა...

იმავე წლის ზაფხულს, ჩემს თანაკლასელებთან ერთად თბილისს მივაშურე უმაღლესი განათლების მიღების სურვილით. იმავე დროს გალაკტიონის ნახვასაც ვვარაუდობდი...

ერთხელ რუსთაველზე შორიდან თვალი კი მოვკარი, მაგრამ უშუალოდ შეხვედრა აღარ მომიხერხდა.

ნოემბერში მოსკოვის საკავშირო იურიდიული ინსტიტუტის თბილისის ფილიალში ჩავირიცხე და ამ ინსტიტუტის ბათუმის სასწავლო ცენტრში დავიწყე სწავლა.

თბილისს ხანდახან ჩავდიოდი, მაგრამ გალაკტიონთან უშუალო შეხვედრა კვლავ იგვიანებდა. ასე გავიდა 1944 წელი და ისტორიული 1945 წელი დადგა.

1945 წლი 10 აპრილს თბილისს ვეწვიე, რათა მეორე დღეს დიდ ექვთიმე თაყაიშვილს დავხვედროდი. იმ დღეს ღვანლმოსილ მეცნიერს ბევრი სტუმარი ჰყავდა. მათ შორის გალაკტიონიც ბრძანდებოდა. მე (ერთადერთი სტუდენტი) ბატონმა ექვთიმემ ძალიან გვიან მიმიღო და მკითხა, რა სპეციალობაზე ვსწავლობდი. მამობრივად მიჩნია, საქართველოს ისტორიით დავსპეციალებულიყავი, ასეც მოვიქეცი. საქართველოს ისტორიას ბათუმის პედაგოგიურ ინსტიტუტში მაშინ გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსი, პროფესორი სარგის კაკაბაძე კითხულობდა, რასაც დიდ ბედნიერებად მივიჩნევიდი.

სტუდენტობისას ქართული ლიტერატურის ისტორიის ლექციებზე ხშირად მესმოდა გალაკტიონის ქება (უფროსი მასწავლებელი ვანო კაკაბაძე - შემდგომ თბილისის მწერალთა მუზეუმის დირექტორი), მაგრამ დიდ მგოსანთან პირისპირ შეხვედრა ასპირანტურის დასრულებამდე მაინც მომიხერხდა.

1949 წლის ოქტომბერში სწავლა განვაგრძე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტურაში. ამ უწყების ასპირანტები სტიპენდიებს აკადემიის საერთო სალაროდან ვიღებდით, ამიტომ ხშირად აკადემიკოსებთან გვიწევდა რიგში დგომა. რამდენჯერმე ამ რიგში პოეტი აკადემიკოსი გალაკტიონიც შემხვედრია, მაგრამ აკადემიკოსებთან მოსაუბრეს ხომ ვერ გამოველაპარაკებოდი, რაც ასე ძალიან მსურდა?

ასე გაგრძელდა 1952 წლის ნოემბრის პირველ რიცხვებამდე. იმავე წლის 1 ქრისტეშობისთვის გარდაიცვალა დიდებული ქართველი მწერალი რაჭდენ გვეტაძე. რაჭდენი მწერალიც შესანიშნავი გახლდათ და პიროვნებაც. დიდხანს ედგა სა-

თავეში სახელმწიფო გამომცემლობას და დიდი ტაქტიკითა და გულწრფელობით იგერიებდა მწერალთა იერიშებს.

ქრისტეშობისთვის ღრუბლიანი დღე იდგა დედაქალაქში, მაგრამ არც წვიმდა და არც თოვდა.

დილიდანვე დაიწყო ხალხმა დენა მწერალთა სასახლისაკენ, სადაც რ. გვეტაძის ცხედარი იყო დასვენებული. ვიდრე სასახლისკენ გავემუერებოდი, საჯარო ბიბლიოთეკაში შევიარე. ქართულ-თმცოდნეობის კაბინეტში, რომელსაც ქალბატონი თამარ მაჭავარიანი განაგებდა, გარდა კაბინეტის თანამშრომლებისა (თამარ დონდუა, კლარა რამიშვილი) ჯერ არავინ იყო მისული. მალე მობრძანდა ბატონი პავლე ინგოროყვა თავისი დიდი ჩანთით. დამინახა თუ არა, ხელი დამიქნია და, როდესაც ახლოს მივედი, დაბალი ხმით მითხრა: - ხომ იცი, დღეს რაჟდენის დაკრძალვააო.

როგორ არ ვიცი. ცოტას წავიმუშავე და სასახლეში წავალ-მეთქი.

მეც აუცილებელი საქმის გამო მოვედი და მალე წავალ.

მართლაც ასე მოიქცა: შინ შეიარა, ამ ჩანთით ხომ ვერ წავალ დაკრძალვაზე და წავიდა.

დღის პირველ საათზე მეც დავტვოე ბიბლიოთეკა და ჩემს ძვირფას თამარებთან ერთად (მაჭავარიანი, დონდუა) მწერალთა სასახლისკენ წავივედი.

სასახლის წინ დიდძალი ხალხი იყო შეკრებილი, სასახლეც სავსე გახლდათ. ვის არ ნახავდით იქ, გალაკტიონიც მისული დამხვდა.

წაშუადღევს პროცესია დიდუბისკენ დაიძრა, ელბაქიდის დაღმართი რომ ჩავათავეთ და ხიდზე შევდექი, გაზეთ „ახალი აზრის“ ყოფილ რედაქტორს (ეს გაზეთი 1913-1915 წლებში გამოდიოდა, თ. კეკელიძეს წამოვეყნიე და მასთან საუბრით მივედი მარჯანიშვილის მოედნამდე. მოედნის მისადგომთან ჩვენ წინ მიმავალი გალაკტიონი, კოლაუ ნადირაძე და შალვა კაშმაძე შევნიშნეთ.

ხომ იცნობ გალაკტიონს? - მკითხა ჩემმა თანამგზავრმა.

როგორ არ ვიცნობ, მაგრამ პირადად არ გავცნობივარ არასოდეს, - მეთქი.

აბა, ცოტა ავუჩქაროთ ფეხს და ახლავე გაგაცნობ გალაკტიონსაც და მის თანამგზავრებსაც, - მითხრა მან და ორიოდ ნუთში ჩემი დიდი ხნის ოცნებაც ახდა.

ის იყო მოედნის შუაგულში შევედით და ჩვენს წინა გუნდსაც შევუერთდით. ყოფილ რედაქტორს გალაკტიონი, კოლაუ და შალვა დიდი სიყვარულით შეეგებნენ. მან კი მე წარმადგინა - მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტურა დაამთავრა ამ წაბუკმა და სადაცაა საკანდიდატო დისერტაციასაც დაიცავს, - თქვა მან. პირველმა კოლაუმ

გამომინოდა ხელი, შემდეგი შალვამ, ხოლო ბოლოს გალაკტიონმა.

გალაკტიონმა მაშინვე თავის მხარეზე გადამიყვანა და საუბარიც დამიწყო, ჯერ ვინაობა მკითხა, შემდეგ სადაურობა.

პროფესორი ქსენია სიხარულიძე შენი ახლობელია? - მეკითხება.

- დიახ ერთი სოფლიდან ვართ.
- რა ქვია შენს სოფელს?
- გოგოლისუბანი.
- საიდან მოდის ეს სახელი?
- გვარსახელ „გოგოლაძე“.
- როდიდან ჩანან გოგოლაძეები გურიას?
- XVIII საუკუნეში უკვე სხედან იქ.
- მანამდე რა ერქვა ამ სოფელს?
- ქვემო ფარცხმა.
- ამ სოფლიდან არაა ნიკო ბერძენიშვილიც?
- დიახ.
- ნიკოს დიდი ხანია ვიცნობ, მაგრამ ერთხელაც არ გამახსენდა, მკითხა ამ სოფელზე, ძალიან ნიჭიერი კაცია.
- ჩემი ხელმძღვანელია, ბატონო გალაკტიონ - შევკადრე მე.
- ბედნიერი ყოფილხარ, - თქვა და მცირე პაუზის შემდეგ სადისერტაციო თემა მკითხა.
- გურიის 1841 წლის აჯანყება.
- ო, რა შესანიშნავად გვიხატავს მას სულკურთხეული ეგნატე?! გიორგი ხაჭაპურიძის წიგნსაც ვიცნობ. რთულ საქმეზე მოგიკიდა ხელი. ალბათ საარქივო სიახლეებით აპირებ გახვიდე ფონს.
- არა მარტო ამით, ბატონო გალაკტიონ, თემის ახლებური გააზრებითაც.
- ვინ არიან შენი რეცენზენტები?
- პროფესორი ტროფიმე ხუნდაძე და დოცენტი მამია დუმბაძე.
- კარგია, ტროფიმეს ახლოს ვიცნობ, მის უნიჭიერეს ძმასაც (სიმონსაც) ახლოს ვიცნობდი.
- ამასობაში კარგა გზაც გავიარეთ პლენანოვზე (ახლანდელი „დავით აღმაშენებლის“ გამზირი).
- ის იყო „კინომრეწველობას“ გაუფსნორდით, როდესაც საუბრის თემა შეცვალა და მკითხა: ჩემს შემოქმედებას იცნობო.
- სიღრმე-სისრულეს ვერ დავიკვებნი, ისე კი თქვენი შემოქმედებით ადრევე დავინტერესდი.
- ლექსებს ხომ არ წერ?
- ვწერ.
- ვინ იცნობს შენს ლექსებ?
- პარმენ რურუა, პარმენ ლორია, ნესტორ მალაზონია...
- ესენი სულ ზღვისპირეთის მოღვაწენი ბრძანდებიან, თბილისელთაგან არავინ დაინტერესებულა შენი ლექსებით?!
- როგორ არა, ილია სიხარულიძე დაინტერესდა.

– და რა თქვა მერე?!
 – თავისი აზრი წერილობით ჩამოაყალიბა, რა-
 საც დიდად ველოლიავები.
 – მეც თუ მაჩვენებ, ხალისით გავეცნობი.
 – ასე ვერ გავკადნიერდები, ბატონო გალაკტიონ.
 – თუმეგობხოვ, მაშინ კადნიერება არაფერშუაშია.
 – დიდი მადლობა.
 – ჩემს პირველ წიგნს ხომ არ იცნობ? - მკითხა
 მცირე დუმილის შემდეგ. ეს იმ დროს მოხდა, რო-
 დესაც პლენხანოვის გამზირი ჩავათავეთ და აკა-
 კის გამზირისკენ ვქენით პირი.
 – ვიცნობ, ბატონო გალაკტიონ.
 – ალბათ, საჯარო ბიბლიოთეკაში იპოვე, არა?!
 – არა, მამაჩემის წიგნებში ვნახე, როდესაც ჩე-
 მი სოფლის დაწყებით სკოლაში ვსწავლობდი.
 – ხედავ, სად შეუღწევია ჩემს პირველ ნაღვანს
 არ მეგონა ამ წიგნის მნახველ თქვენი ასაკის
 ახალგაზრდას თუ შევხვდებოდი..
 – თქვენი პოეზია ანდამატივით იზიდავს ხალხს
 - დიდს თუ პატარას, ამიტომ არაფერია გასაკვი-
 რი. - ვთქვი მე და დიდუბის პანთეონსაც მივატა-
 ნეთ.
 იქ შეწყდა ჩვენი დიალოგი და მალე ახლადგა-
 დათხრილი სამარის გარშემო შემოჯარულ ხალხს
 შევეერიეთ.
 როდესაც უკან მოვბრუნდით, ბატონმა კოლა-
 უმ გალაკტიონს კაფეში შესვლა შესთავაზა, მაგ-
 რამ მან უარი განაცხადა, - დღეს ღვინოს ვერ
 დავლევო.
 ხალხი გალაკტიონს მემთვრალედ მიიჩნევდა
 და ამ ფონზე ძალიან გამიკვირდა კოლაუს შეთა-
 ვაზებაზე ასეთი მტკიცე უარი.
 ისევ ფეხით ავიარეთ პლენხანოვი, მარჯანიშვი-
 ლის 4-ში გამოვეთხოვეთ გალაკტიონს და შინისა-
 კენ გავემართეთ,
 იმ ღამეს თვალს რული არ მომდებია, სულ გა-
 ლაკტიონზე ვფიქრობდი.
 ერთხელ გალაკტიონს შემთხვევით შევხვდი
 მარჯანიშვილის მოედანზე, მივესალმე, შემომ-
 ხედა, დამაკვირდა და მიცნო, გამოლაპარაკების
 შემდეგ მოულოდნელად შინ მიმინვია.
 უარს როგორ გავბედავდი?
 გზაში პური, ძეხვი და ლუდი შეიძინა და შინ მი-
 სულმა სახელდახელო სუფრა გაშალა.
 რამდენიმე ჭიქა ლუდის შემდეგ ლილინი და-
 იწყო, მერე მშვენივრად ამღერდა, პირველი ხმა
 შევაპველე და გვარიანი სიმღერა გამოგვივიდა.
 დარწმუნებული ვიყავი, მეტს აღარ იმღერებდა,
 მაგრამ მოულოდნელად გურული საკრიმანჭულო
 სიმღერა წამოიწყო. მე, საერთოდ. მეკრიმანჭუ-

ლე გახლდით და რაც შემეძლო, გამოვავლინე ჩე-
 მი შესაძლებლობები.

ძალიან გაიხარა, ცოტა ხანში მითხრა: - ახლა
 შენ დაიწყე ეს სიმღერაო, დავიწყე და რა მესმის
 - გალაკტიონმა ისეთი კრიმანჭული დაახვია, გა-
 ოცებისაგან თვალები დავაჭყიტე. მეკრიმანჭუ-
 ლეს მეტი რა მენახა, მაგრამ ასეთი წკრიალა და
 სრულქმნილი კრიმანჭული არც ისე ხშირად გა-
 მიგონია.

სამწუხაროდ, მოკრიმანჭულე გალაკტიონი
 არაა ცნობილი საზოგადოებისათვის, არადა,
 კრიმანჭულიც დიდად ამშვენებს გენიალურ მგო-
 სანს, მის უბადლო ტალანტს, და ჩვენი ვალია, ეს
 უნიკუმიც უფრო ხელშესახებად წარმოჩნდეს მის
 ბიოგრაფიაში.

1953 წლის 25 აგვისტოს ბათუმის პედაგოგი-
 ური ინსტიტუტის პროფესორ-მასწავლებელთა
 შტატში ჩამრიცხეს; უკვე მეცნიერების კანდი-
 დატი გახლდით, ერთი წლის შემდეგ - დოცენტი.
 იმავე ხანებში სადოქტორო დისერტაციის თემაც
 („აჭარა ისტორიულ-გეოგრაფიულად“) გამოიკ-
 ვეთა (მეცნიერ-კონსულტანტი აკად. ნ. ბერძე-
 ნიშვილი).

საქმეები მრავლად იყო, მაგრამ, ასე თუ ისე,
 ვუმკლავდებოდი. ასეთ ქარცეცხლში გახლდით,
 როდესაც გალაკტიონი ესტუმრა ინსტიტუტს,

შეხვედრა დიდ მგოსანთან სააქტო დარბაზში
 გაიმართა. ინტერესი ისე დიდი იყო, რომ დარბა-
 ზი სულ მალე გადაიჭედა. გალაკტიონი დირექცი-
 ის ამალით მობრძანდა, მე დარბაზში დავხვლი,
 გამიღიმა და ხელი ჩამომართვა.

ოფიციალური მისალმების შემდეგ პოეტი კა-
 თედრას მიადგა და ჩვეული თრთოლვით და ხა-
 ვერდოვანი ხმით რამდენიმე ლექსი წაგვიკითხა,
 მათ შორის „რომ შექმნა რამე დიადი“.

ეს შესანიშნავი ლექსი ბრწყინვალედ ესადაგე-
 ბოდა პროფესორ-მასწავლებელთა და სტუდენტ-
 ტათაგან შემდგარ აუდიტორიას და გონივრულა-
 დაც იყო შერჩეული.

მგოსანი მგოსნის ძალმოსილებით იწყებს და
 ზღვას მიმართავს:

ზღვაო, ოცნება პოეტის,

ლაჟვარდი, არაზვიადი -

შენ უნდა გედარებოდეს,

რომ შექმნას რამე დიადი!

გალაკტიონის მთელი სულიერი სამყარო, მის
 მიერ შექმნილი სიდიადე, მართლაც ზღვის შესა-
 დარია. მიტომაც ასე ძლიერ უყვარდა მგოსანს
 სივრცე, უსრულო ზღვა და ზღვისპირელები.

იუბილე

ქეთევან ნიკურაძე

ირაკლი აბაშიძე - 100

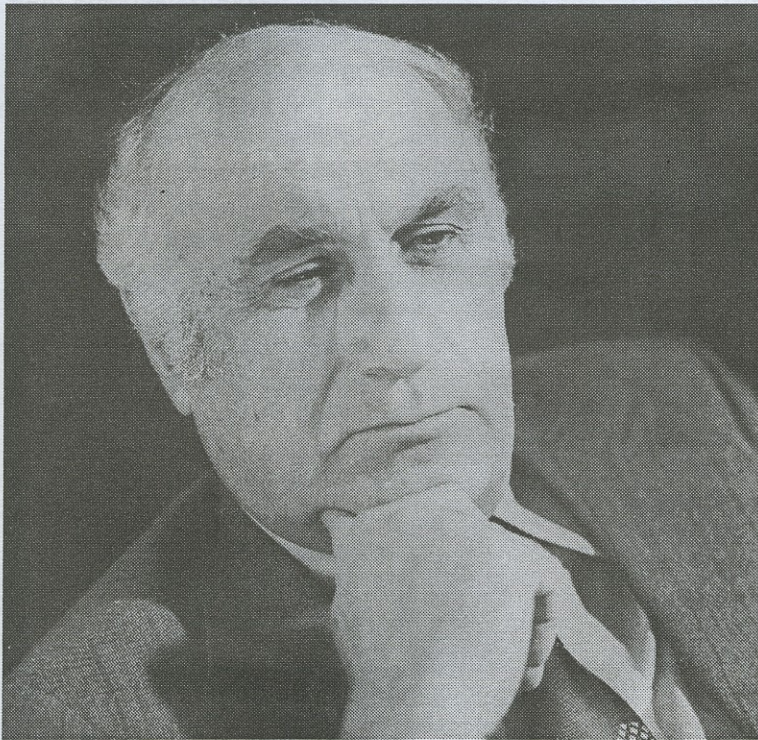
(ბიობიბლიოგრაფიული ესკიზი)

ირაკლი აბაშიძის პირველი ლექსი 1928 წელს დაიბეჭდა გაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტში“, ხოლო პირველი წიგნი გამოვიდა 1932 წელს.

პოეტმა და საზოგადო მოღვაწემ მყარად დაიმკვიდრა ადგილი მე-20 საუკუნის ქართული ლირიკის ისტორიაში. იგი სავსებით სამართლიანად ითვლებოდა ქართული საბჭოთა

მისი პოეზია გაჟღერებულია კაცთმოყვარეობითა და კეთილშობილებით. იგი ვერ ეგუებოდა ერთფეროვან, სტატიკურ მდგომარეობას, ყოველთვის შემოქმედებითი ძიების პროცესში იყო და ახლის აღმოჩენისათვის იღვწოდა. მისი ლექსები ადამიანთა ნებას წარმართავენ საერთო საქმის საკეთილდღეოდ, ამალღებენ სულიერ ცხოვრებას, აღვიძებენ მამულის დიდ სიყვარულს. ნათელი მოქალაქეობრივი მრწამსი ამოძრავებდა პოეტს და მის გმირებს, ამიტომ მიიღო ხალხმა ასე გულწრფელად და შეიყვარა მელოდიურობით ამეტყველებული „კაპიტან ბუხაიძე“ და პატრიოტული პათოსით აღსავსე სხვა ლექსები.

ირაკლი აბაშიძის შემოქმედებაში პეიზაჟს და ბუნების ფერებს განსაკუთრებული ფუნქცია ეკისრებოდა, ფართო საზოგადოებრივი მნიშვნელობის საქთმელსაც პოეტი ხშირად ბუნების ფონზე გადმოსცემდა. პოეტის მიზანი ძიებაა, იდუმალისა და ბინდით მოსილის ძიება, რაც თავისთავად უკვე გულისხმობს შეუცნობელის შეცნობის წყურვილს. სწორედ ძიებისა და შეცნობის ეს წყურვილი ამოძრავებს მის პოეზიას, განსაკუთრებით იმ ლექსებში, სადაც ბუნების ფერებია გადმოცემული. პოეტმა მაღლა ასწია სიტყვის ძალა და მნიშ-

პოეზიის ერთ-ერთ ფუძემდებლად. პოეტის ფიქრთა სადავე შეუზღუდველია და ზღვარდაუდებელი, მის ლექსებში და კრებულებში ჩანს პოეტის ფაქიზი პოეტური სული, როგორც პატრიოტი და მოქალაქე, რომელსაც აწუხებს ყვავილების ბედიც, თავისი ქვეყნის გუშინდელი და ხვალინდელი დღეც და უფრო ფართოდ, გლობალურად მსოფლიოს ბედი, სიცოცხლის საზღვარი...

ირაკლი აბაშიძე უფრო მინიერი ცხოვრების, სიცოცხლის სიამისა და სილამაზის პოეტია,

ვენლობა, ამას მოწმობს ლექსი „ყვავილების ქალაქში“ - განახლებული თბილისის პოეტური სურათი. აქ ყვავილები ადამიანთა ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია, გაზაფხული სიცოცხლის სიმბოლოა, მის მობრძანებას ლაღი სიმღერით ეგებება აღფრთოვანებული პოეტი („გაზაფხული“).

ირაკლი აბაშიძის პოეზიაში აისახა ჩვენი ცხოვრების მრავალი მოვლენა, ლექსები: „ქართველებო, ვკაფოთ მტერი“, „პარტიზანები“, „მრისხანე ცხრაას ორმოცდარი“, „შეტყვის წინ“, „ხარ-

კოვი აღსდგა“ და სხვა ქარიშხლიანი ბობოქარი სულით არის გაჟღენთილი და სხვაა მათი კილოც, ხმაც, ინტონაციაც, ისინი გაზაფხულის საამო სიოსავით ნაზი და სათუთი როდია.

ომის მრისხანე და უმძიმეს წლებში პოეტი არაერთხელ ეწვია თავის თანამემამულეებს ბრძოლის ველზე - ყირიმისა და ჩრდილო კავკასიის მიდამოებში, რათა ლექსად და სიმღერებად ექცია მათი სახელები. ომის დროინდელი ლექსები უშუალოდ ბრძოლის ველზე იქმნებოდა და საფრონტო გაზეთებში იბეჭდებოდა. ასე შეიქმნა პატრიოტული ლირიკის ისეთი ნიმუშები, როგორიცაა: „როცა ბრანდენბურგს ვუახლოვდები“, „ლურსმანაშვილის გამირობა“, „ქართველებო, ვკაფოთ მტერი“ და სხვა.

50-60-იან წლებში ირაკლი აბაშიძემ იმოგზაურა ინდოეთში, ამ მოგზაურობათა შემოქმედებითი შედეგი იყო ლექსების წიგნი „რუსთაველის ნაკვალევზე“ (1956 წ.) რომელიც აერთიანებს ციკლებს „მწველ ინდოეთში“ (1959 წ.) და „ინდოეთის გზებზე“.

ირაკლი აბაშიძეს წილად ხვდა პატივი შეესრულებინა მეცნიერული მისია, 1960 წელს მონაწილეობდა იერუსალიმის სამეცნიერო ექსპედიციაში ცნობილ მეცნიერებთან აკადემიკოს გიორგი წერეთელთან და აკადემიკოს აკაკი შანიძესთან ერთად. პალესტინაში მოგზაურობის შთაბეჭდილებათა საფუძველზე მან შექმნა ლექსების ციკლი „პალესტინა, პალესტინა“. მასში ერთი ყველაზე უბრწყინვალესი ნიმუშია „ხმა კატამონთან“. ლექსში ირაკლი აბაშიძე რუსთაველის პირით წარმოთქვამს ჩვენი „უკვდავი და უჭკნობი“ დედაენის საგალობელს.

ირაკლი აბაშიძის პოეზიაში ყურადღებას იქცევს მისი საბავშვო ლექსები. ისინი ბავშვის ბუნებისა და ფსიქოლოგიის ღრმა ცოდნითა და დიდი მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობის გრძნობითა დაწერილი. ამ ლექსებიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია: „ირინეს გაკვირვება“, „ზურაბის ჩივილი“, „გამარჯვების დღე“, „მარულა“, „წერილი ბაბუასადმი“, ისტორიული პოემა „რას გადაურჩა თბილისი“ და სხვა.

ირაკლი აბაშიძის ბოლოდროინდელ შემოქმედებაში მნიშვნელოვან მოვლენად უნდა ჩაითვალოს კრებული „ოცი ლექსი გალაკტიონ ტაბიძეს“. გალაკტიონ ტაბიძის პოეტური ფენომენი დანახულია როგორც უმაღლესი ფა-

სეულობების სასინჯი ქვა, უდიდესი მეტრი და ნიმუში „გოლიათური გამბედაობა“, „დიდმსახური მალალმიზანთა“, რომელმაც კარგად იცოდა თავისი პიროვნების ფასი.

ირაკლი აბაშიძეს თარგმნილი აქვს ა. პუშკინის, ვ. მიცკევიჩის, ი. ვაზოვის, ს. ბოტევის, ვ. მაიაკოვსკის, კ. ჩუკოვსკის ნაწარმოებები. ასევე პოეტის ლექსები თარგმნილია სსრ კავშირის ხალხთა და უცხოურ ენებზე. იგი არის ლიტერატურლ-კრიტიკული წერილების ავტორი.

ირაკლი აბაშიძის შემოქმედებაში განსაკუთრებით უნდა გამოვყოთ კრებული „მიახლოება“, ესაა 60 წელს მიახლოებული, დაბრძენებული პოეტის ხილვები, მის მიერ განვლილი გზის განსჯა და სევდანარევი ტკივილით ფიქრი ხვალისდელ დღეზე...

აღსანიშნავია, რომ ირაკლი აბაშიძის ლექსებზე ბევრმა ცნობილმა კომპოზიტორმა შექმნა მუსიკალური ნაწარმოებები, კერძოდ: ნუნუ გაბუნია „სიმღერა თბილისზე“, ნოდარ გიგაურმა ვოკალური ციკლი „მენატრები“ (1981 წ.), მერი დავითაშვილმა რომანსი „პირველი თოვლი“, სიმღერა „თავთავს სჭირდება მთიბავი“, ოთარ თაქთაქიშვილმა ორატორია „რუსთაველის ნაკვალევზე“ (1964 წ.), რევაზ ლალიძემ ერთნაწლიანი კანტატა „მელის ვარძია“, ლექსზე ციკლიდან „რუსთაველის ნაკვალევზე“, ალექსი მაჭავარიანმა საგუნდო ნაწარმოებები ქორალი - „შენ აქ ხარ“ (1978 წ.), ციკლიდან „რუსთაველის ნაკვალევზე“, შალვა მშველიძემ კამერულ-ვოკალური ნაწარმოებები „ამრიტა“ (1964 წ.), ჯემალ სეფიაშვილმა სიმღერა „ო ენავ, ჩემო“, გიორგი ცაბაძემ სიმღერა „თბილისური“ და სხვა.

ირაკლი აბაშიძის შემოქმედება მთლიანადაა ასახული მის ლიტერატურულ მემკვიდრეობაში. დიდად შთამბეჭდავია მისი შემოქმედების გამოცემების მოცულობა - ცალკეული კრებულები თუ თხზულებანი, როგორც პოეტური, ისე პუბლიცისტური ნაწარმოებებისა... საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში უხვად არის ისინი თავმოყრილი, მაგრამ დღეს უეჭველად საჭიროა ამ დიდი პოეტის ღვანლის ამსახველი სრული ბიობიბლიოგრაფიული მარჯნებლის შედგენა და გამოცემა.

გურამ თაყნიაშვილი

1. ნაშრომი მეზობელი

ქვეყნის ისტორიის შესახებ

წერილობითი ცნობები ოსმალთა ისტორიის შესახებ ოსმალეთის იმპერიის შექმნიდან (მე-14 სკ-ის V ნახევარი) ევროპის მაშინდელ მონინავე ქვეყნებში შეიქმნა. მდიდარი აღმოსავლური წყაროები, ნარატიული თხზულებები, თავმოყრილი იყო ბიბლიოთეკებსა და არქივებში. საქართველოს იმდროინდელი მდგომარეობის გამო ჩვენში ერთობ შენელდა საისტორიო მწერლობა, როგორც დარგის განვითარება. თურქეთის ისტორიის შესახებ მასალები ქართველი სპეციალისტების მიერ გადმოღებულია თურქული, იტალიური, ფრანგული და სპარსული ენებიდან. გვიანი შუა საუკუნეებიდან მოყოლებული, წერილობითი მასალები გვხვდება ქართულ საისტორიო, ეთნოგრაფიული და მოგზაურული შინაარსის წყაროებში, რომელთა დიდი ნაწილი ცალკე წიგნებადაა გამოქვეყნებული, აგრეთვე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ხელნაწერთა ინსტიტუტის შრომებში, თურქეთის ისტორიის საკითხებზე სხვადასხვა დროს მუშაობდნენ ქართველი ისტორიკოსები და დიპლომატიური მისიის წარმომადგენლები, მეცნიერ-მკვლევარები: ს. ჯიქია, გ. ფუთურიძე, ე. მამისთვალიშვილი, ც. აბულაძე, ნ. შენგელია, გ. ალასანია, ვ. გაბაშვილი, ო. გიგინეიშვილი, დ. გუდიაშვილი, შ. მეგრელიძე, გ. ანთელავა, ზ. ბატიაშვილი, ე. მაჩიტაძე და სხვები, ამ დარგში გამორჩეულია აღმოსავლეთმცოდნე-ისტორიკოსის, პროფესორ მიხეილ სვანიძის 2007 წელს გამომცემლობა „არტანუჯის“ გამოცემული ვრცელი მონოგრაფიული გამოკვლევა „თურქეთის ისტორია“. წიგნში პირველწყაროებისა და სამეცნიერო ლიტერატურის გამოყენებით ჩამოყალიბებულია თურქეთის ისტორიის სისტემატური კურსი 1999 წლიდან 2000 წლამდე. ნაშრომი შედგება სამი ნაკვეთისა-

გან. სამივე ნაკვეთში ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით განხილულია თურქეთის სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებისა (მე-14 საუკუნის პირველი ნახევარი) და თურქეთის იმპერიის ძირითადი საკითხები, საგარეო პოლიტიკა, სოციალურ-ეკონომიკური, კულტურული ცხოვრებისა და სხვ. სფეროები. პირველწყაროებისა და სამეცნიერო ლიტერატურის კვალიფიციური ანალიზი და დასკვნები მკითხველს ნათელ წარმოდგენას უქმნის თურქეთის ისტორიისა და თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ. ნაშრომში გარკვეული ადგილი უკავია თურქეთ-საქართველოს ურთიერთობის საკითხებს, კავკასიაში თურქეთის პოლიტიკისა და რუსეთ-თურქეთის ომების ამსახველ მასალებს.

საიტერესოა აღინიშნოს, რომ თურქეთის შესახებ მასალები სისტემატურად ქვეყნდებოდა მე-19 საუკუნის 70-80-იანი წლების და შემდგომი პერიოდის ქართულ ჟურნალებსა და გაზეთებში. ჟურნალები „ცისკარი“, „ივერია“, „კვალი“, „მეგზური“, გაზეთები „ივერია“, „დროება“, „ცნობის ფურცელი“ და სხვ. გამოცემები პერიოდულად ბეჭდავდნენ კორესპონდენციებსა და მიმოხილვებს თურქეთის ისტორიის, სოციალურ-პოლიტიკურ და ეთნოგრაფიის საკითხებზე, ითარგმნებოდა თურქული მხატვრული ლიტერატურის ნიმუშები.

საგულისხმოა, რომ გვიანი შუა საუკუნეებიდან მოყოლებული, როგორც ქართულ, ისე უცხოურ წყაროებში მდიდარი ცნობები გვხვდება ქართული სამეფო-სამთავროების შესახებ; ასეთი გამოკვლევის თარგმანები ფართო კომენტარებითა და მდიდარი საცნობარო აპარატით პერიოდულად ქვეყნდება საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის, აღმოსავლეთმცოდნეობის, ისტორიისა და

სხვ. ინსტიტუტების შრომებში. ასეთი ნაშრომების პუბლიკაციები საფუძველს გვაძლევს დავასკვნათ, რომ ქართულმა აღმოსავლეთმცოდნე ფილოლოგებმა, ისტორიკოსებმა დიდი შრომა გასწიეს ოსმალეთ-საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობების მეცნიერული შესწავლისა და პირველწყაროების გამოვლენა-ანალიზის თვალსაზრისით. მ. სვანიძის ნაშრომი ერთგვარად ავსებს ამ დარგში არსებულ ხარვეზებს.

დასახელებული ნაშრომი იმავე დროს წარმოადგენს ერთგვარ ბიბლიოგრაფიულ ინფორმირების საშუალებას, მ. სვანიძე თითოეულ ნაკვეთში განხილული საკითხების შესახებ ასახელებს წყაროებსა და სამეცნიერო ლიტერატურას. წიგნში ცალკე თავის სახით მოცემულია „თურქეთის ისტორიის ბიბლიოგრაფია“. წყაროები მითითებულია ჯერ ქარ-

თულ, ხოლო შემდეგ უცხოურ ენებზე. თურქეთის შესახებ არსებულ მასალებს (ოსმალურ დოკუმენტებს, დავთრებს, ნარატიულ წყაროებს) თავი მოუყარა და ცალკე ბიბლიოგრაფიის სახით გამოსცა ნ. ბოსტაშვილმა. (თბ. 1971). აღნიშნული ბიბლიოგრაფია და მ. სვანიძის წიგნზე დართული ნაშრომების ნუსხა სრულ წარმოდგენას უქმნის დაინტერესებულ მკითხველს თურქეთის ისტორიისა და თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ არსებულ ლიტერატურაზე.

ნაშრომი დაწერილია პოპულარული ენით. იგი განკუთვნილია სტუდენტთათვის, აღმოსავლეთმცოდნე ისტორიკოსებისა და საქართველოს ისტორიის საკითხებით დაინტერესებული სპეციალისტებისათვის. აღნიშნული ნაშრომისათვის ავტორს.

2008 წ. მიენიჭა გ. წერეთლის სახელობის პრემია.

2. პოეტისა და მუსიკოსის პირველი კრებული

ამ კრებულის ავტორი გახლავთ ლეილა მირიანაშვილი - ბავშვთა გულების დიდი მესაიდუმლე, მათთვის დაწერილი ლექსების, მოთხრობებისა და სიმღერების შემქმნელი, ხალისიანი და სიცოცხლის მოტრფიალე პიროვნება. პოეტმა და მუსიკოსმა ჯერ კიდევ სკოლის მერხიდან სცადა კალამი პოეზიაში. სტუდენტობისდროინდელი მისი ლექსები იბეჭდებოდა „მნათობში“, „ცისკარში“, „პიონერში“. ლეილა მირიანაშვილი უმაღლესი ფილოლოგიური განათლების მიღების პარალელურად სწავლობდა უმაღლეს მუსიკალურ სასწავლებელში, რომლის დამთავრების შემდეგ, მან ერთ-ერთმა პირველთაგანმა საქართველოში დააარსა მუსიკალური ფოლკლორის ინსტიტუტი და ათწლედი, სადაც ჩამოაყალიბა საბავშვო ანსამბლი „ებანი“ (მრავალსიმანი ძველი ქართული ხალხური საკრავის სახელწოდება). 1993 წლიდან მოყოლებული, ეს ანსამბლი წარმატებით გამოდის კონცერტებსა და ფესტივალებზე, არის ხუთგზის ლაურეატი, მიღებული აქვს ოქროს მედლები. 4-5 წლის ბავშვები უკრავენ, ცეკვავენ და მღერიან; მღერიან მათი მუსიკალური ხელმძღვანელისა და პედაგოგის ლეილა მირიანაშვილის ლექსებზე შექმნილ სიმღერებს. ლ. მირიანაშვილმა თავისი საბავშვო ლექსები და სიმღერები შეარჩია, ერთ კონად შეკრა და გამოსცა წიგნად „აბა, მე რა დამაბერებს“. ლექსები აღსავსეა ბავშვების, სამშობლო ქვეყნისა

და ბუნებისადმი სიყვარულის გრძნობით. ბავშვების მიერ ორ ხმაში შესრულებული სიმღერები საოცარი რიტმით მიედინება მსმენელთა გულებამდე, ქმნის რა ბგერით მრავალფეროვნებას. პატარები დიდი სიყვარულით ასრულებენ მათი ხელმძღვანელის ლექსებზე დაწერილ სიმღერებს.

კრებულიდან ერთი ამოსუნთქვით იკითხება და იმღერება ავტორის ლექსები: „ბიჭო, მხარბეჭიანო“, „პანანინა ყვავილო“, „გაზაფხული“, „შემოდგომა შემოვიდა“ და სხვ.

პოეტი მუსიკოსი სწორედ პოეზიაში გამოხატავს საკუთარ გულისთქმასა და წუხილს, რომელიც გამონვეულია სამშობლო ქვეყნის თანამედროვე მდგომარეობით. პოეტი მთელ იმედებს ბავშვებზე, მომავალ თაობაზე ამყარებს, მას არ სურს ხვალაც იხილოს „დაღონებული ქალ-ვაჟიანი“, პოეტი თანაბრად ეფერება ბავშვებსა და ყვავილებს, რომლებიც საოცრად ალამაზებს დღევანდელ ყოფიერებას.

ლეილა მირიანაშვილის საბავშვო ლექსები და მოთხრობები დაიბეჭდა ანთოლოგიაში „ლექსო, ზიარო სულისა“ (ტომი 5 და 6, გამომცემლობა „რაეო“).

ბავშვებისათვის საყვარელი პოეტისა და მუსიკოსის თითოეული დღე აღსავსეა სიყვარულითა და წუგემის სხივით. ეს სხივი პატარების გულებამდე აღწევს და აღვივებს პოეზიისა და ხელოვნებისადმი ლტოლვის დაუოკებელ სურვილს.

ქ. კენკეზაშვილი

სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკისათვის

საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციამ მიმდინარე წელს ქართულ ენაზე გამოსცა საბიბლიოთეკო ასოციაციებისა და ორგანიზაციების საერთაშორისო ასოციაციის (IFLA) მიერ მომზადებული მეთოდური ბროშურა „სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკებისათვის“. თარგმანი ეკუთვნის მანანა ბუკიას, რედაქტორია ირაკლი ღარიბაშვილი; სახელმძღვანელო შედგება 48 გვერდისაგან, წინ უძღვის წინასიტყვაობა ქართველი „გამომცემლისაგან“, აგრეთვე ორიგინალის ავტორთაგან. იგი ყოველი ასპექტით განიხილავს სასკოლო ბიბლიოთეკების საქმიანობას, იძლევა მეტად მნიშვნელოვან რეკომენდაციებს და დიდი საცნობარო ღირებულებაც აქვს.

სახელმძღვანელო 5 თავისაგან შედგება: 1. მისია და სახელმძღვანელო პრინციპები; 2. რესურსები; 3. საკადრო უზრუნველყოფა; 4. პროგრამები; 5. ბიბლიოთეკის პროპაგანდა და სწავლება. ყოველი თავი შედგება პარაგრაფებისაგან, რომლებიც ლაკონურად აშუქებენ კონკრეტულ საკითხებს.

საქართველოს სკოლებისათვის ამ გამოცემას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. უნდა შევნიშნოთ, რომ ნაშრომი გამოქვეყნებულია 2000 წელს იუნესკოს ეგიდით. იუნესკოს, როგორც გაეროს ოფიციალური ორგანოს გადამწყვეტილებები ყველასთვის მისაღებია, ვინც კი შეერთებული არის ამ დიდი საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენციასთან. საქართველო დიდი ხანია ამ ორგანიზაციის წევრად ითვლება და შემოთავაზებული რეკომენდაციებისა და მოთხოვნების უგულვებელყოფა დაუშვებელია, მაგრამ არსებული ადგილობრივი პირობები არ იძლევა იმის საშუალებას, ცხოვრებაში სრულად იქნეს გატარებული ის, რასაც საერთაშორისო ორგანიზაცია გვთავაზობს. მართალია, ამ შემოთავაზებას ნებაყოფლობითი ხასიათი აქვს, მაგრამ მისი გაუთვალისწინებლობა ან საწინააღმდეგოდ მოქმედება დაუშვებელია. ყველა ქვეყანა

უნდა ცდილობდეს, მისწრაფოდეს და მოღვაწეობდეს იმისათვის, რომ რამდენადაც შეიძლება, გათვალისწინებულ იქნეს და მხედველობაში მიიღოს ის რეკომენდაციები, რომელსაც იფლა იძლევა. მხოლოდ ამ რეკომენდაციების გათვალისწინება მოგვცემს საშუალებას, ავიყვანოთ ჩვენი სკოლა თანამედროვე დონეზე.

ნაშრომში აშკარად ჩანს, რომ სკოლის დონე დიდადაა დამოკიდებული სკოლის ბიბლიოთეკაზე. საზგასმითაა ნათქვამი: „სასკოლო ბიბლიოთეკა საგანმანათლებლო პროცესის განუყოფელი ნაწილია“. აღიარებულია, რომ საკლასო მუშაობაში ბიბლიოთეკა სწავლების პროცესის ორგანული მონაწილეა, „ბიბლიოთეკარი აქტიურად უნდა მონაწილეობდეს სასწავლო პროცესში“. ნამოყენებულია მოთხოვნა, რომ ბიბლიოთეკის თანამშრომელი „ითვლებოდეს პედაგოგიური კოლექტივის სრულუფლებიან წევრად, შეეძლოს მონაწილეობის მიღება საერთო საქმეში და ესწრებოდეს ყველა თათბირს“. ეს და მრავალი სხვა მითითება და რჩევა გვიჩვენებს, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია

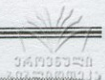
სკოლისათვის მისი ბიბლიოთეკის მაღალწარმატებული, ეფექტური და მეთოდოლოგიურად გამართული მუშაობა.

ამიტომაც თამამად შეიძლება ითქვას, რომ „სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკისათვის“, რამდენადაც საყურადღებოა სკოლის ბიბლიოთეკარისათვის, იმდენად მნიშვნელოვანია სკოლის ხელმძღვანელებისა და პედაგოგებისთვისაც. ამ პატარა წიგნაკიდან მათ ბევრი რამ შეიძლება გაიგონ, გაიზონ, გაარკვიონ, გაეცნონ სიახლეებს და გაითვალისწინონ თავიანთი პასუხისმგებლობანი და პერსპექტივები. რაც შეეხება სკოლის ბიბლიოთეკარებს, ამ წიგნის სახით მათ ხელთ აქვთ უმნიშვნელოვანესი სახელმძღვანელო, რომელიც მათი მოქმედების ორიენტირი და დამხმარე იქნება.

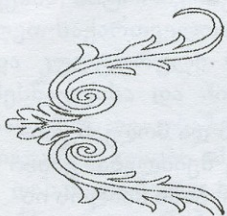

IFLA/UNESCO

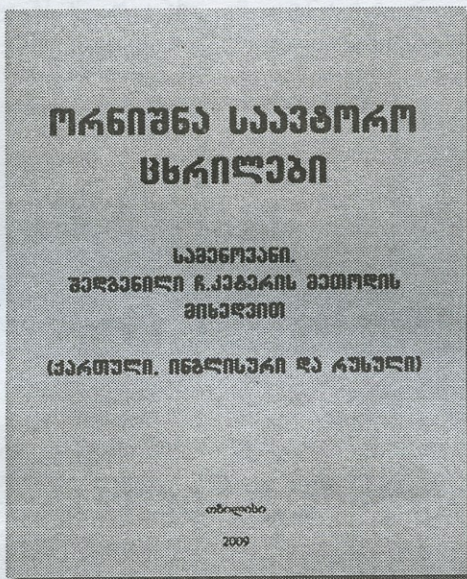
სახელმძღვანელო სასკოლო ბიბლიოთეკებისათვის

საავტორო ცხრილების ახალი გამოცემა

საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციამ, გაითვალისწინა რა მრავალი ბიბლიოთეკის მოთხოვნილება, გამოსცა ჩარლზ კეტერის მეთოდოლოგიით შედგენილი ორნიშნა საავტორო ცხრილები. როგორც ცნობილია, ამ ცხრილების მონაცემების მიხედვით ხდება ავტორის ან სათაურის ანბანური რიგის ციფრობრივად გამოხატვა, რის გარეშეც თითქმის არც ერთი აღწერილობის შიფრის შედგენა არ ხდება. «კეტერის ტაბულეზი», როგორც მას, ჩვეუბრივ, იხსენიებენ ბიბლიოთეკარები, კარგა ხანია იშვიათობად იქცა, განსაკუთრებით პატარა ბიბლიოთეკებში, რისთვისაც ამ ცხრილების გამოცემა მნიშვნელოვან საქმედ შეიძლება მივიჩნიოთ. საერთოდ, ამ ცხრი-

ლების თავისებურება ის არის, რომ ციფრობრივი მონაცემები არც ერთ ენაზე არ იცვლება, სტაბილურია და, ამდენად, მართალია, თავისუფლად შეიძლება წინა წლების გამოცემების გამოყენება, მაგრამ მისი ნაკლებობა აქამდე დამახასიათებელი ხარვეზი იყო; ახალი გამოცემის შემდეგ ბიბლიოთეკარებს უკვე შეეძლება ისარგებლონ ამ წიგნით და შესაბამისად გამოიყენონ.

წიგნის შედგენისას გამოყენებულია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის წინა წლების გამოცემები, არის სამენოვანი (ქართული, ინგლისური, რუსული), დააკაბადონა თ. ხახუტაშვილმა, რედაქტორია ირაკლი ლარიბაშვილი.

ახალი ტექნოლოგიების დასაუფლებლად

საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციამ გამოაქვეყნა ირაკლი ლარიბაშვილის ნაშრომი - „ინტეგრირებული საბიბლიოთეკო სისტემა. OpenBiblio (ღია ბიბლიოთეკა), ბიბლიოთეკარის სახელმძღვანელო“. როგორც ქვესათაურიდან ჩანს, იგი განკუთვნილია ბიბლიოთეკართა დასახმარებლად. შეიცავს დიდი ფორმატის 38 გვერდს და უხვად ერთვის ილუსტრირებული მასალა.

სახელმძღვანელო ძირითადად განიხილავს ელექტრონული კატალოგის (OPAC) გამოყენების ტექნიკურ საკითხებს. იგი ეხება ამ კატალოგის თავისებურებებს, „ღია ბიბლიოთეკის“ ადმინისტრირების კონცეფციებს, ელექტრონულ კატალოგიზაციას, შტრიხკოდებს, ძიების

ცირკულაციას, ბიბლიოთეკის წევრების - მკითხველების სარეგისტრაციო და სხვა ინფორმაციებს, ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების სტატუსის არსს და სხვ. მასალა შედგენილია მეთოდიკური თვალსაზრისით სავსებით ადეკვატურად, დაწერილია გასაგებად, პოპულარულ ენაზე, თუმცა მას არ აკლია მეცნიერული სიღრმე და მეთოდიკური ზომიერება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ ინსტრუქტაჟს ყოველთვის ახლავს შესატყვისი გრაფიკული გამოსახულებები და შენიშვნა-რეკომენდაციები.

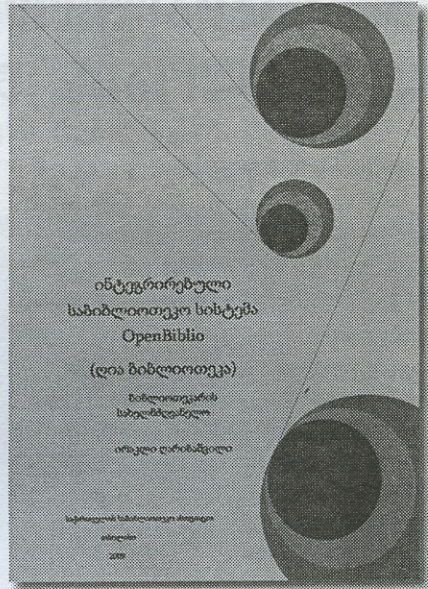
ტექნოლოგიურად ამ სისტემის გამოყენება შესაძლებელია როგორც ინფორმაციის მოძიების, ისე ბიბლიოთეკის შინასამუშაოების სანარმოებლად - სტატისტიკისათვის, საკითხის გარკვევი-

სათვის, ნიგნბრუნვის ფიქსაციისათვის და ა.შ.

ნაშრომი ითვალისწინებს უმთავრესად ბიბლიოთეკართა იმ კონტინგენტს, რომელიც უკვე დაუფლებულია კომპიუტერს როგორც გამოყენებელი, თუმცა იმათთვისაც ხელმისაწვდომია, რომლებიც ახლა მიმართავენ კომპიუტერის შესწავლას და ეუფლებიან მის გამოყენებას.

აღნიშნული წიგნი საბიბლიოთეკო საქმის სპეციალისტებისათვის მნიშვნელოვან სახელმძღვანელოს წარმოადგენს, ამ სფეროში ის მოვლენადაც შეიძლება მივიჩნიოთ.

ერთი გვინდა შევნიშნოთ. ეს გამოცემა უდავოდ მოიგებდა ბიბლიოგრაფიული ინფორმაციული თვალსაზრისით, რომ დართვოდა მოკლე ანოტაცია და შესავალი, რაც გააადვილებდა წიგნის შერჩევა-ძიებისა და ინფორმირების ორიენტაციას.

გამოცემა „დიოგენეს“ ინისიატივით

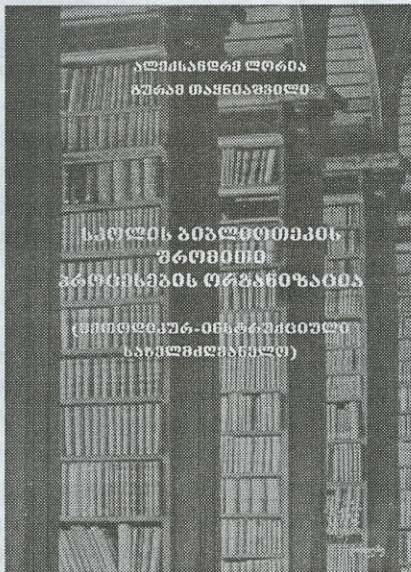
გამომცემლობა „დიოგენემ“ დიდი დახმარება გაუწია საქართველოს სკოლების ბიბლიოთეკებს, გამოსცა რა ალექსანდრე ლორიასა და გურამ თაყნიაშვილის წიგნი - „სასკოლო ბიბლიოთეკის შრომითი პროცესების ორგანიზაცია“, რომელიც მოკლე მეთოდოლოგიურ-ინსტრუქციულ სახელმძღვანელოს წარმოადგენს.

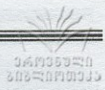
როგორც ცნობილია, უკვე რამდენიმე წელია, საქართველოში საბიბლიოთეკო დარგის სპეციალისტთა მომზადება აღარ ხდება; ისედაც სპეციალისტთა სიმცირის პირობებში, სულ მთლად გაუარესდა სკოლების ბიბლიოთეკების პროფესიული კადრებით უზრუნველყოფის საქმე. მრავალ სკოლაში ბიბლიოთეკარად მუშაობენ ახალგაზრდა, საქმის მცირედ ან სავსებით გაურკვეველი მუშაკები. ბევრისთვის არამც თუ საბიბლიოთეკო შრომითი პროცესებია უცნობი, სრულად ბიბლიოთეკის ფუნქციებშიც კი ვერ ერკვევიან. ასეთ ვითარებაში მნიშვნელოვანი როლის შესრულება შეუძლია დასახელებულ წიგნს. როგორც ანოტაციაშია ნათქვამი, ეს „ნაშრომი განსაკუთრებით დაეხმარება იმ პრაქტიკოს მუშაკებს, რომლებსაც ამ დარგში ჯერჯერობით არა აქვთ სათანადო ცოდნა და გამოცდილება“.

ნაშრომში განხილულია ისეთი მნიშვნელოვანი

თემები, როგორცაა: საკანონმდებლო ბაზა, სკოლის ბიბლიოთეკის თავისებურებანი, ფონდების ორგანიზაცია, საძიებო სისტემები, მკითხველთა მომსახურება, საინფორმაციო-ბიბლიოგრაფიული და კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობა, დაგეგმვა-ანგარიშგება, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და სხვ. წიგნს ახლავს დანართი სქემების სახით, თუ როგორი უნდა იყოს სტატისტიკური ფორმები, ყოველ თავს დართული აქვს გამოყენებული ლიტერატურა, ხოლო ბოლოს - რეკომენდებული ლიტერატურის სია. წიგნში ჩართულია „დიოგენეს“ სარეკლამო მასალა; შედგება სულ 52 გვერდისაგან. ნაშრომის რეცენზენტია ლ. ყაულაშვილი, რედაქტორი - ინგა ფილაური.

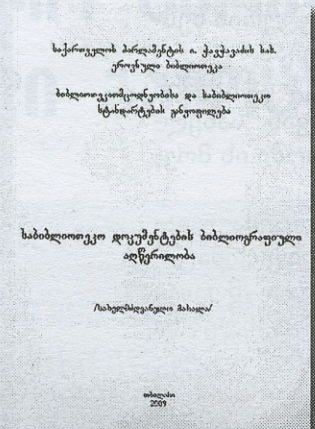
როგორც ანოტაციაში ვკითხულობთ: „განხილულია საკითხები, რომლებიც გასათვალისწინებელია სკოლის ბიბლიოთეკარის მიერ. მოკლედაა წარმოდგენილი, რის გაკეთებაც უხდება მას, რა პროცესებს მიმართავს თავისი საქმიანობის დროს“. როგორც ავტორები გვამცნობენ წინასიტყვაობაში, წიგნი სარეკომენდაციო-საცნობარო ხასიათს ატარებს და არა აქვს პრეტენზია, ამომწურავ მეთოდოლოგიურ სახელმძღვანელოს წარმოადგენდეს. მიუხედავად ამისა, იგი არაა მოკლებული რეკომენდაციულ ელემენტებს, რის გამოც ის დიდად დაეხმარება ყველას, ვინც სკოლის ბიბლიოთეკაში მუშაობს.

საბიბლიოთეკო დოკუმენტების აღწერილობის წესების ახალი გამოცემა

საქართველოს პარლამენტის ი. ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და საბიბლიოთეკო სტანდარტების განყოფილებამ მიმდინარე წელს გამოსცა „საბიბლიოთეკო დოკუმენტების ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა“, რომელშიც თავმოყრილია სახელმძღვანელო მასალა აღწერილობების სტანდარტულ წესებთან დაკავშირებით. შემდგენლები არიან მ. კალანდარიშვილი და ნ. ქავთარაძე; რედაქტორები გ. თაყნიაშვილი და ლ. კაცაძე,

შეიცავს 128 გვერდს. წიგნში ყველა ძირითადი წესის გარდა, უხვადაა მოცემული მაგალითები, რაც გაუადვილებს ბიბლიოთეკარებს აღწერილობის მთელი სისტემის საფუძვლიანად დაუფლებას. საერთოდ, ეს გამოცემა გამოირჩევა მრავალი სიახლით, იცავს საერთაშორისო სტანდარტებს, ამკვიდრებს ახალ ტერმინებს; ეს უეჭველად უზრუნველყოფს ჩვენს ბიბლიოთეკებში ერთიანი წესების დაცვასა და უნიფიცირებას.

წიგნისმოყვარულთა ხალისიანი ღღეები

მიმდინარე წლის 25-28 ივნისს თბილისში, ა. ნერეთლის გამზირის № 118-ში, ექსპო-ფორჯიას XI პავილიონში წიგნის გამომცემელთა, საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს, ქალაქის მერიისა და რადიო „მუზას“ მიერ წიგნის გრანდიოზული გამოფენა-გაყიდვა გაიმართა, ქალაქის ყველა გამომცემელი და სხვადასხვა ორგანიზაცია-გაერთიანებების გამომცემლობები უკლებლად იყვნენ აქ წარმოდგენილნი.

რა დარგის, რა ხასიათის, რა ფორმის წიგნები არ იყო გამოფენილი. თვალს იტაცებდა ბრწყინვალე საბავშვო თუ საყოველთაო, ლიტერატურული თუ სამეცნიერო, გრაფიკული თუ საცნობარო გამოცემები. თვალნათლივ ჩანს, როგორ წლითწლობით მაღლდება პო-

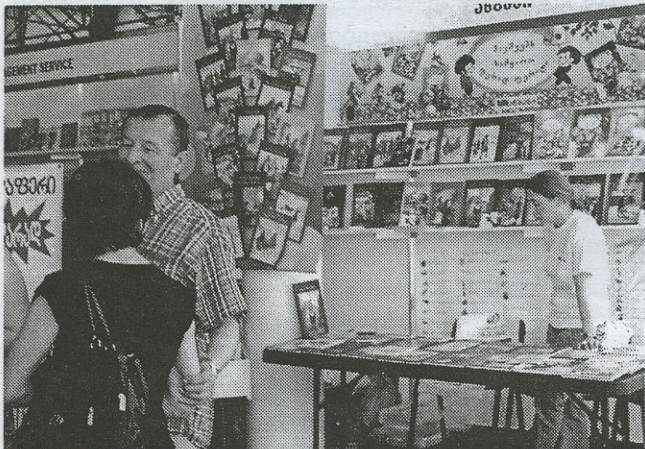
ლიგრაფიული წარმოების დონე, წიგნების ხარისხი, რამდენად მრავალფეროვნდება საგამომცემლო თემატიკა.

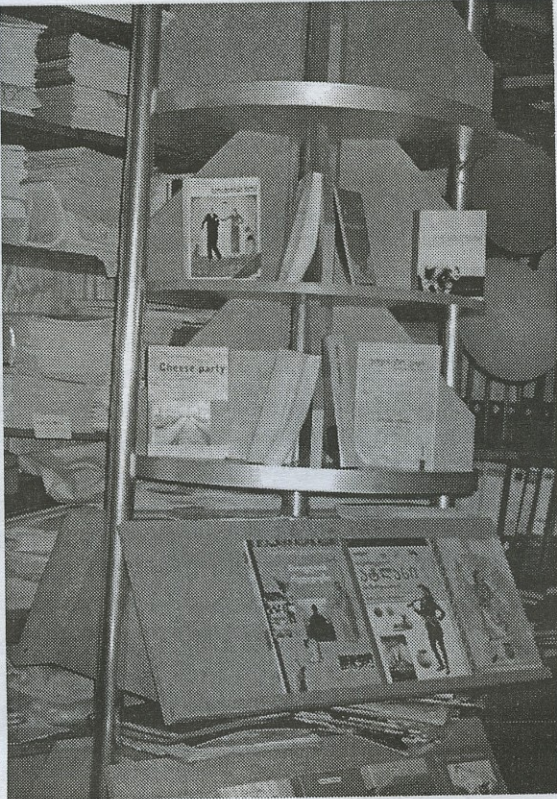
მომსვლელთა რაოდენობა და მათი აქტივობა ნათლად მეტყველებს, რომ წიგნზე ჩვენში არ დაქვეითებულა მოთხოვნილება, კვლავ დიდი ინტერესია როგორც კლასიკურ, ისე თანამედროვე ლიტერატურაზე, განსაკუთრებით სასიამოვნო ფაქტია, რომ გამრავლდა ბავშვი მკითხველი. გულს ახარებდა პატარების ხელში წიგნების დანახვა, მათი ინტერესი ლიტერატურისადმი, მოთხოვნა წიგნების შეძენაზე, ისინი მშობლებთან ერთად მიდი-დიოდნენ პავილიონებში და საყიდლად შესაფერის წიგნს დაეძებდნენ. ბლომად იყვნენ აქ მცირე ასაკის ბავშვებიც, რომლებმაც კითხვა არ იციან და მხოლოდ სურათებით იკმაყოფილებენ მოთხოვნილებას.

გამოფენა-გაყიდვაზე იმართებოდა შეხვედრები ავტორებთან, წიგნების პრეზენტაციები, გამოხმაურებათა შეკრება-ანალიზი და სხვა საინტერესო ღონისძიებები, აზრთა გაზიარება და ინფორმაციები.

გამოფენა-გაყიდვის დროს ყველა გამომცემლის მიერ წიგნები მნიშვნელოვანი ფასდაკლებით იყიდებოდა, რამაც ხელი შეუწყო მომხმარებელთა მოზიდვასა და მათგან წიგნების აქტიურად შეძენას.

ამ აქციამ, რომელიც ჩვენში ტრადიციად

იქცა, დიდძალი ხალხის ინტერესი დააკმაყოფილა და წიგნების მიმართ სურვილი აღუძრა. საჭიროა ამგვარი ღონისძიება უფრო ხშირად ტარდებოდეს წლის განმავლობაში და არა მარტო დედაქალაქში, არამედ ჩვენს რეგიონებში, რაც ხელს შეუწყობს ჩვენი ხალხის წიგნიერების ღონის ამაღლებას.

მოსაზრება

ალექსანდრე ლორია

გვჭირდება თუ არა აბზაცი?

დამწერლობის პირველად და უძველეს წყაროებში აბზაცი არ გამოიყენებოდა, იგი შედარებით გვიან იქნა შემოღებული და განსაკუთრებით მას შემდეგ დამკვიდრდა მყარად, როცა წიგნის დიზაინს ჩაეყარა საფუძველი და აბზაცი პოლიგრაფიულ დეტალად იქცა.

არ ვიცი, რატომ და რა მიზნით, როდის და ვინ იყო ამ წამოწყების ავტორი, მაგრამ ამას რომ უეჭველად დიდი აზრი ჰქონდა, ეს ცხადია. წიგნიერმა საზოგადოებამ უმტიკივნიულოდ მიიღო ის და საუკუნეების მანძილზე იყენებს კიდევც.

რამდენად საჭიროა აბზაცი?

ამაზე პასუხი რომ გავცეთ, უნდა ნათლად გავი-აზროთ: რა აზრობრივი, ესთეტიკური და ფსიქოლოგიური დატვირთვა აქვს მას.

უმრავლეს ლექსიკონში „აბზაცის“ განმარტება უმეტესად მარტივია და ტექნიკურ ხასიათს ატა-

რებს: ის საერთო ტექსტში შენეული ადგილია. იმე-ათ შემთხვევაში განმარტება უფრო გავრცობილია. მაგალითად, „ქართულ საბჭოთა ენციკლოპედიაში“ (ქსე) ნათქვამია, რომ ის არის „ტექსტის მონაკვეთი, რომელიც შეკრულია აზრობრივი ერთიანობით და იწყება ახალი სტრიქონით“...

ამ თვალსაზრისით, ცხადია, აბზაცი გაცილებით მნიშვნელოვანია, ვიდრე უბრალოდ, „ტექსტში შე-ნეული ადგილი“. ის გვეხმარება ნაწილ-ნაწილ, აზ-რობრივად უფრო იოლად ავითვისოთ მთელი ტექ-სტი. გარდა ამისა, აბზაცებად დაყოფილი ტექსტი თვალისთვის ადვილად აღსაქმელია, ადვილად სა-კითხავი, ნაკლებად დამღლევი, დიზაინის თვალ-საზრისითაც აბზაცი უფრო ესთეტიკურია, გაცი-ლებით სასიამოვნო სანახავი, ვიდრე განუყოფელი - გამჭოლი ტექსტი.

საერთოდ, აბზაცის წინააღმდეგი თითქმის არავი-

ნაა, გარდა რამდენიმე სპეციალისტისა, რომელიც თვლის, რომ თანამედროვე ბეჭდვას არ ჭირდება აბზაცები. ამ ბოლო დროს მოხდა ისე, რომ ელექტრონულ ბეჭდვით პროდუქციაში აბზაცმა სულ სხვაგვარი სახე მიიღო, კერძოდ, აღარ ხდება ტექსტის შეწევა. მის ნაცვლად ინტერვალი გამოიყენება. მართალია, ყოველთვის არაა ასე, მაგრამ ამის მიმართ მიდრეკილება თუ ცდუნება ძალიან დიდია.

უნდა ითქვას, რომ არაპოლიგრაფიულად გამოქვეყნებულ ტექსტებში (ხელნაწერებში) ძირითადად სწორედ ამგვარად ხდება აბზაცის დაფიქსირება, პოლიგრაფიულ გამოცემებში კი შედარებით ნაკლებად, მაგრამ მაინც, რაც, ჩვენი აზრით, არ შეიძლება დადებითად იქნეს მიჩნეული.

კომპიუტერული ბეჭდვის ზოგი სპეციალისტი ამას სიახლედ და პროგრესულ ფაქტად აღიარებს, თუმცა ამის არავითარი საფუძველი არ არსებობს. ამგვარი აბზაცები, მართალია, ახალია, მაგრამ ყველაფერი ახალი არ ნიშნავს უმჯობესს. ამგვარი აბ-

ზაცების უპირატესობა არაფერში გამოიხატება: რაიმე დაჩქარება არ მოჰყვება მას; გარდა ამისა, ინტერვალებით ბეჭდვა - ეს სტრიქონებში დაშვებული „ხარვეზებია“ და ამიტომაც, დიზაინის თვალსაზრისით, უარესია; თვალი იძულებულია ნახტომები აკეთოს, რაც მას შედარებით ადრე ღლის და ერთგვარ დისკომფორტს, კითხვის ტემპის შენელებასა და გაფანტულობას იწვევს. ინტერვალებით ბეჭდვა ამავე დროს საკმაოდ არაეკონომიურია - რეგისტრების ჩაგდება სანერი (საბეჭდი) მასალის ზედმეტ დანახარჯს მოითხოვს.

ყოველივე აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ შეწეული აბზაცის მიმართ ინტერვალებით აბზაცების გამოყოფას არავითარი უპირატესობა არა აქვს, პირიქით - უარყოფითი თვისებებით ხასიათდება. ამიტომ, მთლიანად უნდა დავუბრუნდეთ ტრადიციულ აბზაცს და პოლიგრაფიულ წარმოებაში მაინც სტანდარტად ვაქციოთ და ურყევად დავამკვიდროთ მისი გამოყენება.

ქრონიკა

საქართველოს საბიბლიოთეკო სწორების ქრონიკა: მოვლენები, ფაქტები

■ 10 სექტემბერს ქ. ცხინვალის უნივერსიტეტის საერთო საცხოვრებლის წინ, სადგურის მოედანთან ცეცხლში დაწვეს ათასობით წიგნი; როგორც სპეციალური კორესპონდენტები იტყობინებინ, წიგნების განადგურების ორგანიზატორი იყო სამხრეთ ოსეთის სეპარატისტული ხელისუფლება.

■ 27 ივნისს ეროვნულ სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში არქეოლოგიის დოქტორმა გუნილა ლარშონმა (შვედეთი) ჩაატარა სემინარი თემაზე „ადრეული კონტაქტები სკანდინავიასა და კავკასიას შორის“, „თანამედროვე კვლევები და გეგმები „საქართველო-შვედეთი“.

■ 21 ივლისს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა ბიბლიოთეკასთან მოქმედი სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს სხდომა. განიხილეს ეროვნული ბიბლიოთეკის მე-3 კორპუსის რემონტის, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული ბიბლიოთეკების, საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის საქმიანობის, თბილისის ი. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის მუშაობის, ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ თანამედროვე პირობებისა და

სხვა აქტუალური საკითხები, განახლებული საბჭოს სხდომას უძღვებოდა ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი ბორის გაგუა.

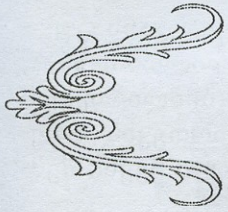
■ 31 აგვისტოს მუშაობა განაახლა საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციასთან მოქმედმა ბიბლიოთეკართა კვალიფიკაციის ამაღლების ცენტრმა. მონვეულნი იყვნენ საჯარო სკოლების ბიბლიოთეკარები.

■ 7 სექტემბერს საქართველოს ეროვნულ სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში გაიმართა აქ მოქმედი ბიბლიოთეკართა კვალიფიკაციის ამაღლების კურსების პედაგოგთა თათბირი. იმსჯელეს სასწავლო ცენტრის აკადემიური დონის ამაღლების საკითხებზე, სასწავლო გეგმების სრულყოფისა და სასკოლო ბიბლიოთეკების მუშაობის გარდაქმნის სპეციფიკურ საკითხებზე.

■ 25-26 ივლისს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროში საქართველოს მუნიციპალიტეტის (რაიონების) მთავარ ბიბლიოთეკებს გადაეცათ ათას-ათასი ლარის ღირებულების ვაუჩერები საბიბლიოთეკო ფონდების განახლებისათვის. კატალოგით შერჩეულ წიგნებს ადგილებზე ჩაიტანენ გამომცემლობები.

ნეკროლოგი

კათილად მოსაგონარი

ვხედავდით, როგორ უჭირდა, როგორ ცდილობდა არავისთვის მოეხვია თავს თავისი გასაჭირი., როგორ უმაგრდლებოდა დაუძლეველ სენს, მაგრამ ასე მალე თუ აღესრულებოდა, არ გვეგონა. ყოველთვის განონასწორებული და შემართული იყო, ბოლო წუთამდე არ კარგავდა სულიერ სიმბნევეს, მუდამ ჰქონდა ურთიერთობა მეგობრებსა და კოლეგებთან, მაგრამ ყველაფერი დასრულდა!

დალი სულაძე ერთ-ერთი საყვარელი პიროვნება იყო ეროვნულ სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში, სადაც მან 3 ათეულ წელზე მეტი იმოღვანა და წარუშლელი კვალი დატოვა, უმაღლეს პროფესიონალურ დონეს მიაღწია.

ის 1952 წელს დაიბადა და მთელი ბავშვობა დაბა ქობულეთში გაატარა, აქ დაამთავრა სკოლა და სწავლა თბილისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის უცხო ენების პედაგოგიურ ინსტიტუტში განაგრძო დასავლეთ ევროპის ფაკულტეტ-უმაღლესის დამთავრების შემდეგ ლოს მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრიოთეკაში (ამჟამად ეროვნული ხანებში დიდი მოთხოვნილება იყო ვება-კლასიფიკაციაზე და სწორედ დამუშავება-კატალოგიზაციის განახალგაზრდამ უცებ აულო ალლო ის და შეუდგა პროფესიულ დოქტორ-მიაღწია წარმატებას, მაღალკვა-დადგა. 1991 წელს გადაყვანილ იქველთა მომსახურების განყოფილე-გამოვლინდა მისი ნიჭი, ერუდიცია ურთიერთობისა. 1996 წელს ის უკ-ქციებს ასრულებს და საბიბლიოთე-ამუღავნებს, ყველა მიმართულების ფუძვლიანად ერკვევა. ამავე დროს გადოებრივ დავალებას, რასაც წარმატებით ართმევს თავს.

დალი სულაძე ყოველთვის ეწეოდა შემოქმედებით საქმიანობას. მან აქტიური მონაწილეობა მიიღო „საერთაშორისო სტანდარტული ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის“ თარგმანში, 2000 წელს ინტერ-ნეტში მოათავსა მის მიერ თარგმნილი „IFLA-ს განცხადება ბიბლიოთეკებისა და ინტელექტუალური თავისუფლების შესახებ“, რომელიც შემდეგში გამოაქვეყნა ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკაში“ (2001, № 4).

1999 წ. დ. სულაძემ მონაწილეობა მიიღო ბუდაპეშტის სოროსის ფონდის მიერ გამოცხადებულ კონკურსში და ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკისათვის მოიპოვა ფრიად საჭირო წიგნების კოლექცია, დაესწრო IFLA-ს კონფერენციას ქ. პრაღაში.

ბევრი რამ სურდა კიდევ გაეკეთებინა, ბევრ რამეს გეგმავდა, მაგრამ შეწყდა მისი არსებობა და მასთან ერთად დასრულდა ყოველგვარი ფიქრი და საზრუნავი, დავკარგეთ მეგობარი და კოლეგა, პირნათელი, კეთილშობილი ადამიანი, დიდი პროფესიონალი და ერთგული თანამშრომელი. ძნელია მისი დავინწყება მათთვის, ვინც მის გვერდით შრომობდა და კარგად იცნობდა ამ უანგარო პიროვნებასა და ნამდვილ მოქალაქეს.

საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკა
 საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია
 ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ რედაქცია

ყველას, ვინც სწავლას იწყებს!

სექტემბერი თითქმის ყველა ტიპის სასწავლებელში სწავლების დაწყების თვეა. განსაკუთრებით სასიხარულოა ეს ახალბედა მოსწავლეთათვის, თუმცა უკვე გამოცდილთათვისაც არანაკლები სიხალისე მოაქვს მას. განსაკუთრებულია ეს თვე ჩვენთვისაც - ბიბლიოთეკის მუშაკებისათვის. სწავლის დაწყების პირველსავე დღიდან უნდა გაიღოს ბიბლიოთეკის კარები, სიახლეებით შევხვდეთ ჩვენს მკითხველებს! ამაზე დიდადაა დამოკიდებული ჩვენი შემდგომი ურთიერთობა მათთან.

გულლიად მივუგებოთ: კეთილი იყოს თქვენი მოზრდნება ბიბლიოთეკაში!

ბათუმის პირველი საზოგადოებრივი კურსები. 1924 წ.

საქართველოს რესპუბლიკური ბიბლიოთეკის თანამშრომლები
სტუმრად ერივნელ კოლეგებთან. 1938 წ.

